

ACTA MUSICA

KÄLLSKRIFTER OCH STUDIER UTGIVNA AV
MUSIKVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN VID
ÅBO AKADEMI. VIII

FABIAN DAHLSTRÖM

NILS-ERIC FOUGSTEDTS
KOMPOSITIONER FÖR KÖR

ÅBO 1984

ACTA MUSICA

KÄLLSKRIFTER OCH STUDIER UTGIVNA AV
MUSIKVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN VID
ÅBO AKADEMI. VIII

FABIAN DAHLSTRÖM

NILS-ERIC FOUGSTEDTS
KOMPOSITIONER FÖR KÖR

ÅBO 1984

ISSN 0357-3435
ISBN 951-649-050-6

Åbo Akademi
kopieringscentral 1984

F Ö R C R D

Nils-Eric Fougstedt var av sin samtid känd som en enastående mångsidig musiker. Han var orkesterdirigent, kördirigent, komponist, arrangör, pedagog m.m. samt var dessutom mycket aktivt verksam inom den administration och det föreningsliv som sammanhänger med musiklivet. I de flesta sammanhang betonas framför allt hans insatser som orkesterledare, och därefter hans produktion för orkester. Rätt sällan har hans kompositioner för kör a cappella uppmärksamats efter förtjänst i översiktsartiklar m.m. Ändå skrev en recensent med fullt skäl följande redan i samband med hans alltför tidiga bortgång 1961:

"Gavsett hans många betydande talangprov som instrumental kompositör vågar man kanske dock tro att hans vokalmusik, och framför allt körverken a cappella, där äkta lyrisk ingivelse förenas med en raffinerad faktur, i framtiden kommer att stå sig allra bäst samt även förbli kärleksfullt omhuldade i repertoaren." (Nils-Eric Ringbom i Nya Pressen, nr 89, 1961)

De år som gått sedan 1961 har otvetydigt visat, att just a cappella-verken är den del av Fougstedts produktion, som på lång sikt har den största aktualiteten, därmed ingenting förringande sagt om hans övriga insatser, som förvisso sent skall glömmas inom landets musikliv. Föreliggande studie är ett försök att närmare kartlägga dessa a cappella-verk. Dock ges även en översikt över instrumentalverken, närmast som en sorts referensram. Författaren är medveten om, att den måhända viktigaste sektorn inom Fougstedts musikskap, positionen som Rundradions förste dirigent, endast antydningssvis tangeras.

Förf. uttrycker härmed sitt tack till alla dem, som ställt material till förfogande. Först skall här nämnas fru Greta Fougstedt, som har sin makes efterlämnade samlingar i kärleksfullt förvar. Tjänstemän vid Finlands Rundradio har givit värdefull hjälp, likaså personal vid en rad andra institutioner, där material rörande Fougstedt förvaras. Brages urklippssverk framstår som en alldeles omistlig depå, likaså Sieliusmuseum i Åbo.

Fabian Dahlström, sommaren 1977.

FÖRORD 1984

Texten, som bygger på en licentiatavhandling 1972, har i viss mån bearbetats 1977. Därpå har endast ett par smärre tillägg gjorts i kompositionsförteckningen.

De uppgifter som ges om grammofooninspelningar hade relevans ca 1976; år 1984 är tillgången på inspelningar betydligt större.

Fabian Dahlström

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

FÖRORD	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	5
INLEDNING	7
FOUGSTEDTS INSTRUMENTALKOMPOSITIONER - EN ÖVERBLICK	11
ENSEMBLERNA	43
TEXTERNA	61
HARMONIKEN I FOUGSTEDTS KÖRSÅNGER	72
FAKTUREN I FOUGSTEDTS KÖRSÅNGER	91
AUREA DICTA	100
KOMPOSITIONSFÖRTECKNING	113
NOTER	171
FÖRKORTNINGAR	182
KÄLLOR och LITTERATUR	183
REGISTER	187
Kompositioner av Nils-Eric Fougstedt	187
Namnregister	193
Register över körer, orkestrar, föreningar etc.	196

INLEDNING

Beträffande Nils-Eric Fougstedts levnadslopp föreligger ingen större biografi, utan endast kortare uppsatser i olika sammlerwerk.¹ Det är inte författarens avsikt att här komplettera biografien. Några lätt tillgängliga data må dock återges, som en tidsmässig ram för skildringen.

24.5.1910	Nils-Eric Fougstedt * i Reso utanför Åbo.
t.o.m. 1927	bodde han i Åbo-trakten, samt gick i skola där. Pianolektioner för bl.a. Alma Wikeström. Under sin tid som elev vid Svenska Klassiska Lyceum fungerade Fougstedt tidvis som organist vid skolans morgonandakter. En kort tid var han ordförande för Konventet (gymnasisternas förening); han försökte även grunda en manskör inom skolan.
1927-29	Skolgång i Helsingfors (Svenska Normallyceum). Tidvis ledde Fougstedt Svenska Normallycei Kamratskaps orkester. Vid sidan av skolgången studier vid Helsingfors Konservatorium (de förberedande klasserna).
våren 1929	Studentexamen.
1929-30,
1931-33	Elev vid Helsingfors Konservatorium. Fougstedts lärare var bl.a. Erik Furuhjelm (teori och komposition), Bengt Carlson (musikhistoria, formlära), Maisa Savonius, Ines Durchman och Kauno Virtanen (piano) samt Eino Raitio (violin). En kort tid åhörde han även föreläsningar vid Helsingfors universitet (Ilmari Krohn, professor i musikvetenskap).
1930	Värnplikten avtjänades. Den orkester som bildades av elever vid Reservofficersskolans kurs nr 19 leddes av Fougstedt.
1931-35, 37-39	Vicedirigent för Akademiska Sångföreningen.
1931	publ. brevkurs i musikteori (Svenska Folkskolans Vänners brevinstitut, Helsingfors).
1932-36	Vikarie för teoriläraren Furuhjelm vid Hel-

- singfors Konservatorium.
- fr.o.m. 1933 Recensent vid bl.a. Hufvudstadsbladet.
- 1933 Fougstedt framträdde f.f.g. i radion (ackompanjerade sångerskan Inga Wernér).
- 1933-41 Dirigent för Arbetets Vänners (huvudföreningens) kör, Helsingfors.
- 1934-41 Dirigent för Berghalls kyrkokör, Helsingfors.
- 20.2.1934 Fougstedts första kompositionskonsert.
- sommaren 1934 Elev vid kapellmästarkurs i Salzburg. Lärare bl.a. Paumgartner, von Karajan och von Zallinger.
- augusti 1934 Kompositionsstudier för Felice Boghen i Florens.
- 1934-38 Sånglärare vid Svenska Lyceum i Helsingfors.
- fr.o.m. 1934 Framträdanden som gästande dirigent för orkestrar i Helsingfors, Viborg, Åbo m.fl. orter.
- 1936 g.m. sångerskan Greta Blumenthal (f. 1911).
- 1936 Kompositionsstudier för Max Trapp i Berlin.
- 1936-60 Ordinarie lärare i teori och kördirigering vid Helsingfors Konservatorium, sedermera Sibelius-akademin. Lektor fr.o.m. 1954.
- 28.1.1938 Fougstedts andra kompositionskonsert.
- 1938 Kompositionsstudier för Max Trapp i Berlin.
- 1938 Svår njursjukdom.
- 1938 Fougstedt anställdes vid Finlands Rundradio, för diverse olika uppdrag.
- 1939 Studieresa till Paris och Berlin.
- 1939-44 Militärtjänst: ordonnansofficer (1939-40), utbildningsofficer (1941) och slutligen verksamhet som dirigent m.m. vid försvarsmaktens underhållningssektion.
- (krigsåren)
- 1940 grundade Fougstedt Solistkören vid Finlands Rundradio. Fr.o.m. 1954 kallades kören Radiokören; Fougstedt kvarstod som körens dirigent till sin död 1961.
- 1942-49 Dirigent för manskören Svenska Sångare, Helsingfors.

- 1944-61 Kapellmästare vid Radio-orkestern (sedermera Radions symfoniorkester). Fr.o.m. 1951 orkesterns överkapellmästare.
- 2.2.1945 Fougstedts tredje kompositionskonsert.
- 1945-61 Viceordförande för Statens expertnämnd för tonkonst.
- 1946-50 Dirigent för Akademiska Sångföreningen.
- 1946 publ. WEGELIUS-FOUGSTEDT, Lärobok i allmän musikleära och analys, 1.
- 1946 publ. Musikens formlära och organik.
- 1946 Framträdande som gästdirigent i Norges radio. Därefter åtskilliga uppträdanden som dirigent utomlands.
- 1948 publ. Handbok för kördirigenter. Föreligger även i översättning till finska.
- 1948-61 Förbundsdirigent för Finlands Svenska Manssångarförbund.
- 8.12.1949 anordnade Helsingfors Svenska Sångarförbundet en Fougstedt-konsert inom ramen för Veckan för inhemsk tonkonst.
- 1951 Studieresa till USA som Asla-stipendiat.
- 1953 Ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien, Stockholm.
- 1960 publ. Kontrapunkti (finskspråkig lärobok i kontrapunkt).
- 24.5.1960 50-års-konsert i Helsingfors, arr. Finlands rundradio.
- juni 1960 Professorstitel.
- 12.4.1961 Nils-Eric Fougstedt † i Helsingfors.
- 9.5.1961 anordnade Finlands Rundradio en minneskonsert.

FOUGSTEDTS INSTRUMENTALKOMPOSITIONER - EN ÖVERBLICK

Nils-Eric Fougstedt fick sin utbildning vid Helsingfors Konservatorium (nuv. Sibelius-akademin) i slutet av 1920-talet och i början av 1930-talet, och kom sålunda att tillhöra den tonsättargeneration som framträdde i större sammanhang på 1930-talet. Denna generation omfattar i övrigt komponister som Nils-Eric Ringbom, Olavi Ingman, Leo Härkönen, Eino Roiha, Helvi Leiviskä, Olavi Pesonen, Kalervo Tuukkanen m.fl. Trettiotalstonsättarna skulle åtminstone till en början framstå som rätt traditionellt inriktade i jämförelse med det i finländsk musikhistoria så radikala tjugotalet.¹ Mot slutet av decenniet framträdde ytterligare bl.a. Sulo Salonen och Erik Bergman, samt ett stycke in på fyrtiotalet dessutom Einar Englund. TANELI KUUSISTO har fäst uppmärksamheten vid, att finlandssvenskarna bland de nämnda tonsättarna kom att stå i spetsen för utvecklingen under fyrtiotalet; som orsak därtill nämner han dels finlandssvenskarnas nära kontakt med bl.a. Skandinavien och dels även, att den svenskspråkiga undervisningen i komposition vid konservatoriet omhänderhades av två skickliga lärare: Erik Furuhjelm och Bengt Carlson.²

x x x

Fougstedts första på konsertestraden framförda kompositioner (kompositionsförteckningen, nr 3 och 6 är elevarbeter med alla ofullkomligheter som kan vidlåda sådana (satsen är självfallet tadelfri). I ingen händelse vittnar de om någon utpräglad modernitetssträvan. Detsamma kan sägas om de två orkesterstycken, som Radio-orkestern spelade 1932: Barcarole och Intermezzo (nr 10). Dessa stycken kan karakteriseras som lättlyssnad underhållningsmusik, skriven direkt för Radions dåvarande till formatet blygsamma orkester.³ De två styckena har inte sådana kvaliteter, som fordras för en varaktig plats på repertoaren. Ett stilprov:

Fougstedt debuterade i större skala som tonsättare med den kompositionskonsert, som han gav i Helsingfors den 20 februari 1934 i Konservatoriets sal under medverkan av flera kända artister. Följande program gavs:

Pianotrio
(Trio Hannikainen)
Fem sånger med pianoackompanjemang
O, bleknande vårvälls stillhet (J.Tegengren)
En spel- och dansvisa (J.Tegengren)
Kotiinpaluu (Katri Vala)
Olit poissa (U.Kailas)
Flyg, svarta svan (Hj.Procopé)
(Teddy Björkman, ack. komponisten)
Fuga B-dur
Tre lyriska stycken
Chanson d'amour
Elegie
Poème
(Radio-orkestern, dir. komponisten)⁴

Erik Furuhjelm hade, som nedan framgår, haft en betydande andel i, att konserten kom till stånd på detta tidiga stadium. Han hade tänkt sig, att Fougstedt skulle bli hans efterträdare som lärare i teori och kontrapunkt i Konservatoriet.⁵ Därför uppmuntrade han givetvis Fougstedt till allt sådant, som var meriterande på området. Men det förefaller som om Fougstedt redan vid tidpunkten för denna konsert hade tänkt sig, att komponerandet skulle inta en sekundär, om ock synnerligen viktig position i hans musikerskap. I en intervju yttrade han år 1934:

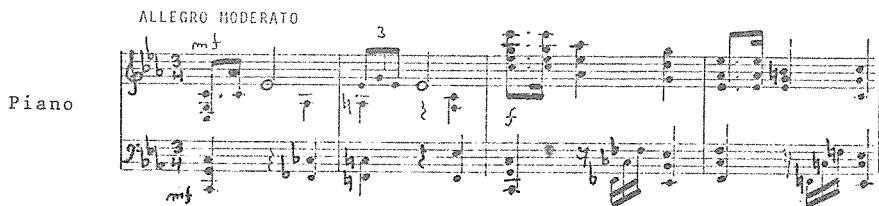
"Ser ni, jag har ställt målet åt ett bestämt håll: att bli orkesterdirigent. Egentligen var det Furuhjelm, som drog mig fram på komponistbanan och hans förtjänst är det även att konserten den 20 dennes blir verklighet. Själv hade jag nog planer på att resa ut för att utbilda mig i dirigentfacket."

Om Furuhjelms stilmässiga preferenser - och även om sina egna - sade Fougstedt i intervjun:

"Ja, som lärare i komposition fördömer Furuhjelm all strävan till någon viss stilriktning. Eleven bör på grund av ge- diget kunna så mycket som möjligt vara sig själv. Atona- lism? Tja. En viss rörelse- och uttrycksfrihet inom det to- nala systemet måste man ju ha. Om inspirationen f.ö. är äk- ta, så behöver den inte vara så värst originell och modern för att motsvara vissa förväntningar. Därför är avsikten med denna konsert icke heller att blotta en originell och på nå- got sätt märkvärdig konstnärsperson, utan helt enkelt att vi- sa resultatet av systematiska studier. Jag vill säga, att detta framträdande innebär att uppvisa en viss teknisk be- härskning av de i konsertprogrammet förekommande musikalis- ka formerna och av den tekniska apparaten samt att ge prov på en viss ev. förefintlig tematisk uppfinningsförmåga. Men, som sagt, jag har att tacka min lärare för allt jag ev. kan prestera." ⁶

Recensenterna var rätt eniga om, att klavertrion op. 1, som hade utförts redan vid en elevuppvisning på Konservato- riet i maj 1933 och därvid väckt uppmärksamhet, ⁷ var komposi- tionskonsertens bästa inslag. Mycket riktigt är det just detta stycke som på längre sikt fått det bästa mottagandet. Trion har ofta spelats bl.a. i radio.

Fougstedts attityd som komponist var, helt i enlighet med intervju-uttalandet, traditionell för tiden. Beträffande trion har WALLNER med skäl talat om "en om Brahms och Grieg påminnande anda". ⁸ Hans karakteristik rättfärdigas inte minst av trions inledande takter:

Av stort intresse är, att Fougstedt i detta schwungfyllda ungdomsverk, som dyker upp plötslig, och i ingen händelse förebådas av stråltrion 1932, uppvisar mycket av det som se- nare skulle känneteckna många av hans verk: ett heroiskt, kärvt, manligt stämningsläge, som dominerar yttersatserna. Trions andra sats är en scherzo-episod:

ALLEGRETTO MOLTO TRANQUILLO

Tredje satsen är en långsam sats med flera impressionistiska kryddor än trion i övrigt innehåller.

Några av de i tekniskt avseende typiska Fougstedt-manéren, välbekanta från senare verk, återfinns redan i denna trio. Till dem hör treklanger, som fortskrider stegvis kromatiskt, och en härmed sammanhängande benägenhet att låta någon enskild stämma krypa kromatiskt vidare, manéret att inleda en långsam sats med ett i funktionellt avseende flertydigt ackord (sats II i trion inleds med en harmoniföljd som kunde höra hemma såväl i ciss-moll, fiss-moll som E-dur, den sistnämnda tonarten bekräftas först småningom). Formbyggnaden i stort är förbluffande säker, tematiken något alldaglig, allt egenskaper som skulle återfinnas senare i Fougstedts produktion.

Allmänt kan sägas, att trion hör till komponistens mogenaste verk; det skulle gå en lång tid innan en pendang kom till.

Konsertens solosånger beskrevs av Elmer Diktonius som "modern oscariana", "liedetyder" o.s.v.⁹ Moderna och originella är de i ingen händelse, och de hölls inte i högre grad på repertoaren, även om de vittnar om Fougstedts sinne för en naturlig deklamation. Orkesterverken var just sådant som kompositören utlovat i den citerade intervjun: ett prov på behärskning av den tekniska apparaten. Kompositionskonserten som helhet föranledde Sulho Ranta att ge följande kommentar:

"Tyyllillisesti nuori sävelniekka on nykyhetkinen, hänen yh-

teydessään voisi puhua funktionalismista ja toistaa huonekalukauppojen ikkunoissa nähtyjen plakaatien sisällön: 'Kauaista ja tarkoituksenmukaista'. Hänen sävellyksensä ovat tietysti vielä kuin kuljeskelevan teinin lauluja, sieltä täältä siepatut vaikutelmat tuntuvat omilta ja muistiin merkitsemisen arvoisilta ja koko maailma näyttää olevan, erästä säveltäjän Kailas-lauluja siteerakseni, kuin 'ääriä vaillo'. Parastaan tarjosi herra Fougstedt Hannikais-veljesten erinomaisesti esittämän trionsa alkuosissa."10

Den i tonalt hänseende mest avancerade av Fougstedts vid denna tidpunkt existerande solosånger är kompositionsförteckningens nr 12, Enkeli (U.Kailas). Varför denna impressionistiskt-uttrycksfulla sång inte utfördes på konserten, och synbarligen inte heller senare togs till heders, kan man endast spekulera över.

X X X

Framgången med trion fick ett rätt sällsamt efterspel. Synbarligen sommaren eller hösten 1933 tonsatte Fougstedt ett stycke för violin och piano, Berceuse, där stämningen från trions kanske mest personliga sats, den tredje, går igen. I denna tredje sats möts man av intensiva melodibågar såsom följande (jfr t. 5 i notexemplet på följande sida):

[Tempo sostenuto]

V

Vlc

P

cresc.

molto

20

33

ff

I Berceusen renodlas, förenklas och förfinas sådana stämningar; stycket framstår som en mogen klanglig ingivelse, där Fougstedt - bl.a. genom att tillämpa en ostinato-teknik - träffat en statisk vaggvis-stämning på kornet:

Berceusen spelades i radio den 1 mars 1934; några dagar senare framfördes den i den gestalt som kom att bli välkänd: manskörssången Nattlig madonna (Södergran). Se vidare s. 67 f. och 74 f.

X X X

Det är ett känt faktum, att Fougstedt åren efter sin kompositionskonsert 1934 orienterade sig mot dirigentkarriären i allt högre utsträckning. Ändå eftersträvade han fortsatt förkovran som komponist. Studieresorerna till Florens 1934 (kompositions lärare: Felice Boghen) och till Berlin 1936 (komposi-

tionslärare: Max Trapp) är tillräckligt tydliga vittnesbörd härom. Men komponerandet hade blivit en semesterangelägenhet.

I en intervju yttrade Fougstedt år 1938:

"på flere år har jag inte komponerat en rad mellan den 1 september och den 1 juni, men på somrarna kommer varje dag med åtminstone ett uppslag."

Även stilfrågor och planer i stort berördes:

"Opera? Knappast det, men apropå opera, så är det oerhört glädjande att bevittna den unge svensken Lars-Erik Larssons framgång. Efter 20-talets modernism och sensationsmakeri är det en fröjd att vara komponist och inte behöva skämmas för en enkel melodi."

På intervjuarens fråga om en eventuell symfoni svarade Fougstedt:

"med ett så pretentiöst verk skall man helst vänta tills det är moget. Symfonin är komponisternas skärseld och prövosten."¹¹

"20-talets modernism och sensationsmakeri" mötte alltså ingen större förståelse från Fougstedts håll. Ett par år senare uttryckte han sig ännu tydligare på denna punkt (i en artikel om Sibelius' inflytande på vår yngre tonkonst):

"Det är märkligt att den generation, som närmast följde efter gruppen Palmgren, Melartin, Kuula, Madetoja, ställde sig totalt främmande till Sibelius' idevärld, hans teknik och manér och allt vad därtill hörde. Vi hade kommit in i isernas tidevarv. De djärva komponisterna, den nya tidens fackelbärare, Aarre Merikanto och Väinö Raitio gingo helt andra vägar än deras föregångare. Deras konst var en helt annan värld, påverkad av de många fräna klangvindar, som svepte över kontinenten. De något yngre Klami och Ranta voro även i stort sett samma andas barn, åtminstone till en början. Det var Stravinsky och Ravel som närmast voro deras andliga faddrar. Man skulle framför allt vara modern och djärv och alltid prestera något rafflande och spiritueellt. Och framför allt fick musiken inte vara traditionsbunden och vacker. Det var då, komponisterna glömde bort, att det var en av de skönaste konsterna, de sysslade med. Men den vägen, som då gick över världen, har för många år sen nått sin kulmen, och vi ha igen kommit i någonslags normalare tillstånd. Klami har t.ex. i sin stora Psalmus, som är ett av hans senare verk, några temata, som ha en tydlig sibeliansk prägel, och bland de yngsta komponisterna finns t.ex. Tuukkanen, i vars musik den store mästarens påverkan är tydligt förnimbar."¹²

Det kan noteras, att "en tydlig sibeliansk prägel" uppfattades som en dygd.

Som av intervjun 1938 framgår, hade Fougstedts kompositoriska aktivitet i mitten av trettiotalet varit ringa. Endast några få av instrumentalverken tillkom då. Viktigast bland dessa är några stråkorkesterstycken för amatörer. Nyländsk folkvisa op. 7 a (1934) är ett ytterst välbalanserat och effektfullt arrangemang av en elegisk balladmelodi, och utformades med tanke på Nylands Nations Orkester, som vid tidpunkten för arrangementets tillkomst upplevde en glansperiod under ledning av Erik Cronvall, Radio-orkestrernas konsertmästare (Fougstedt spelade själv kontrabas i orkestern). Vidare bör här nämnas de tre tävlingsbidrag som Fougstedt skrev till föreningen Brages tävlan 1935: välklingande musik, med en för amatörer väl lämpad svårighetsgrad.

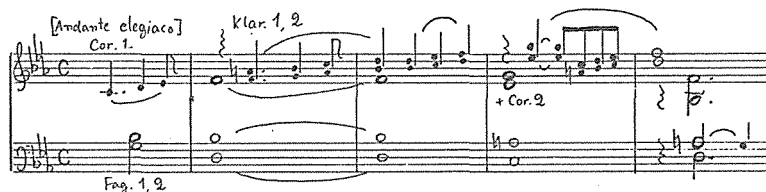
År 1936 komponerade Fougstedt i Berlin sin Svit för orkester F-dur op. 10. Denna är visserligen "sehr farbig und gut instrumentiert" ¹³ men har dock fortfarande drag av gesällprov i sin rätt opersonliga utformning. Då sviten år 1937 uppfördes i Helsingfors påtalade Selim Palmgren i sin recension bristen på tematiskt material av hållbart slag, ¹⁴ och Leo Funtek "längtade efter inspirationens vingslag". ¹⁵

Sviten op. 10 fanns med på programmet för Fougstedts andra kompositionskonsert i Helsingfors den 28 januari 1938:

Svit F-dur för orkester
Concerto Ess-dur
(Helsingfors Stadsorkester, dir. komponisten)
Svit för piano a-moll
Två miniatyrer för piano
Skymning
Valsette
(Timo Mikkilä)
Sonat för violin och piano
(Erik Cronvall och Timo Mikkilä) ¹⁶

Konsertens noviteter var Concerto Ess-dur och violinsonaten. Det övriga hade framförts tidigare. Violinsonaten uppvisar en fräsch kantabel linjeföring av rätt vokalt slag. Concerton framstod som kompositionskonsertens egentliga huvudnummer. Dess grundkaraktär är ljust nordisk, neoklassisk, nära besläktad med svenskt trettiotal, särskilt i yttersatserna, som ställvis leder tankarna direkt till Lars-Erik Larsson - inte direkt överraskande efter intervju-uttalandet år 1938. Concertons

tematiska material har karaktär av divertimento: lätt tillgängliga melodier, utan större möjligheter till symfonisk utveckling. Formbehandlingen är fackmannamässigt säker, likaså utformningen av några kontrapunktiska episoder i finalen. Concertons andra sats följer enligt Fougstedts egna ord "en fri passacaglia-form" ¹⁷ och framstår som verkets arkitektoniska centrum, förebådande dels första symfonins final, och dels även vissa av fyrtiotalets orkesterverk, särskilt naturligtvis Passacaglia op. 21. Satsen är tredelad. Ytteravsnitten uppvisar elegiskt-expressiva linjeföringar med en rätt hög dissonansgrad, och mellanavsnittet är en rofylld episod som för tanken till miniatyrer av Sibelius:

Concerton var förvisso ett stort steg framåt på Fougstedts bana som komponist. Efter kompositionskonserterna 1938 skrev Leo Funtek bl.a. följande, som ger en god bild av positionen:

"Det är en redan länge känd sak att herr F. är en synnerligen kunnig tonsättare. Han behärskar kompositionstekniken i hög grad, och hans rörliga fantasi utvinner en rikedom av möjligheter ur det tematiska materialet: en logisk tankegång skapar koncisa, ehuru ofta något abrupta former. Emellertid ha vi för vår del också redan tidigare tvingats att beklaga att uppfinningarnas expressiva halt, för att inte tala om originalitet och etiska kraft i allmänhet inte är jämförlig med fakturens soliditet och skiftande liv. /.../ Vi kunna icke bortse att herr F. numera är tydligt påverkad av Sibelius." ¹⁸

Det är självfallet tänkbart, att Funteks samlade intryck hade blivit ett annat, om Fougstedt hade inrymt solosånger och körsånger i kompositionskonserterns program.

Rätt snart efter kompositionskonserterna påbörjade Fougstedt sin dittills omfångsrikaste komposition, första symfonin op. 13, som kom att uruppföras vid en nordisk musikfest i Göteborg den 16 februari 1939, under ledning av Tor Mann. Symfonin är en ytterst viktig milstolpe i Fougstedts produktion inte enbart därför, att han nu givit sig i kast med paradgenren bland orkesterverken, men även såtillvida, att han i denna symfoni för första gången i ett verk för fullbesatt orkester framträder med det kärva, heroiska sinnelag, som ofta skulle inta en dominerande plats i produktionen därefter. Besläktade sinnesstämningar hade lanserats inom kammar-musikalisk ram i trion op. 1 och i vokalt sammanhang i manskörsången Skaparegestalter (1934, publ. 1947); nu beträddes sådana banor även i symfoniskt format. I symfonins första sats är huvudtemat (Allegro, nedan) kortfattat kantigt, direkt brutalt. I förbigående kan noteras, att ett för Fougstedt senare så typiskt manér, ett uppåtstigande kvartintervall som temats inledning, återfinns här, kromatiskt utfyllt i det inledande Adagiot, och alldeles omaskerat i det egentliga huvudtemat (Allegro):

Adagio

flauti p

klar. 1

klar. 2

vle. pizz

cl. pizz

Allegro

mf

str.

v

pizz.

f marc.

Finalen är i hög grad både uttrycksmässigt och vad formbehandlingen beträffar en etapp på vägen till Passacaglia op. 21. Liksom i detta verk utgår Fougstedt från ett passacagliatema i alla breve:

Den bästa karakteristiken formulerades - som så ofta dessa år i Helsingfors - av Svenska Pressens kritiker Leo Funtek:

"Vi finna här alla kompositörens positiva krafter stegrade och mognade: den laddade och skarpt tecknade rytmiska energin, tematikens konstrika och målmedvetna bearbetning som av inspiration i förening med teknisk överlägsenhet drives till starka spänningar och synteser, om än inte till befriande höjd; tankegången är så disciplinerad att fantasin då och då kan få lösare tyglar utan att enheten äventyras. Men också en grundläggande brist känna vi igen: den melodiska uppfinningens svaghet, som gjort att den långsamma satsen utfallit obetydligt, och att man även eljest ibland längtar efter mera av det förgyllande och odefinierbara som kan kallas skönhet." 19

Några kritiker fäste sig vid vissa likheter mellan symfonins tonspråk och det sibilianska, bland dem Selim Palmgren.²⁰

Iakttagelserna har beträffande vissa detaljer fog för sig.

Mest fränt uttryckte sig Sten Broman efter framförandet i Göteborg år 1939:

"För att man emellertid inte skall sväva i okunnighet om, att verket stammar från Finland, har tonsättaren i den långsamma mellansatsen stoppat in ett tema, som tydligt emanerar från Sibelius' andra symfoni. Originaliteten ligger måhända däri, att Fougstedt lånat temat till sin andra sats, medan Sibelius själv hittat på det i sin inledningssats. En annan skillnad är den, att Fougstedt förhåller sig till Sibelius ungefär som huskatten till lejonet. Men annars intet ont om Fougstedt. Det är bara det, att den sjuttiotreåriga Sibelius alltjämt framstår som den obetingat modernaste av alla finska tonsättare." 21

Broman avsåg säkert en viss odiskutabel yttre likhet mellan takt 82 ff i Sibelius' andra symfoni, första satsen,²² och

takt 54 ff i Fougstedts första symfoni, andra satsen:

Sådana uttalanden om Fougstedts musik påträffades alltså, inte utan skäl, dessa år. Men ju längre in på fyrtiotalet man kom, desto färre verkliga eller av kritikerna inbillade inflytanden från Sibelius omnämns i dagspressen. Kriget fr.o.m. 1939 framstår som en vattendelare därvidlag. Både Fougstedt och recensenterna började frigöra sig från Sibelius-beroendet.

X X X

Hösten 1939 inbröt orostider i Finland. Fougstedt tillhörde de årsklasser, som mest kom att beröras av reservens inkallande till krigstjänst, särskilt som han hade fått reservofficersutbildning. Till en början tjänstgjorde Fougstedt i ett frontförband (1939-40); senare (1941) var han utbildningsofficer långt bakom fronten, och slutligen togs hans musikerutbildning till heders: han fick vissa funktioner inom arméns underhållningsverksamhet.²³

Det är på sätt och vis paradoxalt, att krigsåren beträffande större orkesterverk kom att bli en mera produktiv period för komponisten Fougstedt än trettiotalet hade varit, trots att militärtjänsten nu fordrade sitt. De yttre förhållandena var överhuvudtaget ogynnsamma, och kontakten med musiklivet i Helsingfors ofta avbruten. Å andra sidan: Fougstedt hade nu gesällåren bakom sig, och kriget medförde upplevelser som gav impulser till verk i den heroiska genren. Slutligen: komponerandet bidrog till att fylla ut det musikaliska tomrum som måste ha uppstått då kontakten med det professionella musiklivet minskade. Följande brevcitat belyser i någon mån situationen:

"När man ständigt går med dessa kompositionstankar i hågen, håller man sig vid litet bättre andlig vigör än om man bara skulle hålla på med asento /ställning/ och lepo /vila/, som nog är dödande slött i längden". (Nykarleby, 1941)²⁴

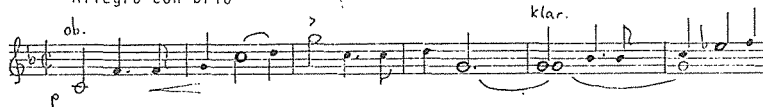
Fougstedt synes f.ö. ha haft en märklig förmåga till koncentrerat arbete i situationer som ofta bedöms som ogynnsamma. Greta Fougstedt yttrade 1945 i en intervju:

"Ecki komponerar var som helst och hur som helst, mitt i barnens nojs eller i granatregn. Under kriget fick jag ideligen ta hand om lösa lappar med fragment av olika kompositioner, som tillät kamrater hämtade hem - de var ju ändå i större säkerhet här hemma. /.../ Annars är det något ganska lustigt, att något så mjukt och skirt som sviten Vårvarsel kom till mitt i smällkalla vintern ute vid fronten - tid och rum existerar inte när Ecki komponerar." ²⁵

Orkesterverken fr.o.m. krigets början 1939 till ca 1946 kan delas in i två från varandra vitt skilda grupper: dels en serie verk med anknytning till underhållningsmusik och film, dels verk, som är avsedda för konsertestraden. Den senare gruppen är förbluffande enhetlig i många avseenden. Den omfattar Konsertuvertyr op. 20 (1941), Passacaglia op. 21 (1941), Konsert för violoncell och orkester op. 24 (1942), Preludio eroico op. 25 (1942), Konsert för piano och orkester op. 30 (1944), Den trotsige, symfoniskt preludium op. 31 (1944), Konsertuvertyr nr 2 op. 32 a (1945) samt Festspel op. 33 (1945). I samtliga dessa verk fortsätts den linje som Fougstedt beträdde redan i trion op. 1 och i första symfonin op. 13; ett kärvt, helt dur-moll-förankrat tonspråk, där en suverän arkitektonik står i förgrunden. Några nya tekniska lösningar är det inte fråga om, endast om nya tillämpningar av det redan vunna, och etiketten "kapellmästarmusik" ligger snubblande nära.²⁶ Verken vittnar om en med åren allt virtuosare behandling av symfoniorkestern, men förräder samtidigt en spartansk knapphet beträffande det tematiska stoffet. Påfallande ofta påträffar man i dessa verk temabildningar som stereotyp utgår från uppåttstigande kvarter (jfr första symfonin):

Op. 20 Konsertuvertyr.

Allegro con brio

Op. 21 Passacaglia. Huvudtemat.

Adagio

v/c.

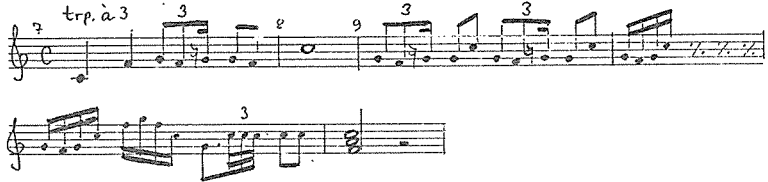
PP

Op. 25 Preludio eroico.

Allegro

trp. à 3

Vidare känner man igen manéret med kromatiskt krypande stäm-
mor av det slag som finns redan i op. 1:

Op. 24, Konsert för violoncell och orkester, finalen

[Allegro]

12

(enligt NEF:s klaverutdrag)

Op. 31 Den trotsige.

Allegro moderato

fl. piece +

klar.

Figure 1

100

9

19

Op. 32 a Konsertuvertyr nr 2.

Op. 33 Festspel.

Förnämast vad uttryckets halt och formbyggnadens fasthet beträffar är bland dessa kompositioner Passacaglian op. 21, tjugovariationer över ovan citerade tema. Helheten är symfonisk, med en ödesmättad stämning; från en pianissimo-början stegras förloppet - med maskerade skarvar mellan variationerna - såväl tempomässigt som dynamiskt fram till var. 17, ett fff-utbrott av skakande verkan. De tre sista variationerna återknyter till passacaglians början (var. 3); passacaglia avslutas med pessimistiska, resignerade tongångar. Det råder inget tvivel om, att Passacaglia bör sammanföras med stämningarna krigssommaren 1941. I ett brev skrev Fougstedt den 26.8. detta år:

"Det har varit tunga offer tidningarnas dödsannonser vittnat om. Vår gode Klinge, min klasskamrat Furuhjelm, Eklöf, Lillqvist, Mickvitz och otaliga andra goda vänner." 27

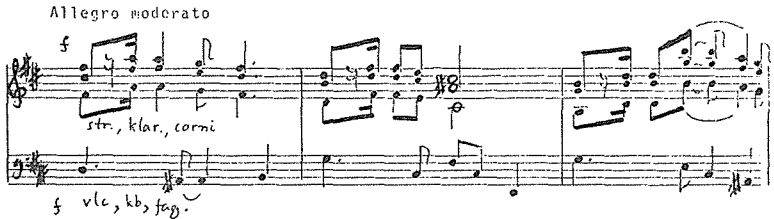
Några dagar senare skrev han:

- "Denna säsong skall Stadsorkestern framföra mitt senaste orkesterverk. Det är en passacaglia, ett hjältedrama, som bör vara min bästa sak hittills." 28

Fougstedt ansåg även senare Passacaglia höra till sina allra

förnämsta kompositioner.²⁹

Det största måttet av yttre glans bland Fougstedts fyrtiotals-orkesterverk uppvisas i Festspel op. 33, som skrevs till filmkonstens femtioårsjubileum i landet. Här har Fougstedt-tekniken (om en sådan kan man med skäl tala år 1945) förlänats ett drag av hollywoodsk festivitas och briljant patos, som har medfört, att kompositionen har hållits på repertoaren. Festspel hör till den inhemska tonkonstens ståtligaste uvertyrer. Huvudtemat:

Avvikande från dessa ting är en grupp verk, som kan sägas fortsätta den problem-fria underhållningslinje, som Fougstedt hade beträtt redan 1932 (Barcarole och Intermezzo). Hit hör först sviten Vårvarsel op. 16 b (december 1939), därpå den nyländska rapsodin op. 22 (1941), variationerna över en finsk soldatvisa op. 27 b (ca 1943, mycket flitigt spelade i finländsk radio på 40-talet), samt framför allt musiken till filmerna Katarina och Greven av Munksnäs (1943) och Sylvi (1944).

Det sägs ibland, att även den seriösaste komponist bär på den hemliga drömmen, att en gång få skriva en schlager med verkligt folktycke. En sådan ingår faktiskt i den förstnämnda filmmusiken: den välkända romansen, som har levt mycket längre än själva filmen. En pendang i musiken till Sylvi (Kuljin mä kukkavainiolla) är snarlik till karaktären. Detta stycke blev dock inte en lika stor publikframgång som romansen ur Ka'arina och Greven av Munksnäs. En roande iakttagelse beträffande dessa två romanser är, att Fougstedt även i detta sammanhang förråder sin kärlek till kvarten som temanledande intervall, låt vara, att han här kombinerat den med en uttrycksvärld fjärran från t.ex. Passacaglia op. 21:

Ur Katarina och Greven av Munksnäs:

Moderato

Two systems of musical notation. The first system shows a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (treble and bass clefs). The second system continues the vocal line with the lyrics 'Sua vain y - li kai - ken mä ra - - kas - - tan si - nä tai -' and the piano accompaniment. The tempo is marked 'Moderato'.

Ur Sylvi:

Moderato

Two systems of musical notation. The first system shows a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (treble and bass clefs). The second system continues the vocal line with the lyrics 'Kul - jin mä kuk - - ka - - vai - - ni - ol - la, ai - ko - ja men - nei - tä mie -' and the piano accompaniment. The tempo is marked 'Moderato' and 'a tempo'.

Harmoniken i dessa citat - särskilt i det första - är mycket snarlik den, som kom till bruk i Fougstedts lyriska körsånger från dessa år.

Såväl musiken till Katarina och Greven av Munksnäs som musiken till Sylvi sammanställdes till orkestersviter; av dessa är Suite Romantique op. 26 (Katarina-musiken) den mera kända.

Kriget slutade för Finlands del hösten 1944 (slutfasen i Lappland obeaktad), och man kan utan tvekan fastslå, att Fougstedt som komponist då ingick i det allmänna medvetandet på ett alldeles annat sätt än några år tidigare, inte bara tack vare musiken till de två nämnda filmerna, som nått "hela landet", utan även tack vare att några av de mest representativa orkesterverken hade spelats på konserter i Helsingfors - bl.a. hade Passacaglian uruppförts under ledning av Armas Järnefelt den 27 mars 1942. Radion och inte minst dess underhållningsprogram hade betytt mycket för bekantgörandet av Fougstedt.

I sina attityder gentemot radikal musik var Fougstedt densamme som i slutet av trettio-talet, d.v.s. rätt avvisande. I en intervju yttrade han år 1945:

"Annars var det i början på 30-talet svårt att finna sig själv, sin melodi. 20-talet var ju rikt på mindre goda -ismer inom vår musik, det var nervösa, överdrivna musikverk, och deras komponister hade svårt att slita sig från stilen. /.../ Efter den oroliga gränstiden blev det lyckligtvis en sundare utveckling, och det kändes befriande." 30

Ännu klarare uttryck för denna oförändrade inställning gav han i sin självbiografiska text från ca 1945:

"Ilmestymiseni säveltäjien joukkoon 1930-luvulla tapahtui vaikeana murroskautena. 20-luvun suuntien eteenpäin kehittäminen oli osoittautunut kestäättömäksi. Mihin suuntaan säveltäjien oli lähdeettävä etenemään? Joissakin orkesterisävellyksissä ja pikku laulemissa kokeilin epämääräistä tonaliteettia, mutta tämä ei tyydyttänyt. Yritin olla itselleni rehellinen ja säveltää suunnista riippumatta. Luulen, että tämä tie oli niissä oloissa ainoa mahdollinen. Mikäli yleensä sallitaan säveltäjän luonnehtia omia erikoispiirteitä, voisin puolestani esittää tässä joitakin näkökohtia. Erityinen kiinnostus polyfoniaan ja muotorakenteeseen on luonut monumentaalisuuteen tähtäävää pyrkimystä, joka ilmenee esim. Passacagliassa ja Uhmaajassa ja jota kuvittelen sävellyksilleni tyypilliseksi piirteeksi. Toinen piirre on idyllis-romanttinen sävy, jota jotkin melkein maneeriksi käyneet sointuyhdistelmät parhaiten kuvastavat. Nämä ovat vain pintapuolisia havaintoja. Syvempiä psykologisia huomioita tehkööt muut. Tarkasti määritettävistä esikuvista en voi puhua. Eniten olen ihaillut Mozartia ja Brahmsia. Mainittua Passacagliaa pidän Natllig madonna-nimisen mieskuorolaulun ohella parhaana tähänastisista sävellyksistäni.

Vihaan orkesterilla leikitteleviä säveltäjiä ja sellaista impressionismia, josta temaattiset ainekset puuttuvat. Vastakun teoksessa on temaattinen runko, voi ajatella koristelua, ja siihen kyllästyy hyvin pian. Niinpä uudemman ranskalaisen musiikin edustajat samoin kuin omat -ismejä harrastavat säveltäjämme ovat minulle kovin vieraita." 31

Besjälad av sådana tankegångar gav Fougstedt sin tredje kompositionskonserter den 2 februari 1945, medan vargatider rådde i landet. Konserten hade följande program:

Den trotsige, symfoniskt preludium för stor orkester op. 31 (1944)

Konsert för cello och orkester op. 24 (1942, omarb. 1944)

4 sånger med orkesterbeledsagning op. 28

Jag söker väg (Ole Torvalds)

Onnellinen aamu (Saima Harmaja)

Smultronbacken (Karin Hofman)

Viimeinen lintu (V.A.Koskenniemi)

Konsert för piano och orkester B-dur op. 30 (1944)

Programmet utfördes under tonsättarens ledning av Helsingfors Stadsorkester, Greta Fougstedt, sång, Artto Granroth, cello och Rolf Bergroth, piano.³²

Fougstedts stilistiska förnyelse hade inte varit stor under krigsåren, även om han hade vunnit i teknisk säkerhet. Detta bör han ha varit medveten om. Motiven för en kompositionskonserter på detta stadium var sålunda knappast de vanligaste: övertygelsen att man hade något väsentligt nytt att presentera för publiken. Men det bör framhållas, att just våren 1945 föreföll att vara en tidpunkt då landets kompositörer i en dittills inte skadad utsträckning visade upp sin produktion vid kompositionskonserter i Helsingfors. Först i raden kom Nils-Eric Ringboms kompositionskonserter den 19 januari, därefter följde Fougstedts. Under vårens lopp följde sedermera motsvarande konserter av Kalervo Tuukkanen (17.2.), Yrjö Kilpinen (22.2., enbart instrumentalverk), Väinö Haapalainen (2.3.), Tauno Marttinen (25.3. och 13.5.) samt slutligen Erik Bergman (9.4.). Ytterligare kan kanske tillfogas, att Einar Englund, vars uppmärksammade förstlingsverk, pianokvintetten som hade framförts 1941, i hög grad ansågs vara på kommande, ehuru han år 1945 ännu inte hade framträtt som symfoniker.³³

Beträffande Fougstedts kompositionskonserter, som tydligen bedömdes som "nödvändig", är det kanske betecknande, att en recensent, Ralf Parland, ställde solosångerna i främsta rummet: "Parhaat tulokset Fougstedt saavuttaa lauluissaan, joissa luonnollinen

lyyrinen inspiratio joskus kauniisti toteutuu."³⁴ För just i solosångerna var Fougstedt utan tvekan mest musikantisk och naturlig; här existerade inget tvång att åstadkomma musik i det större symfoniska formatet, något som synes ha varit Fougstedt i viss mån främmande i början av fyrtiotalet. Majoriteten av Fougstedts solosånger - mycket flitigt sjungna i radio under fyrtio- och femtiotalen - är komponerade i en lättflytande melodisk stil, som är fint anpassad till de lyriska dikter och kärleksdikter han oftast föredrog. Texten står oftast helt i förgrunden, naturligt deklamerad. Åkompanjemang-
et är vanligen uppbyggt av skira, lätt dissonanta klanger, stundom med ostinat upprepade figurer; sällan har det någon annan uppgift än att understöda sångstämmen. I satstekniskt avseende beträds inte några radikala vägar i dessa solosånger, med ett enda undantag, berört på s.38 f. Fougstedts orkestreringar - många av solosånger föreligger både med piano- och orkesterackompanjemang - är gjorda med lätt hand. Överensstämmelsen mellan pianoackompanjemanget och orkestersatsen är vad konturerna beträffar i allmänhet total; instrumenteringen innebär sålunda en diskret kolorering av skeendet.

Några teman ur Fougstedts visartade och t.ex. för radioframföranden högst tacksamma solosånger:

O, bleknande vårkvälls stillhet (J.Tegengren) (1932)

Andante

O, blek-nande vår-kvälls still - het: ett sömn-sjukt hav, ett

Visa (Ingegärd Lundén) (1933)

Andante molto tranquillo

Ängsblommor bär jag famnen full väppling och blåklint och vi - - tasta

Bön (Karin Mandelstam) (1940?)

Moderato *mf espr.*

Du här - da liv som lå - ter skönhet fö - das Stor skön - het

Jag söker väg (Cle Torvalds) (1945)

Andantino

Jag sö - ker väg till ting - ena värld vill

Efter krigsslutet hade livet småningom inträtt i normala gängor, vilket för Fougstedts del betydde, att det allra mesta av tiden användes till praktiska musikeruppgifter, administration och undervisning. Fr.o.m. 1945 var det sålunda huvudsakligast bara sommarsementrarna som kunde anlitas för komponerande.³⁵ Trots detta tillkom - i vissa fall på beställning - en rad verk, som kom att medföra en viss förnyelse av Fougstedts tonspråk.

Att en stilförnyelse framstod som en nödvändighet för Fougstedt måste ha varit rätt klart. Orsakerna härtill kan förmodas ha varit flera. Det internationella samarbetet återupprättades småningom, och medförde nya impulser. Den "moderna" musiken gjorde på allvar sin entré i landet dessa år, det tydligaste tecknet härpå utgör grundandet av föreningen Nykymusiikki - Nutidsmusik år 1949. Som en katalysator beträffande Fougstedts stilistiska förnyelse måste måhända en omständighet till beaktas: tonsättarkollegan Einar Englund framträdde åren 1947 och 1948 med så betydande verk som de två första symfonierna och Epinikia.³⁶ Fougstedt intresserade sig aktivt för skeendet: han dirigerade första symfonin 1947 och höll ett radiokåseri om densamma,³⁷ och kom även i fortsättningen att lansera musik av Englund. Det mottagande Englund fick 1947 - 1948³⁸ kan mycket väl ha varit en viktig tankeställare.

Det första förebudet till en nyorientering hos Fougstedt kan förmärkas i Scène dramatique komponerad i april 1946 för stråkorkester, och i något skede kompletterad med en stämma för pedalpukor.³⁹ Verket är ett rätt expressivt stycke med kärva dissonanser och en för Fougstedt mycket hög intensitet i de enskilda stämmorna. Formen är visserligen högst konventionell (preludium och fuga, med hela räckan av läroboksmässiga konstgrepp) men dissonansernas art och mängd markerar, att stilen från fyrtiotalets början höll på att överges. Fugatemat:

Nils-Eric Fougstedt dirigerar Akademiska Sångföreningen i Kaisaniemi den 1 maj 1952. Foto: förf.

Ett stycke vidare gick Fougstedt i Intrada för stråkorkester op. 37 a (1947). Tekniska noviteter är här bl.a. ansatser till bitonalitet och bruket av starkt dissonerande ostinatorytmer à la Sjostakovitj:

Moderato poco largamente

ff *va solo* *p*

p *Solo-v grazioso mp*

mante (lato)

Andra symfonin op. 48 (1949) markerar, att Fougstedt i de flesta avseenden hade övergivit sin stil från krigsåren, och att de tendenser, som bl.a. Intradan vittnar om, nu hade vidareutvecklats. Symfonin innehåller en mängd fritonala passager⁴⁰ i kombination med strävan efter klanglig förnyelse (en celesta har inrymts i orkestern). Nedan citerade takter inbjuder till reflexioner över att Fougstedt i symfonin i någon mån blickade bakåt, men långt mera framåt i sin hållning.

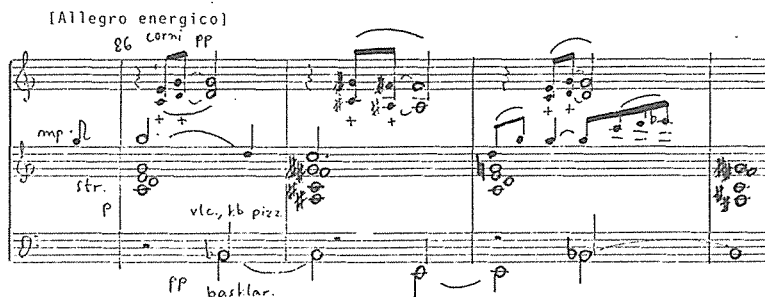
Allegro energico

10 *trabbl, corni*

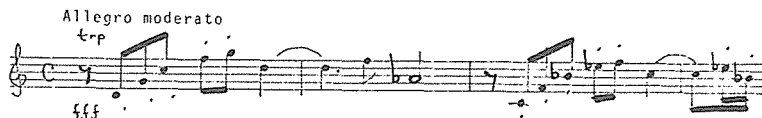
str. kl, fog.

Dels finner man här kromatiskt krypande passager, laddade med sådan expressivitet som finns i Scène dramatique. Dels är baslinjen - med sina tritonussprång - alldeles fritonal, och förebadar direkt sådana schematiska tolvtonsserier, som Fougstedt skulle göra bruk av senare, t.ex. i Angoscia (1954). Detta vid en tidpunkt, då dodekafonin var i stort sett bara en kuriositet i landet.

Symfonin bjuder vid sidan av sådana kärva, korthuggna tongångar något för Fougstedt (i den använda utsträckningen) nytt: ett bitonalt skrivsätt, som senare skulle tas till heders bl.a. i en räckla körsånger. I dessa bitonala avsnitt har Fougstedt använt en varm, fyllig instrumentation, och därmed åstadkommit något som bitvis påminner om epokens filmmusik:

Särskilt i den ensatsiga symfonins avslutande parti exellerar Fougstedt med kvarter som tema-ingrediens och även med ansatser till renodlad kvartharmonik. Ett tema det följande är en logisk fortsättning på kvarterna i början av fyrtiotalet (jfr bl.a. Passacaglians huvudtema, s. 24), samtidigt som det är en sorts prototyp för senare teman, inte minst i en rad körsånger från femtiotalet:

Symfonin var i tekniskt avseende ett stort steg mot nutiden. Men även innehållsmässigt skiljer den sig märkbart från Fougstedts tidigare alstring. Det förefaller som om komponisten först nu i ett större orkesterverk vågade visa upp sådana sidor som så många Fougstedt-vänner kände från sammanhang utanför det offentliga musiklivet: humoristen, vitsaren, den snabbtänkta, roliga sällskapsmänniskan o.s.v. Detta märks särskilt i symfonins å la Sjostakovitj motoriska slutavsnitt, med ironiska basunglissandon. En recensent skrev mycket träffande:

"tuntuu siltä, kuin Fougstedt iskisi silmää kuulijalle: ei tätä kaikkea tarvitsee ottaa niin vakaavasti".⁴¹

Som biprodukter till andra symfonin framstår - både vad det tematiska materialet och i viss mån även uttrycket beträffar - en rad verk, som dock inte uppnår symfonins övertygande nivå: musiksagan Tulukset (Andersen, bearb. Pylkkänen) för berättare, soli, kör och orkester, vidare stråkorkesterstycket Canzona (vars inledande harmonier nästan kopierats från den några månader tidigare tillkomna manskörssången Sång ur vår själ), Concertino för violin (1955?), satsen Spel med kvarter ur Tre miniatyrer för stråkorkester (1952) o.s.v. Huvudtemat ur det sistnämnda stycket lyder:

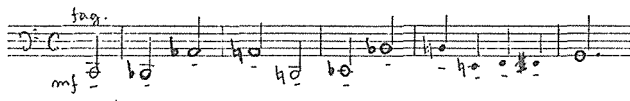
Detta drag av nya infallsvinklar på ett tidigare lanserat material är i några verk så starkt, att man inte blir förvånad, när Fougstedt i en intervju beskrev sitt arbetssätt som mycket snabbt. Beträffande Tulukset uppges, att Fougstedt

"löysi alkutekstin 8.6., sai sen suomennettuna 11.6. Seuravana päivänä alettiin partituurin rakentaminen suoraan valokopiopaperille heti ensimmäisen pianoluonnoksen pohjalta. Muuhun ei ollut aikaa."⁴²

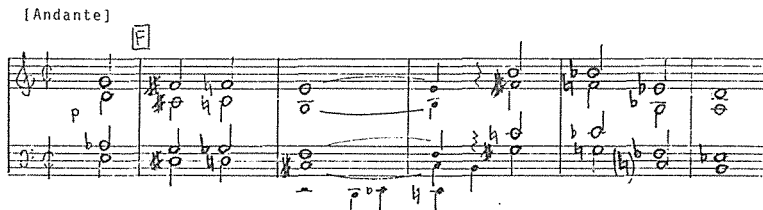
Visserligen gällde det här ett tävlingsbidrag (Prix d'Italia) som skulle fås snabbt färdigt, men även i andra sammanhang har Fougstedts snabba arbetsteknik omvitnats.

X X X

En alldeles annan sida av Fougstedt än den, som möter lyssnaren i andra symfonin, är dominerande i orkesterverket Angoscia (1954). I denna komposition - Ångest - behandlas konsekvent en tolvtonsserie; verket hör till dodekafonins tidigaste period i landet.⁴³ Tolvtonsserier förekom dock även hos andra komponister i Finland vid denna tid, sålunda tillkom Erik Bergmans dodekafona Exultate för orgel ävenledes år 1954.⁴⁴ I Angoscia har tolvtonsserien en gestalt som inte kan kallas atonal: från ett c, quasi tonika, vandrar serien - påfallande ofta brukas rena kvinter - vidare mot tolfte tonen, dominanten g:

Intresset för kvartharmonik - uppvisat redan i andra symfonin - har i Angoscia utvecklats till en mera konsekvent genomförd faktur:

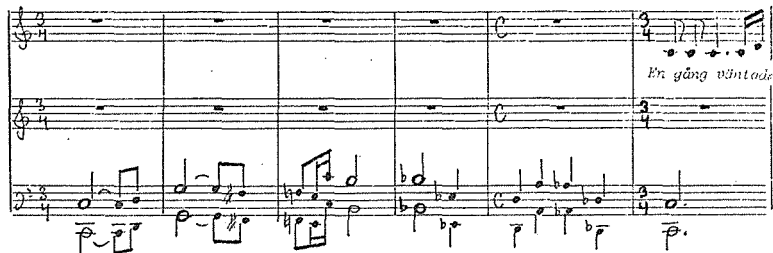
Visserligen kan man i Angoscia med stor lätthet följa med tolvtonsseriens olika genomföringar och transformationer; intrycket av ställvis rätt tonal musik kvarstår, och tonspråkets förnyelse kan inte sägas vara allomfattande i jämförelse med andra symfonin.

Det som gör att Angoscia kan hänföras till de finaste orkesterverken från finländskt femtiotal är ett hos Fougstedt alldeles nytt intensivt uttryck, fjärran från det heroiska stämningsläget från krigsåren, fjärran från andra symfonins raljeri. Titeln antyder ju redan nya innehållsmässiga sidor;

dessas kan direkt sammankopplas med Fougstedts just detta år försämrade hälsa, en försämring, som inte gav anledning till optimism.⁴⁵ Musiken andas resignation och ångest, och ger inte ett enda ögonblick uttryck för framtidstro och dådkraft, tidigare så vanligt hos tonsättaren.

En av nycklarna till Angoscia ges i en solosång, daterad några månader efter orkesterverket. Sången avviker i de flesta avseenden från Fougstedts vanliga vis-betonade stil, framför allt beträffande faktur och stämningsinnehåll. Den unisona inledningen till solosången Asket och stjärna är fr.o.m. andra takten helt enkelt Angoscia-serien i kräftgång:

Andante

Tonspråket är även i övriga avseenden starkt påminnande om Angoscia, och sångens text av Ole Torvalds kunde mycket väl stå som motto för orkesterverket:

Engång väntade jag
en svart asket
och en stingande stjärna
som skulle blotta min halvgjordhet
och borra fram
en kärna.

Ibland har jag skymtat dem
tror jag
och känt
i vimlet en fläkt kring min tinning
av det som är mera
inåtvänt
det enda som är vinning.

Men min rädsla
min ängslan
min rotlöshet
har svept sig i breda och flacka poser
har flytt
för den hårda klarsyn som vet
att flykt bara låser.

Min mun skulle tala den stränges mål -
den pladdrar
hycklar
svamlar.
Min fot skulle ledas av stjärnans nål -
den bara famlar.

Sådan står jag på gycklarens marknadsestrad
draperad i jagiskt belåten lystnad.

Asket och stjärna
ge mej ett bad
i stränghet
klarhet
tystnad.

46

I Fougstedts sista större orkesterverk Triptyk (1959) byggs skeendet på en tolvtonsserie, som presenteras i alla sina grundformer. WALLNER har träffande konstaterat, att

"användningen av tolvtonstekniken - ju i en ganska skolmässig form - /inte/ inneburit någon mera djupgående förändring i Fougstedts tonspråk /jämfört med t.ex. andra symfonin/. Framför allt uttryckte han sig rytmiskt på samma regelbundna, Hindemith-liknande sätt som tidigare. Han gjorde en kompositorisk landvinning, men 'behöll sitt gamla arsite - ungefär som i svensk tonkonst något senare Lars-Erik Larsson och Erland von Koch.'" 47

Mest förankrad i tonalitet av traditionellt slag är Fougstedt i Triptykens andra sats, en Canzona, där en mollmelodi ställs i förgrunden, mot en diskret tolvtonsserie som ackompanjemang:

[Andante]

5 Soloviolin

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

Triptykens första sats har i vissa moment något av Angoscia-stämning, dock ej så utpräglad; snarare erfar man här en heroisk livskraft. Finalen är diskret raljerande.

Fougstedts sista cykliska verk - Aurea dicta - behandlas på s.100 ff.

x x x

Tonsättarens attityd till radikala strömningar blev - trots de vägar som beträddes i bl.a. Angoscia och Triptyk - rätt oförändrad genom hela livet. Distansen mellan hans hållning på 1930-talet, sådan den yttrar sig såväl i kompositioner som i intervju-uttalanden (jfr s. 17), och de attityder som omvittnades från hans sista tid våren 1961 är förvisso inte stor. Ett par månader före sin död den 12 april 1961 besökte Fougstedt ett möte som anordnades av Suomen säveltäjä-/Finlands tonsättare. Därvid skall han om sin position och om sina preferenser bl.a. ha yttrat:

"Riviteknikka ja 12-säveljärjestelmä ovat tämän päivän tunnus, ja monet uskovat, että atonalismi on ainoa tulevaisuuteen viittaava tyyliuunta. Henkilökohtaisesti en voi olla samaa mieltä. Esim. jo se seikka, että tässä musiikissa on melkein mahdotonta kuulla, soitetaanko oikein vai väärin - jos joku väittää toista, niin hän useimmissa tapauksissa liioittelee - asettaa kyseenalaiseksi sen arvon, mikä tähän tyyliin sävelletylle teokselle on annettava. /.../ Atonalismi on kuitenkin luonnollisesti rikastuttanut säveltaidetta. On ollut tarpeen aika, jolloin kaikki totunnainen on revitty hajalle, jotta kehitys on voinut jatkaa uusia päämääriä kohti. Mutta on muistettava, että atonalismi ei ole itsetarkoitus, vaan väline. Sen kokeilusta on kuitenkin epäilemättä jäävä jäljelle monta positiivista, vapauttavaa lisää tulevaisuuden musiikkiin. Mutta aivan sellaisenaan atonalismi tuntuu elävää taidetta ajatellen liian rajoitetulta, liian konstruktiiviselta, ja siten se jäänee vain erääksi väli vaiheeksi musiikin historiassa. Mihin se vie ja mitä sen jälkeen tulee, on vaikea sanoa. Mutta - nyt voitaisiin ajatella käytettävän sitä tehokeinona jossakin teoksessa esim. tämän ajan rikkiinäisyyden kuvastajana. /.../ Säveltäjä ei saa, kuten nykyään liian usein tapahtuu, arvostella sen mukaan, mitä tyyliä hän käyttää työssään - on itse asiassa aivan samantekevää, missä tyyliissä säveltää. Tyyli on vain ulkonainen asu, johon sävellyksen ydin pukeutuu. Tärkeintä on säveltäjän sisäisestä pakosta puserutuva musiikillinen idea, josta hän muotoaa aidon ja omaa musiikillista näkemystään kuvastavan teoksen." 48

När detta yttrades år 1961 upplevde olika seriella tekniker sina bästa dagar i landet. Fougstedts attityd var alltså den, att han stod främmande för den tidens avantgarde, liksom han stått för tjugotalets. Han avled innan 1960-talets särart kunde anas - med ökat utrymme för elektronmusik, aleatorik m.m. När detta skrivs (1977) synes dessa avskedsord av Fougstedt ha större tyngd än på sextiotalet - låt vara, att de innehåller vissa truismer.

ENSEMBLERNA

Framför allt genom sin praktiska musikerverksamhet fick Nils-Eric Fougstedt en mycket nära kontakt med en rad huvudsakligen av amatörer bestående körer. Då många drag hos de a cappella-sångare han komponerade direkt sammanhänger med dessa körers typ, må de beröras här. Skeendet inom landets körliv som helhet har skildrats dels i olika sammanfattande verk, dels i en rad monografier.¹

Fougstedts första a cappella-verk skrevs för manskör. Detta sammanhänger självfallet med, att han under studietiden tillhörde den traditionsrika Akademiska Sångföreningen. Han inskrevs i kören 1931, och utsågs redan i detta skede till körens vicedirigent.² Sålunda kom han även utanför konservatoriets ram att samarbeta med Bengt Carlson, som ledde kören 1920-1946.

Då Fredrik 'Pacius grundade Akademiska Sångföreningen (Akademiska Sångsällskapet) år 1838 skapade han utgångspunkten för den kommande utvecklingen i Finland på detta område, låt vara, att man redan tidigare sjungit i manskör i Finland.³ Ur Akademiska Sångföreningens krets utgick mot slutet av 1800-talet några körer, som sedermera skulle räknas till de ledande i landet. Sällskapet Muntra Musikanter, grundat 1878, framstår som ett slags seniorkör för Akademiska Sångföreningen. Ylioppilaskunnan Laulajat, finskspråkig studentkör, grundades 1883 efter språkstridigheter inom Akademiska Sångföreningen.⁴ Huvudsakligen av sångare som tillhört Ylioppilaskunnan Laulajat bildades år 1900 manskören Suomen Laulu (ombildad till blandad kör år 1907). Laulu-Miehet, grundad 1914, förde vidare de manskörs-traditioner, som grundlagts inom Suomen Laulu. Kören är i väsentliga avseenden en seniorkör för Ylioppilaskunnan Laulajat.

Småningom kunde man räkna med två vad bl.a. körklängen beträffar olika "manskörsskolor" i Finland: en svenskspråkig och en finskspråkig. Akademiska Sångföreningen och Muntra Musikanter var de ledande svenskspråkiga företagen; vardera leddes länge, bl.a. under Fougstedts studietid, av Bengt Carlson. De ledande finskspråkiga manskörerna Ylioppilaskunnan Laulajat och Laulu-Miehet avvek klart vad sångstilen beträffar från de

av Carlson ledda körerna. I en tidningsartikel berörde Nils-Eric Fougstedt 1937 kort olikheterna mellan dessa manskörstraditioner, betraktade ungefär från en körrepetitörs synvinkel:

"M.M. och Laulumiehet ha länge tävlat om främsta platsen bland de finländska manskörerna. Olikheterna i arbetsmetoder och konstnärlig gestaltning avspeglar tydligt dirigenternas särdrag. Martti Turunen, Laulumiehets dirigent, är en typisk vokalmusiker och själv sångare. För honom betyder den enskilda stämmans klangkvalitet och färg ofantligt mycket, och typiskt för hans repeterande är, att han övar en stämma energiskt om och om för att få den att 'sitta' och för att vara i tillfälle att noga avlyssna dess klang, innan han försöker sammanföra de olika stämmorna. Bengt Carlson, M.M:s dirigent, har börjat som instrumentalmusiker /altviolinist/, och hans blick på problemen är en annan. Varken stämövning eller anmärkningar rörande själva tonbildningen få någon större plats vid hans övningar. Han försöker fortast möjligt få det hela ihop på något sätt för att genast komma renhetsproblemen in på livet, och hans förmåga att avlyssna harmonier och få en kör att sjunga rent är känd och uppskattad. Karakteristiskt för hans gestaltning är ett något avhugget och stramt accentuerat sångsätt, som ofta ger en kärv prägel." ⁵

Fougstedt berörde här mera repetitionsarbetet än slutresultatet, som dock antyds: den finlandssvenska manskörstraditionen favoriserade förfinade klangliga valörer, medan man inom de ledande finskspråkiga körerna lade an på ett klangfullt linjespel. Beaktar man dessutom, att sådan forte-klang som KLEMETTI rekommenderade ⁶ var förhärskande i Laulu-Miehet m.fl. körer, i en alldeles annan utsträckning än t.ex. i MM, samt givetvis även, att sångarnas modersmål satte starka spår i körklangen, så har de väsentligaste av olikheterna berörts. Skillnaderna var av grundläggande art för komponister, som primärt inriktade sig på någondera körgruppen.

Av Fougstedts ovan citerade uttalande kunde man möjligen få den uppfattningen, att renhetsproblemen skulle ha varit mindre uppmärksammade inom den finskspråkiga körgruppen. Detta var dock inte fallet, särskilt inte beträffande den körverksamhet som leddes av Heikki Klemetti, föregångsman i många avseenden. Dels ägnade Klemetti renhetsproblemens teoretiska aspekter stor uppmärksamhet, och publicerade sina rön i Kuorolaulun opas (1917), dels förmådde han omsätta sina slutsatser i praktiken, vilket inte minst hans grammfoninspelningar bär vittne om. ⁷ Klemetti-epokens rykte har något naggats i kanten av epigoner t.ex. på 1940-talet. Man ärvde ensidigt Klemettis for-

te-tradition, men nådde aldrig upp till hans breda nyansregister, hans sinne för harmoniernas finaste valörer, hans flexibilitet och personligt konstnärliga lösningar.

De två manskörsskolorna i landet stod dock inte längre från varandra, än att en fin syntes kunde skapas under ledning av Klemetti, biträdd av L. Arvi P. Poijärvi och Bengt Carlsson, i slutet av trettiotalet: Finlandia-kören, vars verksamhet omfattade bl.a. en resa till världsutställningen i New York 1939 samt en räckta grammofoninspelningar.⁸ Fougstedt refererade med stort intresse det inledande skedet av denna körs verksamhet i en artikel.⁹

Körtraditionernas olikhet var dock ett faktum. Det är alldeles självklart, att Fougstedt i sitt komponerande huvudsakligen utgick från den körklang han kände bäst: Akademiska Sångföreningens, som enligt samstämmiga uppgifter hade den ljusaste klangen av 1930-talets manskörer i Helsingfors. Under Bengt Carlsons ledning framstod kören dessutom i repertoarhänseende som den mest progressiva manskören i landet. Visserligen sjöng man mycken traditionell studentkörsrepertoar samt verk från den finländska manskörssångens första verkligt nyskapande period, tiden omkring sekelskiftet (Sibelius, Palmgren, Törnudd, Kuula m.fl. skrev då sånger med tanke på Klemettis ensembler). Men därutöver hade man, i viss mån gemensamt med MM, ett alldeles eget specialområde i skandinavisk körrepertoar, med komponistnamn som Johnny Schöning, Josef Hedar, Ivar Widéen, Paul Hellmuth, Otto Olsson, Trygve Torjussen m.fl. Vidare introducerade man - ur den internationella repertoaren - verk av bl.a. Igor Stravinskij och Mátyás Seiber.¹⁰

Förkärleken för ljus körklang finns omvitnad i Fougstedts Handbok för kördirigenter (1948):

"Tunga, dramatiska röster äro mycket opraktiska i sopran- och tenorstämmorna, speciellt i a capella-sång. Där fördras lätta, lyriska stämmor, inte minst med tanke på faran för detoner." (s. 63)

Vidare sägs om tenorer:

"huvudsaken är, att rösterna inte äro för mörka". (s. 62)

Följande av Nils-Eric Fougstedts manskörssånger har uppförts av Akademiska Sångföreningen under ledning av Bengt

Carlson:¹¹

Sången (A.Österling) komp. 1932?, uu 1933
Stor glädje (E.Diktonius) 1933, uu 1934
Nattlig madonna (E.Södergran) 1933, uu 1934
arr. Till Stockholm för Heppenepetepp 1933, uu 1934
Som molnen till natten skingras (J.Tegengren) 1938, uu 1938
I lyckans ögonblick (B.Gripenberg) 1939, uu 1941

Under sin egen era som dirigent för AS (1946-1950) tillförde Fougstedt - märkligt nog - körens repertoar bara två nykomponerade verk:

Uppbrott (A.-L.Elfvén) 1947, uu 1949
Tre sånger om kärleken (A.Mörne, W.Ekelund, E.Blomberg)
1947?, uu 1948

Det sistnämnda verket komponerades synbarligen enkom med tanke på körens 110-årsjubileum 1948.

Arrangemanget av Till Stockholm för Heppenepetepp, tillägnat AS, är alldeles direkt anknutet till körens verksamhet och dess mest studentikosa sida. Bakgrunden till arrangemangets tillkomst är följande: i samband med körens årsfest 1931, klockan fem på morgonen efter banketten, hörde Selim Palmgren de på festen ännu kvarvarande sångarna skråla visan. Han fann behag i den, och förband sig att arrangera den för manskör. Arrangemanget av Palmgren uppfördes t.o.m. på ett förslag till program för körens 100-årsjubileum.¹² Selim Palmgren fullföljde emellertid inte sin kanske något förhastade tanke. Fougstedt övertog då projektet, och utformade slagdängan så, att den förlänades en hel del av intresse, rätt oväntat, med tanke på melodins trivialitet. Ett friskt spexhumör står i förgrunden, men inte bara det: tredje strofen har fått gestalten av en polyfon stämflätning över andra basens cantus firmus. Därigenom har arrangemanget för flera generationer studentsångare kommit att bli den första kontakten med polyfon faktur!

Den märkligaste tillkomstprocessen av ovannämnda sånger har utan tvivel Nattlig madonna. Här utgjorde Akademiska Sångföreningens ljusa klangtyp uppenbarligen den katalysator, som fick ett violinstycke (Berceuse, jfr s. 16) att sammansmälta med en Södergran-text till en ny konstnärligt mogen helhet (jfr s. 74f.). Sången belönades 1934, jämte en annan sång av Fougstedt (Mot löftets strand, SATB) med Hugo von Heidemans pris.¹³

Av dessa för Akademiska Sångföreningen komponerade sånger har Till Stockholm för Heppenepetepp, Nattlig madonna och Tre sånger om kärleken kommit att utföras i hög grad även av andra körer. De övriga sångerna har framförts endast enstaka gånger.¹⁴

Våren 1936 bildades inom Akademiska Sångföreningen en enkel kvartett: solokvartetten Quartian, som leddes av vice-dirigenten Fougstedt. Sångarna var: Jucca Fedosow, Rolf Lindholm, Carl-Erik Creutz och Ole Dahlberg. Kvartetten bedrev en i hög grad självständig verksamhet, som omfattade bl.a. egna konsertresor.¹⁵ Quartian blev med tiden välkänd i landet, bl.a. genom en rad framträdanden i radio (sammansättningen förändrades något med åren). Ensemblen sjöng mest vanlig student-sångarrepertoar, ofta av serenad-typ.¹⁶ Men man hade även egen specialrepertoar, utformad av Fougstedt. Eventuellt hade han i något skede tänkt sig, att kvartetten skulle kunna efterbilda sådana effekter som odlades av Comedian Harmonists,¹⁷ den viktigaste förebilden var ändå Björling-kvartetten i Sverige. För Quartian skrev Fougstedt följande (kör-)satser:

Quartians sångarhälsning (sign. Mexiko = Finn Sommerschildt)
Serenad (Finn Sommerschildt)
arr. Per Spelman (svensk folkvisa)
arr. Mellbergvisan
arr. En sjöman seglar (folkvisa)

De tre folkvisearrangeringen har med tiden kommit att sjungas rätt allmänt av finlandssvenska manskörer, särskilt landsorts-körer.

"Akademiska Sångföreningens seniorkör" Sällskapet Muntra Musikanter har uruppfört följande Fougstedt-sånger under ledning av Bengt Carlson:

Marsbjörkar (Kaj Lindgren) komp. 1939, uu 1940
Det går en liten speleman (Hj. Krokfors) 1946, 1946

Sällskapet MM utlyste 1952 en tävling gällande ny repertoar för kören, inför dess 75-årsjubileum. Prisnämnden, bestående av Bengt Carlson, Leo Funtek, Aarre Merikanto, Erik Bergman och Birger Lagerman samt sekreteraren Bertel Holmström,¹⁸ utdelade inget första pris. Först bland de prisbelönade sångerna nämndes Fougstedts Gårdstango (II pris); av hans bidrag till tävlingen erhöll dessutom Festivo (Karin Mandelstam) ett

hedersomnämmande.¹⁹ Vardera sången uruppfördes sedermera av MM under ledning av Erik Bergman, Gårdstango år 1953 och Festivo år 1955. Till tävlingsbidragen för MM 1952 hör sannolikt även Epilog (Johannes Edfelt). Denna uruppfördes dock år 1953 av Sällskapet Svenska Sångare under ledning av Harald Andersén.

För MM skrev Fougstedt ytterligare tre sånger år 1957:

Bort (Karin Mandelstam)

Jag vill gå... (E.Diktonius)

Så kom du till mig (E.Diktonius)

Den förstnämnda av dessa sjöngs under ledning av Bergman vid körens 80-årsjubileum 1958; de två övriga uruppfördes av samma ensemble först tio år senare (jfr komp.fört. nr 195-197, samt s. 181, not 20).

Av dessa "MM-sånger" har två blivit "allmän egendom", nämligen Det går en liten speleman och framför allt Gårdstango, som i hög grad har kommit att framstå som en tango-pendang till Axel Törnudds odödliga valsparafras "Fridolin dansar" för manskör.

Fougstedt hade nära kontakt med ytterligare en manskör i Helsingfors: Sällskapet Svenska Sångare, vars dirigent han var 1942-1949. Denna kör uruppförde år 1942 vid en av sina traditionella kyrkokonserter Fougstedts år 1940 komponerade sång Templet (B.Gripenberg), samt år 1946 den vid denna tidpunkt alldeles nya Näktergalen (B.Gripenberg). I övrigt synes Fougstedt ha utökat körens repertoar endast med sånger, som har ritual-karaktär (komp. fört. nr 107, 147).²⁰

Ytterligare en finlandssvensk manskör hör till dem, för vilka Fougstedt mer eller mindre direkt skrev repertoar. Manskören Musices Amantes i Åbo anordnade kompositionstävlingar år 1947 och 1956; Fougstedt inlämnade bidrag till dessa.

MA:s tävlingsjury 1947 bestod av Fredrik Isacsson, Emil Horn, John Rosas, John Granlund samt representanter för kören. Fougstedts namn återkom ofta i prisnämndens avgöranden:

I pris	Nils-Eric Fougstedt: Skaparegestalter (Södergran)
II pris	utdelades inte
III pris	Ragnar Hollméus: Hjärtesaker (Thomas Hardy)
III pris	Nils-Eric Fougstedt: Sjunger i stilla kvällar
(Krokfors)
III pris	Sune Carlsson: Canzonetta (M.Wichmann)

Dessutom inlöstes - förutom en sång av Selim Segerstam - följande sånger av Fougstedt: Enkla ting (Solveig von Schoultz), För vilsna fötter sjunger gräset (Gullberg) och Syster visa (Krokfors).²¹

Vid tävlingen 1956 bedömdes de inlämnade bidragen av Gretha Dahlström, Ole Edgren, John Rosas och Sven Stendahl. Även nu nämndes Fougstedt på framträdande plats i protokollet:

Den lustiga våren (E.Diktonius)	I pris
Ordensregel (Hj.Gullberg)	II pris
Två miniatyrer (E.Diktonius)	III pris 22

MA - som på 1940-talet leddes av John Granlund, och på 1950-talet av John Rosas - skulle sedermera uruppföra majoriteten av dessa sånger. Sällskapet MM "hann dock före" med Enkla ting, sjungen under Erik Bergmans ledning 1952, en vecka innan den sjöngs av MA i Åbo. Två miniatyrer har sannolikt aldrig framförts.

Av dessa till MA:s tävlingar inlämnade sånger har framför allt Skaparegestalter - komponerad redan 1934, lätt bearbetad 1947²³ - sjungits utanför MA:s krets; även Enkla ting samt Den lustiga våren har blivit allmänna kända.

Majoriteten av de finlandssvenska mankörerna är samman slutna i Finlands Svenska Manssångarförbund (FSMF), grundat 1936. Fougstedt var FSMF:s förbundsdirigent åren 1946-1961.²⁴ FSMF årsmötesdelegater anses ha äran av att år 1943 ha f.f.g. sjungit Fougstedts i manskörskreter säkert mest sjungna sång: Tersen (N.-E.Fougstedt), visan till tredje snapsen, som tillkom för att bevara Ehrströms Källan (J.L.Runeberg) från ödet att missbrukas vid manskörernas sällskapliga samvaro, som dittills hade varit brukligt (jfr s. 181, not 15). Tersen accepterades omedelbart och allmänt.

År 1951 komponerade Fougstedt en lystringssång för förbundet: Sång ur vår själ (J.Rundt). Denna har dock utförts endast sporadiskt.

Förbundet utlyste år 1953 en tävling, som syftade till, att få fram kompositioner för manskör med instrumental beledsag-

ning. Resultatet av denna tävling blev, som en tidningsrubrik visste berätta, "storslam för Fougstedt". I notisen nämndes bl.a., att "detta är sjätte gången å rad Fougstedt erövrat antingen första pris eller delat högsta pris vid finlandssvenska kompositionstävlingar", ett konstaterande som understryker hans dominerande roll vid dessa tävlingar. FSMF:s jury bestod 1953 av Leo Funtek, Aarre Merikanto, Alfred Holm och Sigurd Didriksson, och prislistan upptog följande Fougstedt-sånger:

Vårbrodd (A.Mörne)	Delat I pris	
Hjärtats sommar (E.Zilliacus)	Delat I pris	25
Bygd vid havet (A.Mörne)	II pris	

Det är förvånande, att dessa sångbara alster har förblivit otryckta och endast sällan framförda.

Vid sidan av alla dessa bidrag till den finlandssvenska repertoaren skrev Fougstedt en enda bevarad finskspråkig manskörssång: Löylyä outtaissa (K.Väänänen). Tonsättningen av V.A. Koskenniemi Siell' on kauan jo kukkineet omenapuut (1933?) är uppenbarligen för alltid försvunnen. Fougstedts ringa intresse för finskspråkiga texter understryker, hur fjärran han stod från kretsen Ylioppilaskunnan Laulajat - Laulu-Miehet etc. Löylyä outtaissa - en bastuvisa med dialektalt färgad text - har f.ö. kommit att stå i skuggan av andra sånger inom genren, såsom t.ex. Ilmari Hannikainens Saunalaulu (I. Hannikainen).

x x x

Sång i blandad kör, som Fougstedt kom i kontakt med under sin studietid som dirigent för ett par huvudstadskörer, hade införts i Finland i två sammanhang: dels i form av oratorieinstuderingar på 1800-talet²⁶ och dels i samband med sångfeströrelsen, som framväxte efter grundandet av Finska folkupplysnings-sällskapet 1874.²⁷ Rent finlandssvenska sångfester har anordnats i landet fr.o.m. 1891, först av föreningen Svenska Folkskolans Vänner (S.F.V.), och fr.o.m. 1932 av Finlands Svenska Sång- och Musikförbund (FSSMF), grundat 1929 som en direkt arvtagare till S.F.V.: s musikkommitté.²⁸

Repertoarvalet inom de finlandssvenska folkliga blandade körerna utmärktes länge av en förbluffande enhetlighet. De sånger, som fastställts för de ca vart femte år anordnade stora sångfesterna, återkom med stor regelbundenhet inte bara på de distriktsvis anordnade sångfesternas program. De utfördes även av de enskilda körerna. En inverkan omständighet var självfallet notdistributionen. Denna omhänderhades för dessa körers del först av S.F.V., vars häften för blandad kör kom att utgöra repertoarens stomme.²⁹ Därutöver bedrevs förlagsverksamhet av den av Otto Andersson m.fl. grundade föreningen Brage, vars publikationer³⁰ även förekommer allmänt i de finlandssvenska blandade körernas bibliotek. Dessutom utgavs - i större utsträckning först på 1920- och 30-talen - körrepertoar av vissa förlag, framför allt Westerlunds, dock i nära samarbete med den centrala körorganisationen.

Finlandssvensk repertoarstil vid trettiotalets början, då Fougstedt kom i kontakt med den folkliga körsången, illustreras av den gemensamma repertoaren vid FSSMF:s sångfest i Helsingfors 1932:

Henrik Sundblad	Skön är den jord Du, Herre, gav (Tegengren)
Oskar Merikanto	I vårstormens tid (D.Fallström)
Sulo Salonen	Med vårens svala (K.A.Tavaststjerna)
Sigurd Snåre	Dagar tre (Tegengren)
" "	Höstvisa (M.S.)
Eino Linnala	Snö (D.Fallström)
Bengt Carlson	Vinterns första morgon (B.Gripenberg)
arr. Otto Andersson	Inte sku' jag ha friat (folkvisa)
arr. Sigurd Snåre	Dansvisa (folkvisa)
arr. Selim Palmgren	Näcken (folkvisa)
Alfred Andersén	Folkets sång (A.Slotte)

31

Ingredienserna är här dels originalkompositioner för kör- rörelsen i fråga, dels folkvisearrangemang. Utländsk repertoar saknas helt och hållet.

Tyvärr existerar det inga inspelningar av finlandssvenska blandade körer från 1930-talet. Dock kan man helt allmänt, bl.a. på basen av många sångares intryck, säga, att den finlandssvenska körklangen var ljusare än de finskspråkiga körernas klang, en företeelse som givetvis sammanhänger med språkets valörer. Ljusast kan klangen ha varit på Åland och i vissa österbottniska distrikt, samt även i den åboländska

skärgården, och mörkast, dock utan att närma sig "finskspråkig körklang" i Nyland, t.ex. i Helsingfors-trakten. Beträffande finlandssvensk körklang i jämförelse med den rikssvenska föreligger en kommentar av Nils-Eric Fougstedt år 1937:

"Intressant var att jämföra våra förbund /vid sångfesten i Jakobstad/ med den rikssvenska kören. Våra sångare sjöngo överhuvudtaget öppnare och flackare men också med mera metallisk resonans. Rikssvenskarnas klang var utomordentligt avrundad och kultiverad. De täcka tonen märkbart mera än vi men klinga ändå ljusare, en idealisk tonbildning för mjuka legatosånger."³²

Svensk-Finlands körer stod mitt emellan de rikssvenska och de finskspråkiga körerna i klangligt hänseende, summariskt uttryckt.

Sina två första kompositioner för blandad kör a cappella komponerade Fougstedt sommaren 1933, innan han hade tillträtt dirigentskapet för de två blandade amatörkörerna han ledde. Sång-
en Mot löftets strand (L.S.) har vunnit spridning inom de kyrkliga körerna; sannolikt lanserades den först av Berghälls kyrkokör, som leddes av Fougstedt 1934-1941.³³ Den andra sången från år 1933, I min gungande båt (A.Mörne), uppfördes först år 1936, av Arbetets Vänners (huvudföreningens) kör, som leddes av Fougstedt 1933-1941. Denna sång är relativt okänd, liksom även de tre folkvisearrangemang samt Sommarvisa (J.Tegen-
gren) som tillkom med tanke på AV-kören, och som likaså uruppfördes 1936. Mera känd än dessa sånger är Syreners doft (B. Gripenberg), komponerad för blandad kör, och uruppförd av AV-kören 1936, men därefter transponerad en kvint nedåt och upptagen på Sällskapet MM:s repertoar.

Efter detta skrevs praktiskt taget varje sång av Fougstedt för blandad kör a cappella direkt med tanke på det finlandssvenska centralförbundet FSSMF. Detta förbund har som ett av sina mål att tillgodose det behov av för amatörkörerna lämpad ny repertoar som ständigt gör sig påmint; ett av medlen för förverkligandet har varit kompositionstävlingar.

Med tanke på den finlandssvenska sångfesten i Jakobstad 1937 utlyste FSSMF en tävling gällande tonsättningar för blandad kör och stråkorkester. I inbjudan nämndes särskilt, att avseende skulle fästas vid "möjligheten också för små körer

att utföra kompositionen". Prisnämnden bestod av Selim Palmgren, Leo Funtek, Fridolf Andersson, Emil Johnsson och Valter Lindberg.³⁴ 22 bidrag inlämnades till tävlingen. Två av dessa ansågs vara alltför svåra, och inget av bidragen ansågs berättiga till första pris. Däremot utdelades två andra pris, nämligen till Greta Dahlström för Sångaren (J.Hemmer) och till Nils-Eric Fougstedt för Det skönaste landet (B.Gripenberg). Alfred Anderssén och Nils-Eric Ringbom fick var sitt tredje pris.³⁵ Det skönaste landet instuderades mångenstädes ca 1937, men hölls inte länge på repertoaren.

Därefter skulle det förflyta drygt ett decennium innan Fougstedt åter deltog i en FSSMF-tävling.³⁶ Dock hade han år 1944 komponerat en sång i anslutning till FSSMF:s dirigentkurs i Borgå: Smultronbacken (Karin Hofman), en sång som kom att bli mera känd omarbetad till solosång.

I februari 1947 utlyste FSSMF en tävlan gällande kompositioner för blandad kör a cappella; prisnämnd var nu Selim Palmgren, Emil Johnson, Hans Liljequist, Valter Lindberg och Herman Remell.³⁷ 35 sånger inlämnades till tävlingen, som avgjordes på följande sätt:

Fougstedt: Skyn, blomman och en lärka (Hj.Gullberg)	I pris
Greta Dahlström: Låt i skogen (A.Mörne)	II pris
Fougstedt: Hjärtats sommar (Hj.Krokvors)	III pris

Dessutom inlästes:

Sulo Salonen: Tjugo år (J.Hemmer)	3e
Fougstedt: En visa (A.Mörne)	

Av ovannämnda Fougstedt-sånger blev särskilt Hjärtats sommar sjungen av FSSMF-körerna. De två andra sångerna har utförts mindre, säkerligen på grund av att de i tekniskt avseende ställer rätt stora krav.

Till FSSMF:s kompositionstävlan 1949, vars prisnämnd bestod av Bengt Carlson, Leo Funtek, Nils-Eric Ringbom, Emil Johnsson och Valter Lindberg, inlämnades 30 kompositioner för blandad kör a cappella och 11 kompositioner hörande till kategorin körsånger med stråkorkester; däremot inlämnades inte ett enda arrangemang av folkmusik för stråkorkester.³⁹ Ingen sång för kör a cappella ansågs vara värd ett första pris; nämnden enades om följande fördelning av prissumman:

Fougstedt: Sång på havet (A.Mörne)	II pris
Erik Bergman: Den enda stunden (J.L.Runeberg)	II pris
Fougstedt: Vår (A.Mörne)	III pris

Dessutom inlöstes bl.a. Fougstedts sång Evighet (Ulla Olin).

Bland de inlämnade bidragen för stråkorkester prisbelönades:

Fougstedt: Svit för stråkorkester	II pris
Albin Öfverlund: Liten svit	III pris 40

Fougstedts Sång på havet sjöngs av en mindre kör vid FSSMF:s sångfest i Helsingfors 1951, samt av enskilda körer, men aldrig av hela FSSMF; de två andra sångerna har förblivit okända. De har aldrig publicerats, och har sannolikt förkommit (jfr kompositionsförteckningen, nr 144, 157).

Följande FSSMF-tävling utlystes 1952, och avgjordes 1953.

Nämnden bestod denna gång av: Leo Funtek, Bengt Carlson, Taneli Kuusisto, Emil Johnsson, Valter Lindberg samt sekreteraren Ekroth.

I kategorin sånger för blandad kör prisbelönades:

Fougstedt: Vårluft (J.Hemmer)	I pris
Erik Bergman: Barnet travar (N.Ferlin)	II pris
Otto Ehrström: Du har tappat ditt ord (N.Ferlin)	III pris

Dessutom inlöstes sex sånger, bland dem Fougstedts I jorden gå dolda ådror (O.Torvalds). Endast följande pris utdelades i kategorin kompositioner för stråkorkester:

Fougstedt: Tre miniatyrer	II pris
Bengt Johansson: Menuett	III pris 41

Den med första pris belönade sången Vårluft blev synnerligen allmänt sjungen.

Den sista FSSMF-tävling, där Fougstedt deltog, hölls år 1956. Tävlingen gällde dels sånger för blandad kör a cappella (30 bidrag inlämnades), dels sånger för blandad kör med stråkorkester (6 bidrag). Juryn bestod av Leo Funtek, Aarre Merikanto, Nils-Eric Ringbom, Emil Johnsson och Egil Cederlöf.

Följande verk prisbelönades:

a) blandad kör a cappella

Fougstedt: Under häggarna (J.Hemmer)	II pris
Erik Bergman: Akvarell (J.Hemmer)	II pris
Erik Bergman: Opera comique (N.Ferlin)	III pris
Fougstedt: Björkarnas valv (K.Söderholm)	III pris
Sulo Salonen: Linets visa (S.von Schoultz)	inlöst
Greta Dahlström: I natten (A.Mörne)	inlöst

b) blandad kör och stråkorkester

Fougstedt: Åkallan (E.Diktonius) II pris
Greta Dahlström: På insjöfjärden (A.Mörne) III pris 42

De två prisbelönade Fougstedt-sångerna för kör a cappella hör till hans mest sjungna sånger, vilket bl.a. är ett vittnesbörd om, att han lärt känna FSSMF-körernas resurser allt bättre. Åkallan för kör och orkester har däremot - såvitt man vet - aldrig utförts på konsert (jfr komp.fört. nr 187 samt s. 181, not 19).

År 1958 utgav FSSMF Körboken /1/, en publikation, som bl.a. markerar, att man inom förbundet började uppmärksamma de krav på en stilistisk breddning av repertoaren, som alltmer gjorde sig påminta. Förbundets traditionella repertoar kompletterades nu med sånger av Bach, Mozart, Haydn, Brahms, Ivar Widéen, Hugo Alfvén, David Wikander, Knut Håkanson, Oskar Lindberg, Josef Hedar, Hildor Lundvik, Sven-Eric Johansson m.fl., dessutom infördes bl.a. finskspråkiga sånger samt nykomponerad finlandssvensk repertoar. Fyra sånger av Fougstedt tillkom enkom med tanke på denna körbok (jfr komp.fört. nr 191 - 194, samt s. 181, not 21):

Tiga blott (N.Ferlin)
I folkviseton (N.Ferlin)
Höstsång (K.Mandelstam)
I vimmel och vammel (N.Ferlin)

Dessa fyra sånger - Körboken /1/ är numera en standardsamling i varje finlandssvensk kör - har mottagits högst olika. I folkviseton är den i särklass lättaste av dessa sånger, och har därmed blivit en schlager. Tiga blott ställer större krav, och har sålunda utförts mindre. I vimmel och vammel har attraherat bara de skickligaste av körerna och lokalförbunden, och Höstsång, som bl.a. renhetsmässigt är den besvärligaste av de fyra sångerna, har framförts endast enstaka gånger.

Mycket nära anknytning till FSSMF har föreningen Svenska Folkskolans Vänner, som år 1959 för sin årligen utkommande kalender beställde sånger av en rad finlandssvenska kompositörer: Sigurd Snåre, Sulo Salonen, Selim Segerstam, Erik Bergman och Nils-Eric Fougstedt. Fougstedts bidrag, Djäknevisa (N.Ferlin) för blandad kör med gitarr ad lib., hör till hans bästa alster, men har, kanske på grund av distributionssättet, blivit rätt

sällan framförd.

En enda av Fougstedts sånger för blandad kör har komponerats med en utländsk ensemble i åtanke: Ett ensamt skidspår (B.Gripenberg), som tillägnats Johannes Norrby och Akademiska kören (Stockholm), som dock aldrig utförde sången.⁴³ Dedikationen vittnar om, att Akademiska kören, i samband med ett besök i Finland i juni 1954, hade väckt uppseende som en vokal ensemble klangligt vida överlägsen nivån i Finland just då.⁴⁴ Vidare framstod kören rent tonträffningsmässigt sett som längre hunnen än de ledande inhemska ensemblerna. Fougstedts reaktion är värd att notera: Ett ensamt skidspår fordrar klangligt och i avseende å renheten mera än de sånger han vid samma tider skrev för FSSMF.

x x x

Det är måhända belysande för Fougstedts situation efter etableringen vid Rundradion 1938, att bara ett enda betydande a cappella-verk tillkom spontant, utan att en tävling utlysts, utan att en direkt beställning förelåg eller utan att en alldeles särskild adress utskrivits (Ett ensamt skidspår, skriven för Akademiska kören). Detta verk är Sommarsvit (Karin Mandelstam), en svit som tillkom augusti-september 1941 under Fougstedts tid som utbildningsofficer i Nykarleby, under det s.k. fortsättningskrigets begynnelsesked. Kompositionen synes ha tillkommit i någon sorts terapeutiskt-avledande syfte; en välbehövlig omväxling i militärtjänsten. Texten hade Fougstedt beställt av Karin Mandelstam enkom för ändamålet, och resultatet intresserade kompositören i hög grad. I ett brev skrivet den 26 augusti 1941 kommenterade han kort de tre dikterna:

"Jag tackar på det hjärtligaste för sviten. Den är synnerligen poetisk och förefaller att väl lämpa sig just för blandad kör./.../ Jag skall låta höra av mig, så fort den skira sommarsviten börjar ikläda sig tonande gestalt." ⁴⁵

Sviten färdigställdes därefter rätt snart. Den 9 september skrev Fougstedt till diktarinna:

"Skriver dessa rader för att bringa budskapet om, att Sommarsviten är iklädd toners skrud. Den har i sitt snyggt renskrivna skick åkt iväg till /musikförlaget/ Westerlunds, som jag hoppas skall trycka den. Tog mig friheten att döpa om

första satsen till Andantino som bättre sammangick med musiken i satsen. Adagiot lyckades bäst. Det tror jag bör vara en läckerbit, som gör sig. Somnardansen är en 'örhängsmelodi' som körsångare säkert kommer att tycka om att sjunga. Första satsen är måhända den svagaste, men mittelpartiet om fjärilar och bin helt finurligt vad stämvävnaden beträffar. Sviten som helhet bör vara tacksam att utföra. /.../ Jag skall låta höra av mig, när jag fått besked från Westerlunds förlag." 46

Sommarsviten slog märkvärdigt långsamt igenom bland de finlands-svenska blandade körerna. Dess svårighetsgrad var måhända i överkant enligt 1940-talets måttstock, och mera i samklang med Solistkörens möjligheter (jfr nedan) än med FSSMF-körernas resurser. Numera sjungs Sommarsviten rätt ofta, även i översättning till finska.

För fullständighetens skull må här noteras, att Fougstedt - så vitt man vet - inte komponerade en enda sång på uppdrag av någon finskspråkig blandad kör eller körorganisation. Silmien laulu (Kaijärvi), som komponerades 1950 för blandad kör, är uppenbarligen endast avsedd att vara en etyd med kvartharmonik och publicerades inte. Men flera av Fougstedts sånger har i översättning nått över språkgränsen.

x x x

Fougstedts stora intresse för körsång i kombination med anställningen vid Finlands Rundradio från 1938 resulterade år 1940 i en märkeshändelse inom vårt körliv: bildandet av radions Solistkör, en halvprofessionell all round-betonad kör av i vårt land helt nytt slag (honorerad körsång hade tidigare förekommit t.ex. vid operan och i vissa kyrkliga sammanhang, men Solistkören banade alldeles nya stigar). I sin första sammansättning bestod Solistkören av följande sångare, välkända i huvudstadens musikliv:

Sopr. Eeva Pasila-Tamminen
Greta Fougstedt
Taru Linnala
Anna Mutanen
Alt Karin Englund
Aino Angerkoski
Hellin Sivorin

Ten. Antti Koskinen
Armas Hanttu
Hemming Eklund
Bas Arne Thulé
Holger Forsström 47
Esko Peltoniemi

Ensemblen, vars namn år 1954 ändrades till Radiokören, undergick självfallet vissa förändringar med åren, men numerären

hölls under Fougstedt-eran rätt liten och "studiomässig": ca 20 sångare. Först på 1960-talet utbyggdes och differentierades radions uppsättning av körer. Då bildades Radions kammarkör (Harald Andersén), Radions ungdoms- och barnkörer (H.Hofmann) och Radions symfonikör (Ilkka Kuusisto).⁴⁸

Den av Fougstedt ledda Solistkören hade en repertoar som i viss mån återspeglade finländsk tradition då: den utförde den vanliga inhemska romantiska repertoaren, vid sidan av folkvisearrangemang o.s.v. Kören hade inga ambitioner av sentida kammarkörstyp, och gjorde sålunda endast mycket lätt räknade exkurser i riktning mot t.ex. renässansmusik och avantgardistisk musik. Några gånger framträdde den på konsertestraden med större ackompanjerade körverk, såsom Beethovens Fantasi op. 80 för klaver, kör och orkester eller någon Bach-kantat, men största delen av arbetet gjordes dock i studion.

En specialitet för kören blev, i samband med studioarbetet, allehanda potpurrier för kör (ofta med soloröster) och orkester. Dessa potpurrier, som byggdes upp av t.ex. folkvisor eller av populära melodier av någon särskild komponist, var oftast arrangerade av Fougstedt, vars praktiska handlag och snabba arbetssätt därvid firade stora triumfer.

Majoriteten av repertoaren sjöngs på finska, men även svenskspråkiga a cappella-program och potpurrier producerades.⁴⁹

Körens sångsätt kan betecknas som klangfullt, voluminöst och "traditionellt"; man eftersträfvade inte ett sådant kristallklart avslipat sångsätt som man sedan omkring mitten av femtiotalet fordrar av små körer.

Körens entré i det finländska körlivet mottogs inte genomgående med blida ögon. En ny ensemble med i något avseende annorlunda resurser än de bestående körerna har väcker städse miss-tankar hos etablerade körföretag. År 1940 var det kretsarna kring SULASOL (opolitisk amatörmusikorganisation) som kan ha uppfattat Solistkören som en konkurrent. Irritationen utmynnade i en polemik mellan Heikki Klemetti och Fougstedt hösten 1940, en polemik som egentligen endast utvisar, att Klemettis situation var vitt skild från Fougstedts. Klemetti påtalade bl.a. körens enligt hans mening allför ringa numerär; Fougstedt hän-

visade till radions ekonomiska resurser, Klemetti fruktade, uttryckligen i egenskap av ordförande för SULASOL, att Solistkören, vars medlemmar var honorerade, skulle försvåra arbetet i körer, där medlemmarna medverkade utan ersättning. Den suveräne körmästarens överlägsenhet gentemot en yngre konkurrent skyntar fram i följande Klemetti-citat:

"Sointuvalööri on tekijä, jolla ilmenetään erittäin herkkiä taiteellisia näkemyksiä. Tämä ominaisuus on yläpuolella tavallisen 'puhtauden'. Se on tietoisesti herkistettyä soinnunkäyttöä, joka vaatii kehittynyttä korvaa johtajalta ja tosin myöskin kuulijalta. /.../ 'Solistikuoro' ja sen johtaja eivät näytä ollenkaan tätä asiaa ymmärtävän." 50

Klemetti var part i skeendet. En annan kännare av körsång, Selim Palmgren, inte aktiv som körledare, var mera välvillig.

I en recension erinrade han om, att Solistkören "blivit föremål för rätt olika kritiska betraktelser." Han tillade:

"Vad man fick höra denna gång höjde sig i varje fall betydligt över genomsnittskörens prestationsnivå, vilket ju är självfallet då ensemblen uteslutande består av konsertfärdiga röster i samtliga stämmor. Man har antytt svårigheten för 'solister' att anpassa sitt individuella sångsätt så att säga i konformitet med helhetsklangen. Hur som helst: det kommer sist och slutligen an på dirigenten att avjämna kantigheter av varje slag. Beträffande Fougstedts solistkör förefaller den i fråga om själva stämmaterialet att vara lyckligt sammansatt, m.a.o. rösternas klangfärg tycks gå väl ihop. Något svag lät åtminstone per radio altstämman. Mot intervallrenheten förekom inte några försyndelser att tala om." 51

Fougstedt arrangerade alltså i stor utsträckning potpurrier och annan bruksmusik för kören. Men påverkades han i sitt komponerande av a cappella-sånger av dirigentskapet för kören? Frågan kan knappast besvaras alldeles entydigt. Självklart är, att arbetet med en halvprofessionell kör ökar dirigentens kännedom om människoröstens resurser. Och det är rätt tydligt, att vissa svåra passager i Sommarsvit op. 23 a (1941) översteg de dåvarande amatörkörernas resurser. Å andra sidan: inte enda av de inspelningar av egna a cappella-sånger för blandad kör som Fougstedt gjorde med Solistkören har bevarats av Finlands Rundradio.⁵² Därest Fougstedt faktiskt hade ansett Solistkörens klangtyp vara idealet i hans körsånger, hade han säkert låtit arkivera några av de bästa inspelningarna; detta skedde alltså inte. I stället torde Fougstedt på 1950-talet ha närt den tanken, att hans mest representativa a cappella-sånger

för blandad kör skulle inspelas på band för arkivering av den finlandssvenska kammarkören Chorus Sanctae Ceciliae,⁵³ som dirigerades av Harald Andersén, och som efter debuten våren 1955 framstod som ett pionjärföretag i landet. Fougstedts intentioner förverkligades inte i denna form.

T E X T E R N A

Nils-Eric Fougstedts val av texter för sina körsånger sammanhängde naturligtvis intimt med särarten hos de ensembler han huvudsakligen skrev för: finlandssvenska körer. Valmöjligheterna begränsades sålunda till svenskspråkiga texter beträffande majoriteten av Fougstedts produktion, och i några fall hade den ledande tävlingsarrangören Finlands Svenska Sång- och Musikförbund uttryckligen stipulerat, att de texter som valdes skulle vara uteslutande finlandssvenska.¹ Och även om sådana krav inte ställdes, är det rätt naturligt, att Fougstedt höll sig till sådan poesi, som kunde förväntas vara gångbar i dessa sammanhang. Och vare sig körsångerna skrevs med tanke på någon tävling eller inte, bör man minnas, att det var fråga om ett slags bruksmusik, som skulle "fungera" i alldeles bestämda kretsar. Situationen lockade knappast till radikala experiment. Ändå ger en granskning av Fougstedts textval en hel del av intresse.

Om man bortser från beställda kantater, det för professionell ensemble skrivna verket *Aurea Dicta* (1959, texter av Cicero, Appius Claudius, Sokrates och Cato) och andra jämförbara verk finner man, att Fougstedt för sina kompositioner för blandad kör valde texter av följande diktare:

Elmer Diktonius (1)
Nils Ferlin (4)
Hjalmar Gullberg (1)
Bertel Gripenberg (3)
Jarl Hemmer (3)
Karin Hofman (1)
Yrjö Kaijärvi (1)
Hjalmar Krokfors (1)
Karin Mandelstam (1 + Sommarsvit i tre satser)
Arvid Mörne (8)
Ulla Olin (1)
L.S. (1)
Kerstin Söderholm (1)
Jacob Tegengren (1)
Ole Torvalds (1)

Dessutom: Sanctus (ur mässordinariet); folkvisearrangemang.

För manskörskompositionerna valdes texter av följande:

Erik Blomberg (1)
Elmer Diktonius (5)
Johannes Edfelt (1)

Wilhelm Ekelund (1)
Anna-Lisa Elfvén (1)
Nils Ferlin (1)
Nils-Eric Fougstedt (1)
Gustaf Fröding (1)
Bertel Gripenberg (4)
Hjalmar Gullberg (2)
V.A.Koskenniemi (1)
Hjalmar Krokfors (3)
Kaj Lindgren (1)
Karin Mandelstam (3)
Arvid Mörne (3)
Solveig von Schoultz (1)
Finn E. Sommerschild (2)
Edith Södergran (2)
Jacob Tegengren (1)
Kalle Väänänen (1)
Emil Zilliacus (1)
Anders Österling (1)

Dessutom: arrangemang av visor; en dansfantasi utan text (komp. fört. nr 135).

Det är uppenbart, att Fougstedt inte utnyttjade ens hela det fält en något begränsad situation öppnade, utan att han favoriserade några diktare av många tänkbara.

Det är närmast förvånande, att Fougstedt inte en enda gång för en körsång valde en text av nationalskalden Runeberg.² Inte heller påträffas texter av andra inhemska eller i Sverige verksamma diktare, vilkas huvudsakliga verksamhet inföll på 1800-talet, t.ex. J.J.Wecksell, Z.Topelius, V.Rydberg, C. Snoilsky och A.Strindberg. Den tidigast tillkomna dikt som tonsattes av Fougstedt är Frödings Balder är fallen, denna komposition publicerades dock aldrig.

Tyngdpunkten utgörs av dikter skrivna av finlandssvenska diktare från vårt eget sekel. Numerärt leder Arvid Mörne, ofta kallad den främsta finlandssvenska diktaren efter år 1900. Mörnes samtida Bertel Gripenberg är väl representerad bland Fougstedts texter till körsånger, däremot saknas här märkligt nog Hjalmar Procopé. Av den generation som föddes åren kring sekelskiftet är Elmer Diktonius rätt väl representerad. Edith Södergran, "modernismens svala", är sparsamt företräd, dock hör just Södergran-tonsättningarna till Fougstedts mest övertygande (Natlig madonna, Skaparegestalter). Apropos Diktonius: kretsen kring tidskriften Ultra (1922), det tidiga tjugotalets

modernister, påträffas (med undantag av Diktonius och Södergran) inte alls i Fougstedts produktion för kör; man saknar sålunda Hagar Olsson, Gunnar Björling, Rabbe Enckell m.fl., vilket ju självfallet kan bero på arten av deras diktning, sannolikt ur Fougstedts rätt traditionella synvinkel svårförenlig med en effektivt skriven körsats. Men frånvaron av dessa diktare är framför allt en omständighet som väl rimmar med Fougstedts bristande förståelse för 20-talets "-ismer" (jfr bl.a. s. 28). Följande gruppbildning inom finländsk modern litteratur, Quosego-gruppen (1928-29), är likaså mycket knappt representerad bland Fougstedts texter (Kerstin Söderholms Björkarnas valv är i flera avseenden ett undantag).

I den mån Fougstedt i sina körverk tonsatte dikter av författare ungefär jämnåriga med honom själv gällde det diktare som schematiskt kunde kallas "måttligt moderna" och som merendels stod utanför gruppbildningar och programdeklarationer: diktare som Karin Mandelstam (arbetskamrat vid radion!), Hjalmar Krokfors, Solveig von Schoultz m.fl. Tendensen bekräftas av, att Fougstedt bland sina samtida i Sverige verksamma diktare höll sig till Nils Ferlin och Hjalmar Gullberg.

Att Fougstedt var bäst hemmastadd bland vår tids "måttligt moderna" finlandssvenskar understryks av textvalet för solosånger, ett område som inte styrdes av körorganisationers förvaningar. En tabell över författarnamnen därvidlag har följande utseende (uppenbara tillfällighetsverk, såsom kompositionsförteckningens nr 120 och 152 medtas inte):

Saima Harmaja (1)
Jarl Hemmer (2)
Uuno Kailas (1)
V.A.Koskenniemi (1)
Hjalmar Krokfors (2)
Li-Tai-Po (1)
Ingegärd Lundén (1)
Karin Mandelstam (2)
Hjalmar Procopé (1)
Solveig von Schoultz (3)
Edith Södergran (1)
K.A.Tavaststjerna (1)
- Jacob Tegengren (3)
Ole Torvalds (2)
Katri Vala (1)

Den tidsmässiga ramen är här något vidare (obs bl.a. närvaron av K.A.Tavaststjerna), den geografiska och språkliga likaså. Ändå är tyngdpunkten även nu, trots att bl.a. de två tidiga finskspråkiga modernisterna Katri Vala och Uno Kailas tonsatts, sådana finlandssvenska skaldar som var verksamma och accepterade under Fougstedts egen tid. Märkligt är dock, att namn som Diktonius och Mörne saknas. Det förefaller som om Fougstedt skulle ha haft lättare att finna adekvata musikaliska uttryck till dessas dikter i körsångens klangvärld. Den "modernaste" av de dikter Fougstedt tonsatte som solosång är Asket och stjärna av Ole Torvalds (jfr s. 38 f.), kraftfull poesi av en typ som måste ha stått Fougstedts kynne nära.

Innehållsmässigt dominerar naturlyriken stort bland de texter Fougstedt tonsatte för kör. Detta är möjligen förvånande mot bakgrunden av hans heroiskt färgade instrumentala alstring och även då man erinrar sig Fougstedt som den dominerande orkesterchefen. Dock är mängden av soligt avspända, stundom veka texter en omständighet som står i full samklang med komponisten "utanför konsertestraden", hans sinnelag som privatperson och hans livsåskådning (jfr s.176 , not 33). Men de heroiska dikterna saknas inte helt. Först bör bland dem nämnas Skaparegestalter (Södergran), tonsatt 1934, därefter I lyckans ögonblick (Gripenberg), tillkommen våren 1939, strax efter första symfonin, samt vidare Sång på havet till text av Mörne (jfr notex. på s.95), en osedvanligt bombastisk sats för blandad kör, och slutligen Åkallan (Diktonius).

Särskilt i sammanhangen utanför konsertestraden - i privatlivet, under körövningar, i sin undervisning o.s.v.) - framstod Fougstedt ofta som den borne humoristen. Samvaron med honom fick ofta minnesvärda kryddor av anekdoter, blixtsnabba vitsiga infall i en effektiv aforistisk formulering. Därför är det knappast förvånande, att man bland körsångerna påträffar en räckta humoristiska alster. Snarare kan man då förundra sig över, att dessa alster inte är flera. Nu hade visserligen kanske en del av den mest omedelbara spexmentaliteten fått sitt utlopp i arrangemang och små tillfällighetskompositioner som tillkom t.ex. i samband med Akademiska Sångföreningens spex-

traditioner³ eller solokvartetten Quartians verksamhet. Likväl tycker man, att Fougstedt kunde ha haft ännu mera att ge inom den genre, som han nu kom att berika med bl.a. Gårdstango (Ferlin), Det går en liten speleman (Krokbors) och arrangemanget av Till Stockholm för Heppeneppetepp. Våra verkliga körhumoresker är få!

x x x

Fougstedts attityd till de texter som valts var nästan undantagslöst alldeles "direkt". Orden återgavs tydligt i någon melodiförande stämma, i princip syllabiskt och i princip även utan emfatiska upprepningar. Dikten ställdes helt i förgrunden. Om något redigerande ingrepp gjordes av komponisten, skedde detta alltid med tanke på slutresultatets sångbarhet. En större strykning (dessa är få i Fougstedts körproduktion) företogs i Ferlins Gårdstango, där följande strof, som knappast skulle gå att inordna i en tangoparodierande vokalsats, helt bortlämnats (strofen återfinns hos Ferlin mellan orden "darr och gni" samt "Liten visa"):⁴

När kanariefågeln tystnat i sin bur,
eller radion förlorat någon lur,
ska vi lyfta dej från fattigdom och kris
fastän vicevärden säkert är polis.

Även smärre textjusteringar kunde företas, såsom i första satsen av Sommarsvit (Mandelstam), där originalets "guldludna" utbytts mot det uppenbart mera lättsjungna ordet "guldgula". I samma kompositions tredje sats återfinns även en något större retusch. Tre av Mandelstams versrader lyder i originalformulering:⁵

Fjärran ljuder durackord
från dragspel, fört av näve hård,
med gamla låtar kända för envar.

Detta har Fougstedt, tydligen påverkad av den frestelse till madrigalism som ordet dragspel utgör, omskrivit till:

ff *gliss.*
 Drag - - spel fört av nä - ve hård - ger bre - - da gran - na dur - ac -
 Rei - - pas ää - ni hui - ta - rin sot hil - - pein duu - ri - sä - ve -
ff *gliss.*

kord - ur gam - la lä - tar kän - da för en - var.
 lin, - ja van - hat lau - lut yöhön kumpu - aa.

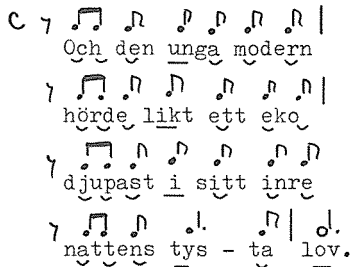
Fougstedt synes ha eftersträvat kongruens i deklamatio-
nen, d.v.s. en överensstämmelse "mellan det metriska betonings-
 mönstret i texten och tonsättningarnas (bl.a. taktartsbeting-
 ade) betoningar", "en versläsning av texten".⁶ Exempel på det-
 ta kunde tas närapå var som helst i hans körkompositioner.
 Här återges inledande raderna ur I folkviseton (Ferlin):⁷

Kärleken kommer och kärleken går,
 ingen kan tyda dess lagar.
 Men dej vill jag följa i vinter och vår
 och alla min levnads dagar.

Självfallet kom en sådan deklamationstyp att varieras inom
 rätt vida gränser. Beaktar man förutom tidsvärdesrelationer-
 na även tonhöjdsförhållanden, en diastematisk dimension,⁸ för-
 stärks intrycket av, att en friktionsfri deklamation är ett
 av Fougstedt-sångernas viktigaste kännetecken. Bl.a. i nedan
 citerade exempel, ur Skyn, blomman och en lärka (Gullberg),
 sammanfaller melodikurvans höjdpunkter med väsentliga text-
 stavelser:

I Fougstedts hela produktion för kör finns det bara ett enda, men desto mera markant undantag från denna uppenbara strävan att undvika felbetoningar, nämligen manskörssången Nattlig madonna (Södergran), vilken, som framhållits på s. 16, återgår på Berceuse för violin och piano. Texten fram bärs här - mot lig-gande con bocca chiusa-stämmor i tenor 1 och 2 - ostinato-artat av basstämmornas parallellrörelser, jfr violinstämmen på s. 16. Den föga naturliga textdeklamationen illustreras tydligt av följande versrader:

Detta är en textdeklamation, som visserligen givit sången en hel del av den statiska karaktär, som bidragit till att Nattlig madonna omedelbart fångslar åhöraren,⁹ men som ändå i väsentliga avseenden strider mot rytmen i Södergrans berömda dikt. I Fougstedts komposition sjungs dessutom slutorden "när den lille sov" två gånger av basstämmorna, vilket hos komponisten är ett sällsynt grepp, och dessutom är omotiverat, utgående från dikten. Just den versraden framstår inte som centrum i tanken, och förtjänar knappast att betonas mera än andra versrader i dikten. I textbehandlingen har man det avgörande beviset för, att Nattlig madonna från början är ett instrumental-

verk, vars material anpassades efter en dikt, som Fougstedt fattade intresse för först efter det den instrumentala versionen förelåg färdig. Körsången avviker starkt från Fougstedts övriga körsånger, och har överhuvudtaget ingen parallell i hans alstring. Men det förtjänar framhållas, att Fougstedts lärare Bengt Carlson i sången Intet är som väntanstider (1929) hade använt en deklamationstyp liknande den som skulle komma att dominera i Nattlig madonna:

Tempo poco più moderato.

S
A
T
B

Som - marns väl - lust vill jag skän - ka jag skän - ka, till. Som - marns väl - lust vill jag skän - ka, för de

Alldeles undantagsvis har Fougstedt i några körsånger anbragt formelrytmik av dansant karaktär,¹⁰ såsom i Gårdstango (Ferlin) och i tredje satsen ur Sommarsvit (Mandelstam), där mönstret är helt främmande i nordiska sammanhang, nämligen en gigue-rytm:

6/8

Snabbt och lätt går unga steg
i skymningen på lummig väg
till sommardans i riens tomma rum

En parallell till detta återfinns i Djäknevisa (Ferlin), där Fougstedt, uppenbarligen i arkaiserande avsikt, använt omisskännliga höviska gagliarda-klichéer, lätt maskerade av taktartsbyten:

3/2

Nu är kommen den lyckliga tid
quo flores floriantur
Marken görs grön och solen görs blid
et silvae floriantur

M E L O D I K E N

Nils-Eric Fougstedt var, som ovan framhållits, mycket "direkt" i sin attityd till de texter, som valts som underlag för körkompositioner. Inställningen återspeglas i en enkel, rätlinjig melodik övervägande av diatonisk typ, ofta med starkt visartade drag. Fraser och frasgrupper utformas problemfritt och regelbundet, och de melodiska höjdpunkterna framspringer naturligt ur dikternas innehåll. Ett par exempel:

Allegretto grazioso

I min gungan-de båt föl-jer jag tider-nas jäm-mar och gråt

8 Vi - sa, vi - sa sys-ter min, barn av den blon-da nat - ten,

På s. 23 berördes, att Fougstedt särskilt i början av fyrtiotalet ofta inledde sina instrumentala teman med kvartsprång uppåt. Detta har många motsvarigheter i produktionen för kör. Kompositionsförteckningens notexempel ger många belägg härpå. De två inledande kvartsprången i Passacaglia op. 21 (1941, jfr s. 24) har även en motsvarighet i körmusiken. Den inledande melodin i Hjärtats sommar (Krokfors), komponerad 1947, är en ornamenterad motsvarighet till instrumentaltemat, vilket ju kan vara en tillfällighet:

Andantino

Allt skall en - gång fal - la bro - der, helt dej till,

Först på 1950-talet frångick Fougstedt i viss mån sin "vismelodik". Detta skedde i verk där en friare tonalitet resp. kvartharmonik användes:

Andantino

(1954)

Ett ensamt skidspår som söker sig bort i sko-garnas djup,

Moderato

(1958)

Trädgårdens höstprakt är full och tung, vardandets, mognandets

Allegro vivace

(1958)

I vimmel I vimmel och vammel och vammel och vil-la

Det är självklart, att Fougstedt, som stundom komponerade mycket snabbt, kom att upprepa sig i vissa situationer. Klichéer sätter sin prägel på temabildningen, utan att ens motiveras av gemensamt textligt innehåll. Ett av dessa återkommande mönster är en *♩.♩.♩*-rytm i uppåtstigande rörelse:

ur Marsbjörkar (1939)

vän-ta allt so-len skall skän-ka dem allt liv ei-ter

Più mosso

ur Mitt hjärta behöver ett litet barn (1947)

sö-ver, Jag sam-lar och slu-ter i brös-tet det allt, Jag sam-lar och slu-ter i brös-tet det allt

legg

ur Tre sånger om kärleken (1947)

Skänk-te ej vå-ren där up-pe i land. ren up-pe i land.

Dessa punkterade figurer återfinns alltid i sångernas innerförlopp. I sångernas inledande teman påträffar man däremot en kliché som användes något ymnigare: temat inleds med (en dur-tonarts) tredje ton, som utsmyckas med kromatisk växelton nedåt och något språng uppåt. Några variationer på detta:

O, sma - la blåa moln som långsamt dra - ga (1946)

(trsp.) En sky går ö - ver lan - det (1947)

Min kä - ra smög ut genom månglänst grind (1947)

(trsp.) Mitt hjärta be - höver ett li - tet barn (1947)

8 Som ha - vet i ju - lis sol - bris (1947)

(trsp.) Ja, det klickar nog en bit i har - mo - (1952)

(trsp.) Sång, som klingar så ljus och klar (1945)

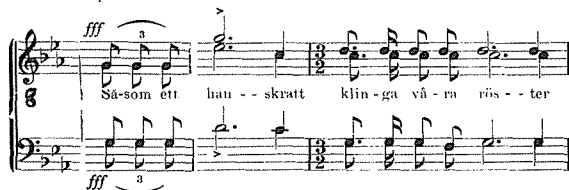
Om Fougstedts melodiska helheter i körsångerna kan man uttrycka sig kort: dikternas formprinciper hölls i helgd. Sålunda dominerar markant tydliga AA'- och ABA'-strukturer, i full överensstämmelse med strofindelningen i dikterna.

HARMONIKEN I FOUGSTEDTS KÖR - SÅNGER

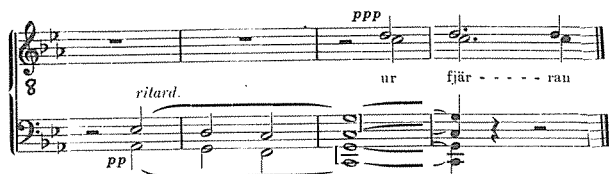
I sin självbiografiska text av år 1945 (jfr s. 28) nämner Fougstedt, att han i början av sin bana bl.a. i några små sånger prövade "en obestämd tonalitet" som dock inte tillfredsställde honom. Givetvis kunde han avse kompositioner, som förstördes.¹ Men även några bevarade sånger ger ett visst stöd för uttalandet.

I första hand kan Fougstedt ha avsett Sängen (A.Österling) för manskör, framförd av Akademiska Sångföreningen 1933 vid en konsert, där kompositionen hade att utstå en jämförelse med noviteter som Bengt Carlsons Den lyckliges visa och Igor Stravinskis Freund Dicksack.² Visserligen har Fougstedts Sängen ett tydligt tonalt centrum, och visserligen har kompositionen många traditionella drag. Men skeendet har kryddats med uppenbart konstgjorda dissonanser; satsen var "modern" på ett ansträngt sätt: man tycker sig förnimma en protestartad strävan bort från de vanligaste harmoniska förloppen, utan att ett konstnärligt övertygande musikaliskt idiom ändå kunnat utformas. Kritikernas reaktion var den enda tänkbara. Ernst Linko talade om en tonsättare som sade "sanottavansa mahdollisimman monimutkaisesti",³ och Selim Palmgren påpekade, att "fakturen verkar på något sätt hopkonstruerad".⁴ Debutverket glömdes bort.

Kanske kan Fougstedt år 1945 ha avsett den i juni 1934 daterade manskörssången Skaparegestalter (Södergran), en av korta, explosiva fraser bestående tonsättning av en patetiskt förkunnande dikt. Även Skaparegestalter har ett tydligt tonalt centrum: molltonikan c. Men sången är i övrigt högst okonventionell med sina maximala dynamiska kontraster - de påminner om de tvära kasten i Törnudds Loitsu. Och mängden av skickligt anbragta oupplösta dissonanser är avvikande från tidens, allfarvägar. Ett exempel:

T.o.m. i den avslutande takten klingar en oupplöst sekund:

Det är numera omöjligt att uttala sig om huruvida Skaparegestalter år 1934 "glömdes" av Fougstedt själv, eller om han möjligen hade visat den för Bengt Carlson, som kan ha funnit den vara alltför brutal för att upptas på t.ex. Akademiska Sångföreningens repertoar då. Men sången blev känd år 1947, efter att ha inlämnats till MA:s tävling, där den belönades med första pris. Ett par retuscher hade dock gjorts: tenorernas glissando i t. 19 f. och samma stämmors kvargång i t. 21 f. tillfogades i detta skede, och det ursprungliga slutet fick en upplösning:

Ytterligare en särling i Fougstedts produktion från trettio-talets början skall nämnas apropå "en obestämd tonalitet": Sanctus för blandad kör (1934), komponistens enda tonsättning av en text ur mässordinariet. Körsatsen utgörs av en starkt dissonerande polyfon stämvävnad med rätt obekväma språng i de enskilda stämmorna. Resultatet är närmast ett stillöst experiment, och sången, som tydligen framfördes bara en enda gång, bedömdes endast som "svår" och "komplicerad" av den så träffsäkre Leo Funtek.⁵

Fougstedts genombrottsverk som körkomponist var som känt inte någon av ovan berörda, i något avseende experimentella sånger, utan i stället de två noviteter som Akademiska Sångföreningen framförde 1934, Nattlig madonna (Södergran) och

arrangemanget av Till Stockholm för Heppenepetepp. Ingendera sången kan egentligen kallas "modern" i harmoniskt avseende enligt den tidens måttstock, och efter tjugotalets radikalism. Heppenepetepps stora och i sitt slag svåröverträffade förtjänst består i att där serveras så många möjligheter för det goda humöret att komma till tals. Fougstedt kände körens mentalitet utan och innan, och försummade inte att utnyttja situationen. I Nattlig madonna - ursprungligen ett violinstycke - rör sig Fougstedt nästan uteslutande inom tonområdet naturlig f-moll/Ass-dur. Bara i takterna 5-8 får förloppet en dorisk touche. I tonalt avseende hade betydligt mera avancerade ting komponerats även inom den krets Fougstedt tillhörde - jag nämner här endast Bengt Carlsons När hösten nalkas (J.Rundt) för blandad kör, belönad med I pris i FSSMF:s kompositionstävlan 1932.⁶

Men trots att Nattlig madonna håller sig till ett stabilt tonförråd uppfattades den ändå som avvikande år 1934 och även senare. Sålunda skrev Selim Palmgren efter uruppförandet, att Fougstedt "med relativt enkla men i n g a l u n d a a l l - d a g l i g a medel skapat en betagande innerlig stämning."⁷ Vad är då mindre alldagligt i sången? Textbehandlingsens särdrag har berörts på s. 67. Och vad det harmoniska förloppet beträffar, fäster man sig vid den omständigheten, att sångens tonika aldrig definieras alldeles entydigt: f eller Ass? Sångens inledande harmoni är - mot konventionen, särskilt manskörskonventionen - inte ett tonika-ackord, utan ett ackord med dominant-funktion i Ass-dur, men beslöjat av harmoniframmående inslag:

Andante tranquillo.
Tenori c. b. ch.

Ten. *mp* När de svarta molnen dro - go ö-ver himlen
Kun nuo pil-let tum-mat tai - va - hal-la lükkui

Bas *mp*

The musical score is for the song 'Nattlig madonna'. It features two staves: Tenor (Ten.) and Bass (Bas). The tempo is marked 'Andante tranquillo.' and the vocal parts are for 'Tenori c. b. ch.' (Tenors, Contraltos, and Chorus). The lyrics are in Swedish. The Tenor part starts with a melodic line, and the Bass part provides a harmonic accompaniment. The lyrics are: 'När de svarta molnen dro - go ö-ver himlen' and 'Kun nuo pil-let tum-mat tai - va - hal-la lükkui'. The score includes dynamic markings like 'mp' (mezzo-piano).

Och sångens avslutning kunde uppfattas antingen som Ass-dur-tonika med "sixte ajoutée" eller, om man dröjer sig kvar i den ställvis rätt markerade moll-stämningen, som ett tonika-ackord i f-moll, med inskjuten icke höjd sjunde ton:

när den ill - - le sov.
lap - - - si nuk - - kul vaan.

Spekulationer som dessa är naturligvis triviala, men kan på sitt sätt antyda någon av orsakerna till att sången uppfattades som modern, trots att de enskilda stämmorna och de enskilda klangerna bör ha hört till manssångarnas referensram, inte minst tack vare just Selim Palmgrens produktion. Väsentligt är, att Fougstedt här åstadkommit ett stycke impressionism med subtila klangliga effekter, ett mästerverk som han senare skulle ha svårt att åstadkomma motsvarigheter till. Märkligt är, att detta kunde ske med ett instrumentalverk som utgångspunkt.

Nattlig madonna blev inte prototypen för ytterligare sånger i samma stil - snarare är den då Fougstedts avsked till den impressionistiska klangvärld han tangerat bl.a. i Trio op. 1.

På samma sätt som Fougstedt i mitten av trettio-talet synes ha sökt sitt egna jag på instrumentalmusikens område märks även beträffande körmusiken en viss tvekan. De sånger och arrangemang som tillkom med tanke på Arbetets Vänners kör är föga personliga. I arrangemangen för solokvartetten Quartian (1936) märker man ett förnyande grepp främst beträffande den körtekniska fakturen (berörs nedan). Betydligt närmare sin kommande standardstil är Fougstedt i sången Det skönaste landet (Gripenberg) för blandad kör och stråkorkester (1936), t.ex. genom anbringandet av ett doriskt färgat ters-kvartackord på ordet "sträva":

bark mot him - len trot - san - de strä - - - va, och högt ö - ver ti - gan - de
sig med eg - - gan - de gät - - full tjus - - - ning där vis - kar på vil - lan - de

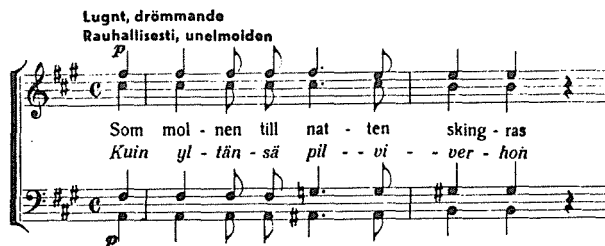
ror mot
ger med

Molltreklang med tillagd stor sext skulle komma att höra till Fougstedts favoritackord, både i grundläge och i omvändningar. Ett exempel från 1947 (ur Hjärtats sommar):

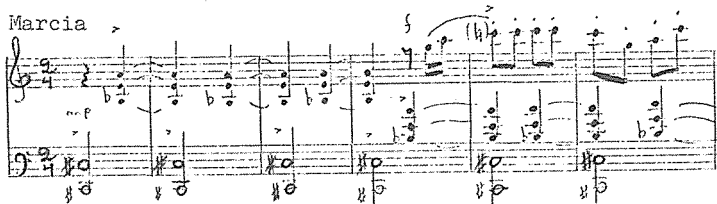
Fougstedts körstil, hans standardidiom fr.o.m. 1940-talet, kan sägas ha stabiliserat sig först år 1939 i den form som skulle möta körsångaren i åtskilliga sånger och kantater. Detta år komponerades manskörssångerna *Som molnen till natten* (Tegengren) och *Marsbjörkar* (Lindgren). Vardera sången är tydligt tonika-bunden, och i vardera återfinns man "några närapå manér-artade harmonikombinationer" (jfr Fougstedts yttrande år 1945 om sin egen stil, s. 28). Sångerna kan tas till utgångspunkt för betraktelser rörande det harmonival som utmärker Fougstedts personliga stil, som inte i första hand tog sikte på införandet av djärva noviteter, utan snarare på att vara primärt sångbar. Attityden harmonierar väl med Fougstedts åsikter om 1920-talets "ismer".

A. Första frasen i *Som molnen till natten* skingras lyder:

Ackordet på "natten" - ett förminskat septimackord, som kryddas med en förhållning - skulle småningom upplevas som särskilt karakteristiskt för Fougstedt, så ofta skulle det komma att anbringas i hans produktion, både med förhållningen upplöst, som

här, och utan upplösning, varvid ackordet fick ett slags funktion av konsonans, som kunde inleda ett stycke:

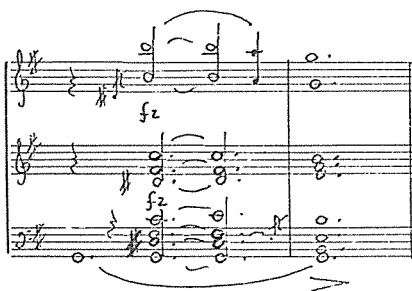
(ur Tre klaverskisser, 1949)

Även kunde ackordet - ouplöst - avsluta en fras i en körsång:

(ur Höstsång, 1958)

Att Fougstedt favoriserade detta ackord - han tilldelade det olika funktioner inom det harmoniska förloppet - kan, då man erinrar sig komponistens beundran för Sibelius, antas ha ett visst samband med den harmoniska idé, som anses vara ett signum för Sibelius' första symfoni:⁸

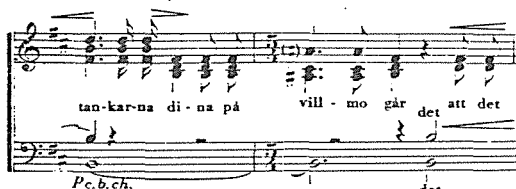

Detta är ett harmoniskt förlopp, som i något förenklad form (utan orgelpunkten) använts av Sibelius i Kanteletar-tonsättningen Sortunut ääni (1898), en sång som Fougstedt alldeles

säkert kände väl:

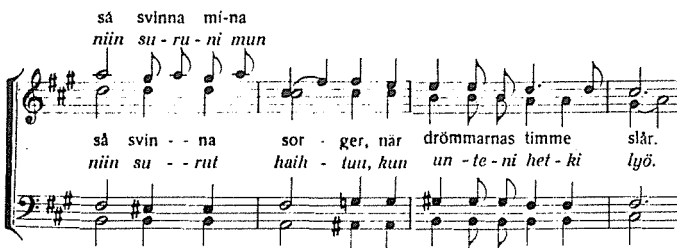

Som ett slags komplement till detta spänningsfyllda ackord - oupplost innehåller det förutom tritonus även en stor septima - framstår några andra ingredienser i Fougstedts standardharmonik. Dels favoriserade Fougstedt överhuvudtaget tritonus-spänningar överhuvudtaget. Detta är lätt att få belägg för överallt i hans produktion (även den instrumentala). Dels återkom ofta den stora septimans enharmoniska förväxling den förminskade oktaven, ofta i ackord med dominantfunktion, kombinerad med orgelpunkt på tonikan. Ett exempel härpå:

(ur Tiga blott, 1958)

B. Tredje och fjärde frasen i Som molnen till natten skingras lyder:

Ett par av Fougstedts manér framträder här. Först må nämnas första basens kromatiska krypande. Motsvarigheter finns mångestades i produktionen, inte bara i den instrumentala (jfr s.

14) utan även i så kromatikfrämmande sammanhang som folkvi-searrangemang, t.ex. i arrangemanget av Per Spelman:

Spel - - man han ha - - de en en - - das - te ko, han
 Spel - - man han spe - - la och fe - - lan hon lät, så
 om jag vart gum - - mal som sten un - der bro så
 om jag vart gum - - mal som mios - - sa på trä, så

Spel - - - - man, Per Spel - - - - man,

Vidare finns i den anförda tredje frasen ur Som molnen till natten skingras, markerat på ordet "så", ett av Fougstedts älskingsackord, molltreklang med liten septima.

C. Den avslutande kadensen i denna sång är av doriskt färgad plagal typ:

stjär - nor-nas ska - ra
 sam - mu-vi säih - ke
 när stjär - nor-na
 kun sam - muvi
 stjär-nor - nas ska - ra
 sam-mu - vi säih - ke

slock - nat och da-gens all - var grytt.
 tåh - - lein ja päi - vä sa - ras - taa.

Här aktualiseras Fougstedts attityd till slutfall överhuvudtaget. I hans körsånger (f.ö. även i instrumentalverken) är det fullständiga helslutet överraskande sällsynt. I stället före-drogs påfallande ofta kadenser utan den traditionella tonika-do-minantspänningen, stundom så, att ett reguljärt halvslut bildade avslutningen:

T
 T
 B
 B

som om mänskans säl - - la lott var blott en: att gläd - jen ä - - ra.

(ur Classicum-kantaten, 1947)

Oftare anbragtes dock ännu mera utpräglat modala vändningar i kadenserna. Ett par exempel:

Var fin-ner du ett flö - - de att dric - ka gläd - je ur?
ritard.
Var
Var fin-ner du ett flö - - de att dric - ka gläd - je ur?
Var
(ur Skyn, blomman..., 1947)

u - tan att be - gå - - ra nå - - got.
(ur Så kom du till mig, 1957)

Det är helt tänkbart, att den nimbus av "modernitet", som omgav Fougstedts sånger i körsångarkretsar, hade ett mycket nära samband med hans kadenstyper. Samtidigt som de var vokalt väl-ljudande upplevdes de ändå som avvikande, genom att han nästan manérartat undvek harmoniföljden V-I.

D. Ytterligare en viktig ingrediens i Fougstedts harmonival återstår att nämna: bruket att avstå från en inledande tonika-treklang, manifesterat redan i Trio op. 1 (s. 14) och i Nattlig

madonna (s. 74), men ymnigare använt fr.o.m. manskörssången Marsbjörkar (1939):

Andantino pastorale

i mars - snön stå björ - kar i vår - vin - ter - sol i
i mars - - - - - snön stå

Den citerade harmoniföljden kan tydas på flera sätt; att sångens huvudtonart är fiss-moll urskiljes först småningom. Ett dylikt grepp var vid denna tidpunkt ovanligt i den inhemska körrepertoaren. Nytt var det ändå inte. Bl.a. hade Sibelius långt tidigare i vissa körsånger dröjt med huvudtonartens definierande, såsom i Sortunut'ääni (1898) och i Metsämiehen laulu (ca 1898).

x x x

Huvudingredienserna i den harmonik Fougstedt skulle använda i körsångerna från 1940- och 50-talen har härmed nämnts; de återkom t.ex. i de ca femton sångerna från sommaren 1947 och ännu i ett par av visorna i Körboken 1958 (I folkviseton, Tiga blott).

Men det är självklart, att nya spår beträddes vid sidan av denna standard-väg, bekväm för en mångskrivare, mest produktiv under somrarna, men förrädiskt farlig. Det är inte direkt förvånande, att vissa av Fougstedts mest lyckade ting åstadkoms då han markant avvek från den lyriska linjen från trettiotalets slut.

Det första verkligt särpräglade a cappella-verket vid sidan av rutinlösningarna var Sommarsvit (Karin Mandelstam). Som ovan (s. 56 f.) nämnts, kan Sommarsvitens tillkomst sättas i samband med de nya tekniska möjligheter som Solistkörens verksamhet fr.o.m. 1940 hade aktualiserat, samt med Fougstedts behov av musikalisk avkoppling under en föga stimulerande militärtjänstgöring sommaren 1941. Resultatet är alltigenom inspirerad musik, som är tacksam att framföra med kunniga korister, men vars svårighetsgrad ligger över det som majoriteten av våra ama-

törkörer kan prestera.

Tonartsplanen i stort andas avspändhet. Den inledande och avslutande tonartens (C-dur) dominant tangeras ingenstades i sviten; däremot görs ideliga exkurser mot subdominanten (jfr komponistens förkärlek för plagala slut!). Förloppet är, grovt scematiserat:

I Andante C / f - c / C || II Adagio F - b / - Ass - f / F - d || III Scherzo d - - - d / C

Granskar man skeendet i detalj finner man, att ackordvalet har många drag, som avviker från komponistens standardlösningar.

I första satsen tangeras mollsubdominanten påfallande ofta, redan i satsens början, vilket associerar till termen "molldur":⁹

Pastorale
mp

En ljus ung björkochen sol-lyst äng, som är blomö-ver-
Sui-vehryt koi-ou ja kuk-kiwa maa, joka au-ringon

mp
En ljus ung björk och en sol - -
Sui-veh - - ryt koi - - ou ja kuk - -

Andra satsen har impressionistiska drag, dock i annan bemärkelse än impressionismen i Nattlig madonna:

Tempo I
p

All nöd lö-ses upp i ett skim-mer. Min sorg - är ej längre
Kun nään meren, taiva-han tuol - la, niin mur - heeni sammuu

p
sorg är ej
mur-hee - - ni

Sista satsen är i högre grad än de två andra satserna "konventionell Fougstedt". Harmoniken har ett starkt doriskt drag, och i några av kadenseringsarna uppträder dissonanta klanger av ett slag som associerar till Nattlig madonna (ordet "rum"

nedan). Men sammanhanget är nytt, fräscht och oemotståndligt medryckande:

Grazioso

Snabbt och lätt går un-ga steg i skymnin-gen på lum-mig väg till
Jou-tui-sas-ti as-kel vie, käy van-han rii-hen luok-se tie, on

Snabbt och lätt till
Jou - - - - -tui - - - - -sas - - - - -ti

som-mar-dans i ri-ans tom-ma rum. Släckt är var-je
nuor-ten mie-ti tans-sin pyör-tei-siin. Kuk-ka-soih-dut

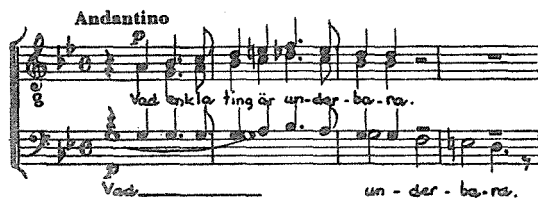
dans i tom - - - ma rum. Släckt
tans - - sin pyör - - -tei-siin Kuk - - -

Sommarsvit utmärks av ett fantasifullt, flexibelt grepp, som höjer verket över de flesta av Fougstedts körkompositioner.

Fougstedts följande konstnärligt verkligt övertygande körsång skulle bli Det går en liten speleman (Kroksfors), daterad nyårsdagen 1946. Harmoniken är här ystert durbetonad, och sången hör till våra finaste manskörsscherzon. Säreget nog slog Fougstedt sällan in på dessa vägar, han rörde sig oftast i de andante-stämningar, som präglar de två sångerna från år 1939. Det går en liten speleman fordrar ett lätt, virtuost sångsätt för att komma till sin rätt. Inplacerad i MM:s och Akademiska Sångföreningens traditioner öppnade den nya vyer, som Fougstedt dock i synnerligen ringa grad kom att utnyttja.

De många a cappella-sångerna från sommaren 1947 (då Fougstedt äntligen framtog och till MA:s tävling inlämnade Skaparegestalter från år 1934) är i hög utsträckning stilistiskt likartade, de rör sig inom ramen för Fougstedts standardstil. Över mängden höjer sig några. I manskörssången Enkla ting (Solveig von Schoultz) är komponistens grepp ytterst sensibelt och defi-

nitivt inte rutinmässigt. Början, en finstämd klangidé, har ett enkelt och gripande uttryck:

Senare stegras uttrycket med en i Fougstedts a cappella-sång-er alldeles sällsynt ostinato-teknik, ett enfatiskt upprepan-
de av "mitt bröd":

Två av sångerna för blandad kör från sommaren 1947, Skyn, blomman och en lärka (Gullberg) och Hjärtats sommar (Krokfors), märks särskilt, , inte minst tack vare körsatsens vokala välljud. Sommarens verkliga fullträff blev dock Tre sånger om kärleken (Mörne, Ekelund, Blomberg), vilka har sjungits rätt allmänt av de finlandssvenska manskörerna. Rent hantverksmässigt finns i dessa tre korta körsatser ingenting nytt i jämförelse med prototyperna från 1939, men balansen mellan stilens ingre-dienser är nu helt fullmogen. Sångerna sammanbinds förutom av textlig enhetlighet även av en antydning till tematisk släktskap: den lilla sekunden aiss-h återkommer i alla tre satser i viktiga moment. Helheten hör till Fougstedts allra mest övertygande.

Den ringa stilistiska spännvidden beträffande Fougstedts körmusik från fyrtiotalet är en direkt parallell till de ofta

upprepade klicheerna i orkesterverken från samma decennium. En nyorientering framstod småningom som nödvändig. På s. 32 ff. har Fougstedts landvinningar på instrumentalmusikens område fr.o.m. slutet av fyrtiotalet berörts.

x x x

I stråkorkesterstycket Intrada op. 37 a (1947), men särskilt i andra symfonin op. 48 (1949) hade Fougstedt i några moment använt kvartharmonik. En mycket försiktig antydan om en stilförnyelse i denna riktning återfinns i den opublicerade sången Silmien laulu (Kaijärvi) från år 1950, så vitt man vet hans enda bevarade sång för blandad kör med finsk text. Först långt senare skulle kvart-tänkandet i nämnvärd utsträckning användas inom körmusiken, och då i en mycket modest, kantabel form, såsom i slutet av Under häggarna (Hemmer), komponerad 1956:

Andante
mf

S
A

Liv, jag väl - sig - - nar i ju - - bel ditt namn!
Oi, kuin - ka e - lä - mä sua siu - naan - - kaan!

T
B

mf *f*

Större anhopningar av kvartharmonier återfinns bl.a. i Åkallan (Diktonius), komponerad 1956, och i Jag vill gå mellan rågen (Diktonius), beställd av Sällskapet MM år 1957. Sina mest lyckade uttryck skulle den fougstedtska - mycket vokalt tänkta - kvart-harmoniken få i Höstsång (Mandelstam), komponerad 1958. Ett exempel ur denna sång:

p *f* *ff*

Sjung. _____ sjung _____ om den gräns-lö - sa

p *f* *ff*

Ett annat från standardstilen avvikande spår kan Fougstedt sägas ha beträtt i manskörssången Festivo (Mandelstam), komponerad 1952. Harmoniken är här kärv på ett sätt som märkbart avviker från den vanliga kantabla linjen, och de enskilda körstämmorna är mera instrumentala ("svårare") än normalt hos Fougstedt (första basen har sålunda språng om en stor septima elva gånger). Intressantast beträffande Festivo är emellertid, att här påträffas ansatser till *bitonalitet* av ett slag som associerar till Intrada op. 37 a (1947), det i kompositionsförteckningen (s.158) citerade taktparet uppvisar kvinten Dess-Ass som fundament till överstämmornas klang, som har funktionen av dominantackord i C-dur. Harmonier av detta slag hade Fougstedt använt t.ex. i andra symfonin (1949), men före komponerandet av Festivo inte i körsammanhang.

Sådan försiktig bitonalitet skulle återkomma som detaljer framför allt i ett par av de sånger som Fougstedt inlämnade till MA:s tävling 1956. I såväl Den lustiga våren (Diktonius) som i Två miniatyrer (Diktonius) sammanförs ofta treklangens *c - e - g* med tersen *fiss-aiss*. Ett exempel ur den förstnämnda sången:

Så de an - stän - di - ga kan va - ra o - an - stän - di - ga om vå - ren.
 Noin ke - vyt - mie - li - set voi ol - la kun - non ih - mi - set - ke - vää - lä!

mp *p* *p*

Ai, ai,
 Ai, ai.

Fougstedts verkliga kör-fullträff från 1950-talets början kom dock att bli en sång, där han helt avstod från medvetna förnyelsesträvanden beträffande harmoniken, och även avstod från sin traditionella stil, men där han i stället lät musikanteriet blomma. Sången är Gårdstango (Ferlin), som belönades med andra pris i MM:s tävling 1952. Ett par Fougstedt-klicheer kan visserligen anas här (jfr s. 71 och s. 93), men helheten är ny och originell: en kvalitativt högklassig tangoparodi för konsertbruk, ej ett ögonblick överskridande gränsen till det banala. Spelmansglädjen frodas i passager som:

pp *Titt-ut, madam och var ga-lant e - mot en titt-ut - - - var galant e - mot en fat-tig*

Till femtiotalets toppar hör vidare Ett ensamt skidspår (Gripenberg), där de fritonala tendenser som kan anas i Sommar-svit utvecklas ett stycke vidare. Fougstedts sinne för kromatik och hans undvikande av standardformler som avslutande kadenser har resulterat i följande kongenialt texttolkande morendo-effekt i sångens slut:

hur lät - ta fling - or - na miten peh - mei-nä hui - te - het
pp *con bocca chiusa*
skym - man - de sko - gen står
tah - det jo yl - le maan.
sko - - - gen står
tah - - - det maan,
ta - - - ta på ö - ver snö - a - de spår.
pp taan ladun kuo - lin - vai - pal - - laan.

Denna fritonala linje fick ingen egentlig fortsättning, om man inte därmed förknippar ett av Fougstedts manér från femtiotalets slut: uppstaplandet av treklanger efter varandra, varvid treklangernas grundtoner ofta ligger på avståndet en liten ters. Effekten används rätt schematiskt och tvärståndsspackat i Två miniatyrer (Diktonius), komponerade 1957:

c. b. ch.

Och af-ton-ha-vet lar och skyrningsgrä-set suc-kar, och säll-bets-blink
Ja il-ta-ant-lot so, ja tven-mått kaus-lot kaus-kil, ja au-vok-kas

Greppet är mera flexibelt i manskörssången Bort (Mandelstam), komponerad likaså 1957:

Adagio *pp* Andante espressivo *f*

8 Jag vill bort. Mitt hjär-ta är sorg-set och
Tah-don pois. Kuin van-ki mä kau-ak-si
o, bort
ah pois,

Mest raffinerat används denna organum-liknande teknik i Höst-sång (Mandelstam), som hör till de fyra sångerna för FSSMF:s körboksutgåva 1958:

Piu tranquillo e rubato *mp* *pp* rö-da klot

Äpp-le-na hän-ga som klar-rö-da klot el-ler som
Äpp-len hän-ga, lju-

mp

Fougstedts mest sjungna sånger för blandad kör från 1950-talet är dock fyra sånger, där hans standardstil uppenbarar sig i mogen och finslipad form, utan större inslag av kvart-harmonier och fritonalitet: Vårluft (Hemmer), komponerad 1952, Björkarnas valv (Kerstin Söderholm), 1956, Tiga blott (Ferlin) och I folkviseton (Ferlin), de två sistnämnda komponerade 1958. Distansen är förvisso inte lång från harmoniken i de två manskörssångerna från 1939 till en angenämt dissonerande passage som följande (ur I folkviseton):

Giocoso e piu mosso
1-2. Mitthjärta är ditt. ditt hjärta är mitt

1-2. Mitt hjärta är ditt, ditt hjärta är mitt och ald - - rig jag

Två av visorna i Körboken (1958) är alltså till sin stil "traditionell Fougstedt", men i termens bästa bemärkelse. Den tredje av dessa sånger, Höstsång (Mandelstam), ansluter sig till linjen med kvartharmonier (jfr s. 85). Men den fjärde av dessa sånger är en särling i produktionen. I vimmel och vammel (Ferlin), vars inledande passage citeras på s. 70, är komponistens enda verkliga scherzo för blandad kör. Säreget nog skulle just denna sång bli en sorts syntes av många olika stildrag hos Fougstedt, och så, att resultatet är helt och odelbart. Den inledande passagen, uppdelad i korta repliker för dam- resp. herrstämmorna, är tydligt relaterad till e-moll, men förloppet är i hög grad kromatiserat. Den därpå följande fyrstämmiga frasen utgår från en kvartharmoni, som är utgångspunkten för en dissonant lek:

Vi ni - ga och fjäs - ka för gäst och näd och pum - pa o - blå - a av ä - ver - dad.

Det kromatiska krypandet, med anor från Trio op. 1, tar sig följande textmålände uttryck:

Handwritten musical score for a vocal line. The melody is written on a single staff with a treble clef. The key signature has one sharp (F#). The time signature is 3/4. The lyrics are: "tu-sen-de år. Han har gått i sin hö-ga o-änd-lig-het sen da-gar som in-gen". The word "Han har" is written above the first measure. The melody features a chromatic descending line in the second half of the phrase, with triplets marked over several notes.

Och tvärstånd av det slag som berörs på s. 88 får i sången en rent madrigalistisk funktion ("blekt"):

Handwritten musical score for a vocal line. The melody is written on a single staff with a treble clef. The key signature has one sharp (F#). The time signature is 3/4. The lyrics are: "och ler li-te blekt och stil-la." The melody features a chromatic descending line in the second half of the phrase, with triplets marked over several notes.

I vimmel och vammel är en säregen kombination mellan virtuost kammarkörsmässigt och traditionellt vokalt skrivsätt. Dessvärre skulle Fougstedt inte bli i tillfälle att åstadkomma mera i samma anda.

FAKTUREN I FOUGSTEDTS KÖRSÅNGER

Vad själva satstypen beträffar följer Fougstedt alldeles beprövade mönster i sina körsånger. Utgångspunkten är nästan alltid den normala fyrstämmiga satsen (SATB resp. TTBB) med mer eller mindre tillfälliga stämdeklaringar, när harmoniken så fordrar. Ambitus hos de enskilda stämmorna håller sig till den praxis som utbildat sig inom våra amatörkör, vilket t.ex. innebär, att andra basen i vissa situationer (såsom slutackord i svag nyans) förväntas prestera ett C (t.ex. i Gårdstango); första tenorstämmans gränston är ca a^1 . I undantagsfall har högre toner noterats, varvid dock falsettsång förväntas (jfr nedan).

I ett par fall har Fougstedt mera varaktigt delat stämmorna, såsom i sången I min gungande båt (SATB, 1933). Detta är ju ingenting extremt. Mångstämmig sats i korta a cappella-sånger har skrivits rätt allmänt, t.ex. av Kuula och Madetoja i Finland och av David Wikander m.fl. i Sverige. I min gungande båt framstår dock framför allt vad fakturen beträffar som en exkurs in på Bengt Carlsons domäner. Dennes sång Intet är som väntans-tiser (Karlfejd), komponerad senast 1929,¹ är ett slags fili-granarbete som tidvis är åttastämmigt, med korta, imiterande fraser, även i trångföring. Fougstedts I min gungande båt har åtskilliga beröringspunkter med denna sång. Linjen fortsattes dock inte; normal fyrstämmig sats dominerade här efter.

Ett av av Fougstedts mest dominerande skrivsätt inom denna fyrstämmiga ram var bruket att föra tre överstämmor parallellt som kvartsextackord, medan den lägsta stämman rörde sig fritt eller eventuellt utgjorde orgelpunkt. Mixturartade skrivsätt är ju ingalunda någon sällsynthet i bl.a. finländsk körreper-toar. Men hos Fougstedt används $\frac{6}{4}$ -manéret så ynnig, att det framstår som en sorts "Fougstedt-stämpel".

Förebilder finns som sagt, både melismatiska och syllabis-ka. En av de mest berömda fauxbourdon-satserna i inhemsk körmu-sik är Työnsä kumpasellaki av Sibelius (1895).² Selim Palmgren har momentant använt likartad teknik, t.ex. i Vaggsång för mitt hjärta (J.L.Runeberg), komponerad 1906:

Tranquillo

pp
Sov, sov, sov, o-ro-li-ga hjärta sov!
pp
Sov!

Ett annat exempel på sådana parallellt förda överstämmor finns i Väinö Haapalainens Paan (M. Merenmaa);

Misterioso

pp
Nynnas med halvslutna läppar
Solo Aa

På rätt nära håll hade Fougstedt sin lärare Bengt Carlson. Denne inleder sin Räck mig fiolen! (Tegengren), komponerad 1926³ med följande takter:

Friskt

mf
Räck mig fiolen! Mig pröva lys-ter, om än han lå-
Hej! Hej! Hej!

Greppet med mer eller mindre konsekvent bibehållen $\frac{6}{4}$ -gestalt i tre överstämmor var alltså ett etablerat trick, men Fougstedt skulle renodla det, stundom till lust och leda, stundom med nya, originella infall insprängda. Tidigast dyker manéret hos honom upp i manskörssången Stor glädje (1933):

[Vivace]

25 p
Vill du, gulle, står jag bi: Upp till him-lan
Vill du, gulle, står jag bi: Upp till him-lan

Alldeles prototypartat används tekniken i Mot löftets strand (1933, jfr komp.fört. nr 20), och precis lika schematiskt i Så kom du till mig (1957, jfr komp.fört. nr 193). Mellan dessa två sånger - nästan ett kvartsekel skiljer dem åt - ryms en mängd tillämpningar av detta manér, mer eller mindre momentana, men dock oftast i en rätt schematisk utformning. Men mixturen kan avlockas en skiftande uttrycksvärld. Dansant karaktär har tredje satsen i Sommarsvit:

Grazioso

S
A
T
B

Snabbt och lätt går un - ga steg i skymnin-gen på lum - mig väg till
Jou - tui - sas - ti as - kel vie. käy van - han rii - hen luok - se tie, on

Snabbt och lätt till
Jou - - - tui - - - sas - - - - ti

I Gårdstango är greppet raljerande:

T
A
B

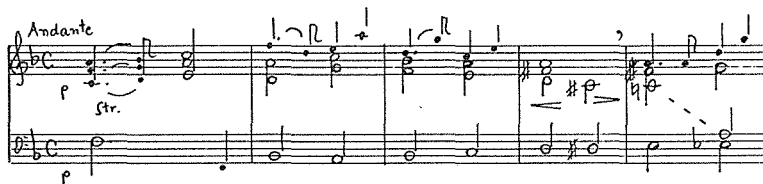
Li - ten vi - sa vill vi klin - ka på din
Pie - nen lau - lun kar - ta - nol - las rim - pu -

Och i Tiga blott får manéret ett intensivt elegiskt uttryck:

S
A
T
B

ti - ga blott och hug - sva - - la. Ti - - ga still och hug - sva - la.

En stämföring av liknande slag påträffas f.ö. även i många av Fougstedts instrumentalverk, såsom i Partita op. 40 (1947), andra satsen:

Manéret är alltså mycket typiskt för Fougstedt.

Det är naturligtvis trivialt att konstatera, att ters-paralleller förekommer hos en tonsättare, som komponerade bruks-musik för amtörkör. Ändå bör temat beröras, ty några av Fougstedts tersparalleller är av en alldeles speciell typ, ett slags brutna fyrklanger. I sången I min gungande båt (1933) förekommer dessa i en tidig gestalt:

/Allegretto/

lyss - nar lyss - nar

S
A

T
B

lyssnar till havssjön, som förstäven spolar

Senare skulle liknande stämföring anbringas i en rad andra sånger, såsom i Skyn, blomman och en lärka (1947):

Andante tranquillo

S
A

T
B

En slay En går b-ver lan-det med sil-ver-ak-tigt sken.
sky med sil-ver-ak-tigt

I sin mest heroiska utformning förekommer dessa quasi-septim-ackord i Sång på havet (1949?):

Kraftigt ej för snabbt

Så län - ge jag står vid en flag-gan-de mast och
jag står vid en flaggan-de mast

vid - den skummar vit, jag drar av det dum-ma
vid - den vid-den skummar vit, jag drar av

Observera tonförrådet i samtliga dessa tre citerade exempel på brutna fyrklanger: ess-g-b-d, tonika-fyrklangen i Ess-dur. Vore det för djärvt att här - och i en rad parallellfall hos Fougstedt - spåra ekon från de ryktbara tersgångarna i den av komponisten storligen beundrade femte symfonin av Sibelius ?

x x x

En alldeles särskild satstyp - sällan påträffad i den vanligaste standardrepertoaren, men nära sammanhängande med Fougstedts kontrapunktiska intressen - är den trestämmiga faktur som möter i bl.a. sångerna Mot norr (1939, SATB), Sjunger i stilla kvällar (1947, TTBB) och Ensam under fästet (1947, SATB). Här har de två mellanstämmorna (A+T resp. T 2 + B 1) kombinerats till en melodiförande stämma med betydande genomslagskraft, medan överstämman tilldelats en diskant-funktion, och understämman utgör en basstämma. I följande exempel har ytterstämmorna dock partiellt utformats som en kanon:

Tranquillo e semplice

Sjun - - ger i stil - la kväl - lar sak - nan o - trös - -
Sjun - - ger i stil - la kväl - lar sak - - - - nan o - trös - - te - lig.
Sjun - ger i stil - la kväl - lar sak - nan o - trös - - te - lig

Här är greppet schematiskt, men i andra sammanhang har sådana cantus firmus-bildningar mitt i körsatsen använts mera flexibelt, särskilt som detaljer i större skeenden. En välkänd passage ur Hjärtats sommar (1947) bjuder på en kombination av $\frac{6}{4}$ -manéret och cantus firmus i altstämman:

Tempo I

Tempo I
S: när der för - stätt din djups - - - - ta fat -
A: Först när du för - stätt din djups - ta fat - hig - - dom, -
T: Först när du för - stätt din djups - ta fat - hig - - dom, -
B: Först när du för - stätt din djups - ta fat - hig - - dom, -

X X X

Låt oss nämna ytterligare ett av Fougstedts vanliga skrivsätt: samtidiga oktavsprång i stämmorna, en tacksam effekt i körer, där tonbildningen hunnit bli någorlunda egaliserad. Exempler hör hemma i Andantino ur Sommarsvit (1941) och i Ett ensamt skidspår (1954):

Allegretto grazioso

Allegretto grazioso
S: Ett lättint ilad - der av fjä - rilspar - - som hör till än - - garnas
A: Ja leikki lei - - ju - va per - hosten - - mi nällylle en - - näl -
T: Ja leikki lei - - ju - va per - hosten - - mi nällylle en - - näl -
B: Ja leikki lei - - ju - va per - hosten - - mi nällylle en - - näl -

S
A
T
B

stup, ö-ver my-rar dar yr - snön fly - ger och mar-tall står gles och
en y - li suon, jo - tu tuis - kut rii - pii ja raa - ro-jen mah - ta-

Direkt publikfriande är de fyra stämmornas samtidiga oktavsprång i slutet av Det går en liten speleman (1946):

T
T
B
B

[poco tranquillo]
att den är väl-digt fin.
pp

x x x

Oktavsprången i Det går en liten speleman riktar uppmärksamheten på "speciella effekter" såsom falsettsång eller åtminstone mycket förtunnad tonbildning.

Det är mot bakgrunden av Fougstedts egna erfarenheter som körsångare (Akademiska Sångföreningen) rätt självklart, att hans satstyp överhuvudtaget gör sig bättre i körer med ljus, lätt sångsätt än om de återges med tung, dramatisk klang. Fougstedts vokalsats har genomgående en förfinad vokal prägel, där de enskilda stämmornas egenskaper känns på något sätt självfallna, i tekniskt avseende lätt bemästrade. Det har ofta omvittnats, att Fougstedts körstämmor "sitter direkt" så, att vägen öppnas till en sorts naturligt musikanteri, inte alldeles allmänt förekommande i vår tids körmusik. Körsatsens svårighetsgrad anpassades enligt resurserna.

Men i några avseenden kom Fougstedt-sånger att betyda en utvidgning beträffande de klangliga kraven på våra körer, dock i måttlig skala enligt en senare tids synsätt. Det är

kanske betecknande, att körtekniskt avvikande banor beträddes i de visor, som arrangerades för Quartian ca 1936, men som där-
efter trycktes och rätt snart infördes i andra sammanhang.
Quartians särskilda klangliga möjligheter och dess status som
elitkvartett inom Akademiska Sångföreningen hade säkert stor
andel i, att f a l s e t t e n explicit togs i bruk i arran-
gementet av Mellberg-visan (komp.fört. nr 51):

The image shows a musical score for a quartet, specifically for the song 'Mellberg-visan' (arranged by Mellberg, comp. no. 51). The score is written for four voices (T, T, B, B) and piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 8/8. The lyrics are in Swedish. The score includes a falsetto section marked '(falsett) pp' and a piano section marked 'mf'. The lyrics are as follows:

skulle komma hem. 4. Fru Mellberg gick upp i tor - net
fal - dighetsdan. 5. Där träffa - de hon sin pa - ge
in - te där. melu - - tam-tam-ta, melu -
hem. dan. där.
upp i tor - net. Fru Mellberg gick upp i tor - net så
sin pa - ge, där träf - fade hon sin pa - ge, som
tamtam-ta, melu - ta - li - a - lei

I inhemsk kvartettsångarrepertoar från 1930-talets mitt är ef-
fekter som dessa ovanliga och novitetsbetonade. Impulserna kom
naturligtvis från den skandinaviska repertoar som odlades inom
Akademiska Sångföreningen.⁴

I sin Handbok för kördirigenter (1948) beskriver Fougstedt
sin inställning till falsetten:

"Falsetten som av en del dirigenter utdömes som oanvänbar
på grund av sin onaturlighet, kan enligt min åsikt, odlad
med smak, väl försvaras. Ett specifikt klangregister är ju
alltid en tillgång. Äro stråkinstrumentens flageolettoner
mera naturliga än falsetten?" (s. 45)

G l i s s a n d o som avsiktlig klanglig ingrediens i körsång var någonting helt nytt inom den inhemska körmusiken då Fougstedt lanserade effekten i Sommarsvitens tredje sats år 1941 (jfr s. 66). Senare använde Fougstedt glissandon i bl.a. Gårdstango, Två miniatyrer och i I vimmel och vammel.

Effekter som falsett och glissando, som kändes främmande för många körsångare ännu på 1950-talet, framstår ett par decennier senare som alldeles oskyldiga. Den stora expansionen beträffande körernas klangliga uttrycksmedel inföll i början av 1960-talet, en tid som Fougstedt inte hann uppleva.

A U R E A D I C T A

Det råder överhuvudtaget inget tvivel om, att Fougstedts två verk för kör och orkester från år 1959 bildar en värdig slutpunkt på hans bana som körkomponist. Kantat vid Pojo 600-årsjubileum (Torvalds) hänför sig till ett av hans viktigaste verksamhetsområden: skapandet av musik för någon särskild amatörensemble; här gällde det en sådan ensemble, som det var möjligt att åstadkomma i ett västnyländskt brukssamhälle.¹ Stilen i kantatens körsatser är genomgående "den traditionelle Fougstedt", orkestersatsen är lätt.

Aurea Dicta är självfallet det mera betydande verket. Den tekniska apparat som verket skrevs för var "de egna ensemblerna", d.v.s. Radiokören och Radions symfoniorkester. Inga hänsyn behövde således tas till sådana begränsningar som amatörkörer och -orkestrar fordrar.

När verket kom till var Fougstedt helt medveten om, att hans dagar var räknade, och då det framfördes f.f.g. vid Fougstedts 50-årskonserter den 24 maj 1960 uppfattades det allmänt som hans "testamente", ett ståndpunktstagande av en svårt sjuk person. Fougstedt var av hälsoskäl oförmögen att dirigera denna konsert, som han dock åhörde via ett högtalarsystem i orkesterns aula, dit han kunnat infinna sig direkt från lasarettet; han kunde även personligen motta publikens applåder.²

Programmet för denna 50-årskonserter var i sin helhet:

Passacaglia op. 21

Symfoni II op. 48

Radions symfoniorkester, dir. Erik Cronvall

Aurea Dicta

Radiokören (instudering: Antti Koskinen) och Radions symfoniorkester, dir. Paavo Berglund

Trittico sinfonico

Radions symfoniorkester, dir. Paavo Berglund ³

Efter Nils-Eric Fougstedts för tidiga bortgång den 12 april 1961 anordnade Rundradion en minneskonsert, där Aurea Dicta ånyo utfördes:

Passacaglia op. 21

Radions symfoniorkester, dir. Erik Cronvall

Nattlig madonna (Södergran)

Tre sånger om kärleken

Spanande kretsar (Mörne)

Tillbedjan (Ekelund)

Så skall vår kärlek dröja (Blomberg)

Akademiska Sångföreningen, Sällskapet MM och Sällskapet
Svenska Sångare, dir. Erik Bergman
Scène dramatique op. 35 a
Radions symfoniorkesters stråkar, dir. Erik Cronvall
Aurea Dicta
Radiokören och Radions symfoniorkester, dir. Paavo Berglund
Trittico sinfonico
Radions symfoniorkester, dir. Paavo Berglund ⁴

Texten till Aurea Dicta hade Fougstedt själv sammanställt av latinska bevingade ord, som varit aktuella bl.a. under hans skoltid:

I Nemo nascitur artifex.
Nulla ars sine aliqua exercitatione percipi potest.
Faber est suae quisque fortunae.
(Cicero)

II Ut desint vires tamen est laudanda voluntas.
(Appius Claudius)

III Quo quis est sapientior, eo aequitorem animo moritur.
Ne mortem timeveritis! Neque enim cuiquam bono malo quidquam evenire potest.
(Sokrates)

IV Tempora mutantur nos et mutamur in illis.
Naturam expellas furca tamen usque recurret.
(Cato)

I svensk översättning:

I Ingen föds till konstnär.
Ingen kan nå färdighet utan övning.
Envar sin egen lyckas smed.

II Om ock krafterna svika, är dock viljan berömvärd.

III Ju större vishet man besitter, desto större lugn visar man i döden. Var inte rädd för döden, ty intet ont skall vederfaras en god människa.

IV Tiderna förändras och vi med dem.
Du må tukta naturen med gaffel, hon återvänder dock alltid.⁵

I konsertprogrammen beskrevs verket på följande sätt:

"I den första satsen har tre texter av närbesläktad karaktär sammanställts. Den andra satsen, scherzot, bygger på en enda kort mening. Den tredje satsen är en allvarsam passacaglia, vars mittparti upptar Sokrates tänkespråk sjunget unisont. Den trosbekännelseartade finalen påminner oss om de förändrade tidernas nya krav och ärligheten som den enda rätta vägvisaren. Verkets tematiska material följer tolvtonssystemet och behandlas i varje särskilt fall på olika sätt."⁶

Denna presentation, åtminstone sanktionerad av Fougstedt, om ej rentav skriven av honom, understryker verkets karaktär av

trosbekännelse, tillbakablickande och framåtblickande. En närmare granskning av de olika satserna förstärker dessa drag, samtidigt som Aurea Dicta allt mera framstår som Fougstedts mest betydande komposition överhuvudtaget, fullbordad under förhållanden, som tvingade Fougstedt att skriva en helt definitiv text, onåbar för senare retuscher.

Första satsen - ej till sin musikaliska karaktär beskriven i programkommentaren - alluderar vad textvalet beträffar på Fougstedts digra och intensivt bedrivna studier och hans allom bekanta aktning för tekniskt solid musikerverksamhet. Musiken är märkligt resignerad. Intet heroiskt finns i körsatsens dodekafona tongångar, f.ö. mycket atonala för att vara Fougstedt-tolvtton. Man häpnar över bristen på optimism. Bara på orden Faber est.. inträder ett slags dämpad dynamisk kulmen:

[Andante]

fa - - - - - ben est su - - - - - ae quis

ff Tr. Str. pizz. f ff

Slutintrycket av hela första satsen är ungefär som om Fougstedt frågat sig: "var detta mödan värt?"

Andra satsen, scherzot, är tonsatt ur en rätt märklig infallsvinkel. Det är som om Fougstedt utgående från orden "krafterna svika" skulle vilja anspela på sin ofta konstaterade förkärlek för klicheer, sin periodvis tämligen stora brist på förnyelse. Viljan var nog "berömvärd", men till en tonsättargärning på fulltid förslog arbetsdagen naturligtvis inte. Fougstedt gick-

lar - inom ramen för skolmässig tolvton - med sitt genom hela produktionen bibehållna kromatiska krypande:

[Allegretto giocoso] Ut de - sint

Soprano: Ut de - sint vi - res

Alto: Ut de - sint vi - res

Tenor: Ut de - sint vi - res

Bass: Ut de - sint vi - res

Fl. picc. VI

Fl. ob. Co. 1.

p

Även det manérartade bruket av kvartackord får i denna sats en självvironisk känga:

f

Soprano: tamen est lau - danda voluntas tamen est

Alto: tamen est lau - danda voluntas tamen est

Tenor: tamen est lau - danda voluntas tamen est

Bass: tamen est lau - danda voluntas tamen est

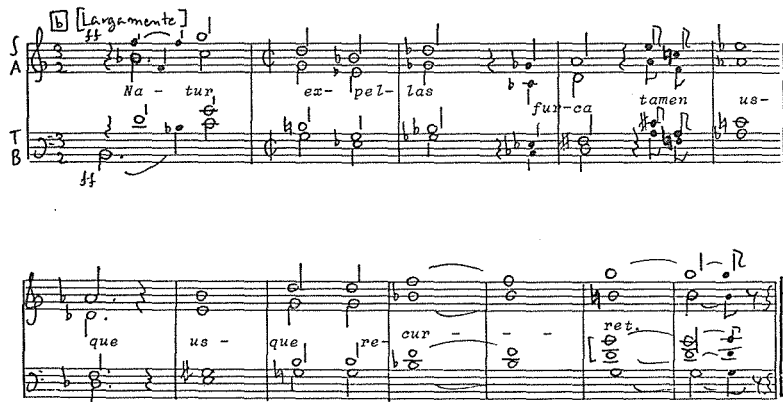
f

Tredje satsen är självfallet, utgående från texten, verkets centrum. Texten är ett uttryck för en livsinställning fjärran från allting överdriget dogmatiskt, fjärran från trång teologi. Man upplever en stor förtröstan, och möter en överty-

gelse om, att livsverkets kvalitet är huvudsaken. Satsen avspeglar inte minst Fougstedts tro på den polyfona fakturen som en i vår tid aktuell angelägenhet. En fri passacaglia är den yttre ramen; en stor del av de vanliga kontrapunktiska tricken passerar här revy. Satsen får efterhand allt flera tonala drag, för att slutligen ändas med en mjukt instrumenterad durtreklang (tre horn i centrum).

Fjärde satsen, som avslutar Fougsetds kompositionsförteckning, och som säkerligen avsetts vara ett definitivt FINE, erinrar osökt om det uttalande Fougstedt gjorde om dodekafonin våren 1961: den vore endast skede i utvecklingen (jfr s. 40). Den för satsen valda texten, om tidernas föränderlighet, och om den egna naturens kraft gentemot yttre uppfostran, har fått en intill överdrift tydlig illustration i musiken.

Utgångspunkten är en tolvtonsserie, som återkommer några gånger som cantus firmus i koralartad rytmisering. Men skeendet däromkring är allt annat än "stilenligt". Ty serien byggs hela tiden in i klara durtreklanger, vilket med stor pedagogisk lättfattlighet visar, att Fougstedt hela livet igenom dyrkat treklangen som musikens viktigaste byggkloss, trots alla -ismer som kom och gick. T.ex. körsatsens triumfala slut är rätt oväntat mot bakgrunden av programkommentarens uppgift om att det tematiska materialet i Aurea Dicta "följer tolvtonssystemet":

S L U T O R D

Utvecklingen inom landets körliv hade på 1930-talet, då Fougstedt gjorde sin entré i körlivet, hunnit till en rätt intressant punkt. Såväl manskörerna som de blandade körerna (oratorie-körerna faller utanför resonemanget) hade då den folkliga körrörelsen uppstod i slutet av 1800-talet i hög grad odlat utländsk repertoar, både sånger som importerats från tyskt språkområde (i flera fall via Estland) och sånger från Skandinavien. Inhemska originalkompositioner existerade, såsom sånger av Pacius m.fl., men de dominerade inte t.ex. på 1880- och 1890-talen. Den del av repertoaren, som utgjordes av folkvisearrangemang, hade dock ett starkt inhemskt inslag: satser av Faltin, Wegelius och andra. Utvecklingen gick mot ett alltmera inhemskt repertoarval, och åren omkring 1900 tillkom en rad i konstnärligt avseende framstående a cappella-sånger, framför allt för manskör, komponerade av Sibelius, Palmgren, Kuula m.fl. Den speciellt finlandssvenska repertoaren utökades bl.a. med folkvisearrangemang av Karl Ekman och Otto Andersson, för att nämna de viktigaste arrangörerna.

Småningom dominerade de inhemska sångerna helt. I några av manskörerna bevarades hela tiden i viss mån kontakten med skandinaviskt körliv (jfr s. 45), men de blandade körerna kom tidvis att helt avstå från utländska inslag på sina program, åtminstone vid de större sångfesterna. Säreget nog bröts kontakten även med Sverige. Sålunda förekom blott enstaka icke-finländska komponistnamn vid de stora finlandssvenska sångfesterna 1920 och 1926,¹ och år 1932, vid sångfesten i Helsingfors, var repertoarvalet helt inhemskt beträffande den samlade blandade kören (jfr s. 51). Den finlandssvenska folkliga körrörelsen hade även repertoarmässigt fått en alldeles egen profil, som hade mycket få beröringspunkter med andra körorganisationer.

Situationen ledde till, att några komponister kom att stå i fortlöpande nära kontakt med denna finlandssvenska körrörelse. På 1920-talet debuterade några av dessa. Viktigast inom denna generation är Bengt Carlson (1890-1953) och Alfred Anderssén (1887-1940). Ingendera av dessa hade i egentlig mening influerats av den så ryktbara 1920-talsradikalismen i Finland, som ju huvud-

sakligen var en instrumental angelägenhet. Både Carlson och Anderssén gick in för att skriva välklingande körmusik, Anderssén i en mera traditionell, senromantisk och ofta praktfullt monumental anda, och Carlson, som ju senare skulle undervisa Fougstedt i konservatoriet, med utpräglat sinne för förfinat detaljarbete och klangliga finesser, säkert en följd av studierna i Paris för d'Indy. Till 1920-talets debutanter hör vidare Sigurd Snåre (f. 1897), som sedermera producerat ett stort antal folkvisearrangemang och kompositioner i en lätt tillgänglig stil, och Greta Dahlström (1887-1978), elev till Martin Wegelius, och utrustad med ett utpräglat sinne för subtila klangeffekter. Hennes produktion förblev dock beklagligt liten.

Det alltmera märkbara intresset för ny inhemsk körrepertoar yttrade sig bl.a. i, att tävlingar blev allt vanligare. Sålunda anordnades kompositionstävlingar av Helsingfors svenska sångarförbund år 1930 och av Finlands Svenska Sång- och Musikförbund 1930, 1932, 1936 och 1939, samt även på 1940- och 1950-talen. Inte minst tack vare dessa tävlingar - de bästa alstren upptogs på sångfestprogrammen - blev de finlandssvenska körsångarna bekanta med en ny generation komponister på 1930-talet. Främst märks härvid Sune Carlsson (1892-1966), Selim Segerstam (1904-1963), Sulo Salonen (1899-1976), Nils-Eric Fougstedt samt Erik Bergman (f. 1911).

Det är betecknande för denna generations produktion på 1930-talet, att man i hög grad gick in för att utöka körernas repertoar med primärt sångbara ting. Vokalsatsens möjligheter att fungera även i situationer där körsångarna saknade högre grad av skolning kom i första rummet, och strävan efter "modernitet" blev sålunda en sekundär angelägenhet. Detta gäller inte minst Fougstedt och den gestalt som långt senare skulle stå i centrum för intresset: Erik Bergman, vars första mera allmänt sjungna körsatser är några folkvisearrangemang från ca 1936, t.ex. Den vän jag älskat haver jag nu mist (REW, Kbl, I, 129), sjungen vid FSSMF:s sångfest i Jakobstad år 1937. Bergmans tidigaste produktion för kör har f.ö. utelämnats från den hittills fullständigaste förteckningen över Bergmans verk, den som uppgjorts av HEININEN.² De tidigaste däri omnämnda körsångarna härstammar från år 1951, den tidpunkt, då Bergman markerat började bryta

mot trettio- och fyrtiotalstraditionen.

1940-talet skulle bli den epok, då Fougstedt definitivt slog igenom bland de svenska körsångarna i landet. Kompositions-tävlingar anordnades då bl.a. av FSSMF 1943-1944, 1947 och 1948-1949, samt av Westerlunds musikförlag 1943 och av MA 1947. I stort sett samma komponister som syntes på 1930-talet deltog i dessa tävlingar. Fougstedts dominans var stor. Prisnämndernas inställning, då de premierade sådant, som fr.o.m. ca 1940 kan anses vara "standard-Fougstedt", ter sig mycket logisk. Man hade att gå en alltid lika vansklig balansgång mellan två mot varandra stridande krav: dels borde sångerna vara utförbara även av korister, som saknade kunskaper i notsång (dessa sångare utgjorde majoriteten i de flesta av FSSMF-körerna), och dels borde sångerna ha novitetsvärde, i bl.a. stilistisk bemärkelse. Man kunde självfallet inte premiera menlöst allmängods, klichekompositioner, och man kunde inte heller prisbelöna sånger, som översteg de tillbudsstående resurserna, tonträffningsmässiga och klangliga.

Särskilt några decennier senare är det lätt att konstatera, att Fougstedt med ett utomordentligt fint sinne för vad saken gällde, och med ett slags musikpedagogiskt ansvar, som inte är allom givet, kunde inrikta sig just på den riktiga zonen i denna svåröverskådliga problemhärva. Han kände amatörsångarna alltför väl för att gå utanför sådant, som med vederhäftigt inövningsarbete var möjligt, även i mindre gynnade miljöer. De enskilda stämmornas utformning var sådan, att man inte på något av inövningens stadier tvivlade på slutresultatets sängbarhet. Men samtidigt har Fougstedt-sångerna (deras svårighetsgrad varierar naturligtvis) en underfundig nimbus av modernitet. En pikant touche gavs åt en i princip ganska traditionellt hållen körstil genom anbringandet av harmoniska förlopp (t.ex. kadenserna), som utgående från körsångarnas referensram upplevdes som avvikande, men inte omöjliga att utföra prydligt. Fougstedt kunde höja kraven, men inte så mycket, att körernas motivation gick förlorad. Detta måste prisnämnderna, och därefter körledarna, ha insett.

Kombinerar man denna "lagom moderna" körteknik med sådana texter, som Fougstedt mest föredrog, d.v.s. naturlyriska alster av samtida finlandssvenskar, kommer man fram till den term, som

ofta synts i vissa recensionsspalter: "Fougstedt-lyrik".

Fyrtiotalet var det decennium, då Fougstedts position inom körsångarkretsarna stabiliserades. Men självfallet kan mycket annat registreras från denna tid. På många håll fortsattes odlandet av körkompositioner i den mest traditionella anda. Avvikande från detta var bl.a. ett par av Erik Bergmans i slutet av fyrtiotalet prisbelönta körsatser för blandad kör, nämligen *Det kom ett brev* (Lagerqvist) och *Mitt träd är pinjen* (Lagerqvist), samt även några av hans finskspråkiga körsånger. Dessa verk kan anses vara förebud till hans expressiva femtiotalskörstil. Sångerna är uppbyggda av korta, uttrycks-laddade fraser, tonalt avancerade för tiden. Hållningen avviker markant från Fougstedts långa legatofraser.

Fougstedts verksamhet som körkomponist på 1950-talet framstår som en sorts mogen efterklang till hans fyrtiotal. Hans mest lyckade a cappella-sånger uppvisar överraskande liten strävan efter förnyelse. Attityden är förståelig, dels mot bakgrunden av, att hans mest arbetsdryga period som ledare för Radio-orkestern inföll då, och dels även mot bakgrunden av hans ringa förståelse för radikalare synsätt. Den märkbaraste tekniska noviteten i Fougstedt-sångerna från femtiotalet är tendenserna mot kvartsharmonik. Härvid följde han dock måttlighetens linje: skrivsättet förblev kantabelt. Men redan 1950 hade Erik Bergman komponerat för amatörer avsedda, men tekniskt betydlig mera krävande ting än Fougstedt någonsin skulle komma att skriva, bland dessa manskörssången *Arkaisk bild* (Edfelt), späckad med klangligt raffinerade tvärstånd:

/Poco andantino/

T
T
B
B

sem ald - - - rig slöck - - - nar.

sem ald - - - rig slöck - - - nar.

Vidare märks bland dessa Bergman-sånger av en ny generation *Jakt på fågel* (Löwenhjelm), med en aggressiv kvartharmonik:

Poco allegro (♩. - ca 70)

Tally - ho, Tally - ho, Tal - ly - ho Tally - ho, Tally - ho, Tally - ho,

Det kan hävdas, att Bergman från och med nu framstod som den ledande kör-radikalen i landet. Hans position sammanhänger med, att han år 1950 valts till dirigent för Akademiska Sångföreningen. Detta gav honom de behövliga resurserna, och hans väg blev alltmera personlig, en sällsynt helgjuten blandning av skönhetsdyrkan och tendenser av mycket radikalt slag. Akademiska Sångföreningens klangliga särart hade vuxit fram under ledning av Bengt Carlson och Nils-Erik Fougstedt; nu tillkom under Bergmans ledning ett ytterst progressivt repertoarval. Därmed hävda- de kören sitt anseende som ett pionjärföretag.

Även på ett annat plan märktes inom landets körliv dessa år att en ny tid tog vid. Hösten 1953 grundade Harald Andersén Chorus Sanctae Ceciliae, som skulle hålla sin debutkonsert våren 1955. Härmed hade huvudstaden fått sin första egentliga kammarkör, en kör vars betydelse som forum för nya repertoartendenser inte kan ifrågasättas. Vid debutkonserten sjöngs ett program med verk från renässans till nutid, däribland ett Stabat mater av Bengt Johansson (f. 1914).³ Namnen Andersén och Johansson skulle senare bli mycket omtalade: Johansson som skapare av en rad moderna a cappella-verk, och Andersén som grundare av de kammarkörer som på 1960- och 1970-talen framstod som landets ledande: Klemetti-institutets kammarkör (1959), Sibelius-akademins kammarkör Cantemus (1959) och slutligen Radions kammarkör (1962).

Fougstedt stod på sidan om dessa nya tendenser, som präglade många av diskussionerna i huvudstadens körkretsar redan före mitten av femtiotalet. Han fortsatte med att som förr huvudsakligen ha den folkliga körrörelsen i åtanke, när tid kunde frigöras för körkompositioner.

Prisnämnderna vid FSSMF:s kompositionstävlingar och redak-

tionskommittén för FSSMF:s körboksutgåva 1958 kunde säkert överblicka utvecklingen, men man fortsatte med att ställa sådan måttlig modernism som Fougstedt företrädde i främsta rummet; längre tycktes man inte önska sträcka sig. Men man hade framförallt att beakta körernas berättigade krav på sångbarhet hos sådana verk, som prisbelöntes, och därmed allmänt infördes på de folkliga körförbundens program. Körrörelsen var i teknisk bemärkelse på 1950-talet fortfarande på ett förhållandevis "tidigt" stadium; repertoarvalet hos de finlandssvenska körerna var fortfarande förvånande enhetligt, och det mesta av inövningsarbetet bedrevs enligt enkla gehörsmetoder. Nya stilar hade i förbluffande liten utsträckning börjat odlas, och läget var mycket snarlikt det på fyrtiotalet rådande. Fougstedt upplevdes fortfarande av många som det modernaste tänkbara.

I slutet av 1950-talet började man, som en kvantitativt mera betydande fortsättning på de dirigentkurser, som anordnats av FSSMF från trettioalets början t.o.m. 1953, arrangera även koristutbildning i olika sammanhang. Här kan nämnas den verksamhet som bedrivits av Martin Wegelius-institutet sedan 1958, samt även åtskilliga ferie- och andra kurser som anordnats distriktsvis. Självfallet har denna pedagogiska verksamhet kunnat nå bara en begränsad del av körsångarna. En av konsekvenserna har blivit (självfallet inverkar även andra omständigheter) att körlivet i vår tid är mycket mera differentierat än förr. På 1950-talet kunde man knappast ana, att man några år senare skulle ha att räkna med en vid skala, från ungdomskörer och schlagerkörer till madrigalkörer och på annat sätt specialiserade ensembler. Våra bästa amatörkörer står i slutet av 1970-talet tonträffnings- och tonbildningsmässigt sett på en nivå som var en utopi åren efter andra världskriget. Utvecklingen har varit enorm.

Hur har nu körkomponisten Fougstedt, som endast hann uppleva förstadierna till denna solfjäderformade spridning av köraktiviteterna, stått sig? Många av hans sånger har naturligtvis gallrats bort, och helt fallit i glömska. Detta gäller framför allt de alster, där hans förkärlek för vissa klicheer

märks alltför påtagligt. Men de mest inspirerat skrivna sångerna sjungs om och om igen, och det kan konsteras, att namnet Fougstedt är aktuellt för körer av högst olika typ i vår differentierade tid. De folkvisearrangemang som i tiden skrevs för solokvartetten Quartian (En sjöman seglar etc.) har numera funnit sin plats hos manskörer i provinsen. Nattlig madonna och Gårdstango odlas "tidlöst" av de manskörer, som i differentieringens tidevarv gått den ambitiösaste vägen.

Beträffande sångerna för blandad kör är bilden snarlik: den innerliga I folkviseton har blivit ytterst gångbar i snart sagt varje finlandssvenskt körförbund; ; de bäst ledda bland dessa återvänder gärna till sånger som Under häggarna, Vårluft och Björkarnas valv. Och finstämt lyriska ting som Ett ensamt skidspår, Skyn, blomman och en lärka och Sommarsvit inryms på många kammarkörsprogram.

Slutligen: alldeles i samstämmighet med spexaren Fougstedts lynne är den omständigheten, att en sång, som han i förargelsen skrev i förbifarten (jfr s. 49), nämligen Tersen (N.-E. Fougstedt), sjungs om och om igen inom manskörernas sällskapliga samvaro utan att man intresserar sig för upphovsmannens identitet. Tersen har blivit ett slags folkvisa.

KOMPOSITIONSFÖRTECKNING

Nils-Eric Fougstedts egenhändiga kompositionsförteckning
lyder:¹

- Op. 1 PIANOTRIO
Allegro moderato. - Allegretto molto tranquillo. -
Tempo sostenuto. - Vivace-presto.
- Op. 2 SOLOSÅNGER
O, bleknade vårvälls stillhet (Tegengren). - Ko-
tiinpaluu (Katri Vala). - Olit poissa (Uno Kailas).
- Flyg svarta svan (Hjalmar Procopé). - I de stora
skogarna (Edith Södergran). - Visa (I.Lundén).
- Op. 3 a) TROIS PIÈCES LYRIQUES (Svit för orkester).
Chanson d'amour. - Elegie. - Poème. K. -33. Framförd
i H:fors 1934.
b) ILTAHÄMÄRÄ - SKYMNING
- Op. 4 n:o 1 FUGA B-DUR FÖR ORKESTER. 1933, framförd 1934.
n:o 2 PEZZO SINFONICO. 1933, framförd 1934.
- Op. 5 a) SÅNGER FÖR MANSKÖR
Nattlig madonna (E. Södergran). 1933. - Stor glädje
(E.Diktonius). - Till Stockholm för Heppenepetepp,
arr. 1933. - Siell' on kauan jo kukkineet omenapuut
(Koskenniemi). - Syreners doft (B.Gripenberg). - Per
Spelman, arr. - Mellbergvisan, arr. - En sjöman seg-
lar, arr.
b) SÅNGER FÖR BLANDAD KÖR
I min gungande båt (A.Mörne). - Mot löftets strand
(L.S.). - Sommarvisa (J.Tegengren). - Och jungfrun
hon skulle sig, folkvisearr. - Jag vet utav en jung-
fru, folkvisearr. - Sorgens makt, folkvisearr. -
Det skönaste landet (B.Gripenberg) (med stråkorke-
ster).
- Op. 6 a) MUSIK TILL SAGOSPELET "RIDDAR SIGMUND" (Barbro Mörne)
b) DIVERTIMENTO FÖR STRÅKKVARTETT
- Op. 7 a) TRE FOLKVISOR FÖR STRÅKORKESTER. B & H. 1934.
b) SJÖMANSRAPSODI. 1936.
- Op. 8 FYRA MELODRAMER
Fyra vita måsar (Hj.Procopé). - Månen (E.Södergran).
- Venezianskt (A.Mörne). - Akvarell (J.Hemmer).
- Op. 9 SVIT FÖR PIANO a-moll
Preludio appassionato. - Andantino. - Scherzino. -
Maestoso.
- Op. 10 ORKESTERSVIT F-DUR. 1936.
Allegro giocoso. - Andantino. - Allegretto molto
moderato. - Allegro non troppo.
- Op. 11 SONAT FÖR VIOLIN OCH PIANO
Allegro moderato. - Andantino. - Allegro giocoso.

- Op. 12 CONCERTO FÖR ORKESTER Ess-dur. 1937. Stadsorkester.
Allegro. - Andantino elegiaco. - Allegro giocoso.
- Op. 13 SYMFONI n:o 1 a-moll
Adagio-Allegro. - Andante. - Allegro moderato.
- Op. 14 SOLOSÅNGER
/a/ Det var lärksång och glans över liden. - Visa.
(Westerl.). 1935 /borde betr. Visa vara 1939/.
b) En blommande äng (NMF).
- Op. 15 a) FILMMUSIK (Svit för orkester)
b) ZUR ENTHÜLLUNGSFEIER DES DENKMAIS FÜR DIE VERUNGLÜCK-
TETEN DER "HABSBURG" 16 OKT. 1918. Kantate für Bary-
ton, gem. Chor mit Orch.
- Op. 16 a) ELEGIE för stråkorkester
b) KEVÄÄN TUNTUA. 1939.
1. Joki vapautuu. - 2. Ilta vaaran kapeilla. - 3.
Mahla nousee. - 4. Kevättuuli.
- Op. 17 a) SÅNGER FÖR MANSKÖR
Lyckans ögonblick (W). - Löylyä outtaissa (W). -
Marsbjörkar (W). - Templet. - Som molnen till nat-
ten skingras.
b) SÅNGER FÖR BLANDAD KÖR
Mot norr.
- Op. 18 STRÅKKVARTETT f-moll
Allegro moderato. - Andante tranquillo. - Allegret-
to con moto.
- Op. 19 a) TRE SÅNGER TILL TEXTER AV KARIN MANDELSTAM. 1940.
N:o 1. Anemoner. - N:o 3. Solguldstråke och vall-
moknäpp. - N:o 2. Bön (Fazers).
b) DU SKÄNKT OSS, O GUD, ETT FOSTERLAND
Liten koralkantat över en koral av Heikki Klemetti
för sopransolo, damkör och orgel.
- Op. 20 KONSERTOUVERTURE. 1941.
- Op. 21 PASSACAGLIA FÖR STOR ORKESTER. B & H. 1941.
- Op. 22 NYLÄNSK RAPSODI FÖR LITEN ORKESTER. 1941.
- Op. 23 a) SVIT FÖR BLANDAD KÖR (Karin Mandelstam). 1941. Wes-
terlund.
b) SOLDATPSALM (Jarl Hemmer). Publ. i Hufvudstadsbladet.
- Op. 24 KONSERT FÖR CELLO OCH ORKESTER (Tillägnad Pentti Rau-
tawaara). 1942.
- Op. 25 PRELUDIO EROICO för stor orkester. 1942.
- Op. 26 SUITE ROMANTIQUE för liten orkester. 1943. B & H.
Scène pastorale. - Episode pittoresque. - Pièce
lugubre. - Romance d'amour. - En route.
- Op. 27 a) VARIATIONS CHROMATIQUES POUR PIANO. (W). 1943.

- b) "EIKÄ ME OLLA VELJEKSIÄ". Muunnelmia suomalaisesta sotilaslaulusta pienelle orkesterille. NMF.
- Op. 28 /SOLOSÄNGER/
N:o 1. Viimeinen lintu (V.A.Koskenniemi). 1943.
(Fazer). - N:o 2. Jag söker väg (Ole Torvalds).
Publ. i Lucifer. - N:o 3. Smultronbacken (Karin
Hofman). (W). 1944. - N:o 4. Onnellinen aamu
(Saima Harmaja).
- Op. 29 a) PIÈCES LYRIQUE/S/ POUR VIOLON E/T/ PIANO
1. Consolation. 1943. - 2. Caresse. 1944. - 3.
Caprice. Juli -46. - 4. Impromptu. 5.3.1949.
- Op. 30 KONZERT FÜR KLAVIER UND ORCHESTER. 1944. (färdig
för 2 pianon 18.7.44). Allegro molto moderato. -
Andante. - Allegro con brio.
(SYLVI 1944)
- Op. 31 UHMAAJA - DEN TROTSIGE. Symfoniskt preludium för
stor orkester (sept. - okt. 1944).
(FILM: VAIN SINULLE 1945)
- Op. 32 a) KONSERTUVERTYR n:o 2. (Gamlakarleby juni 1945).
b) CANZONETTA FÖR LITEN ORKESTER. NMF. (Gamlakarleby
juni 45).
- Op. 33 JUHLASOITTO ORKESTERILLE. (Filmitaitteen 50 v. juh-
laan). Hki lokakuu 45.
- Op. 34 SÄNGER FÖR MANSKÖR
N:o 1. Näktergalen (B.Gripenberg). - N:o 2. Det
går en liten speleman (Hj.Krokfors). - N:o 3.
Skymningsadagio (K.Mandelstam). H:fors jan. -46.
Elkan & Sch.
- Op. 35 a) SCÈNE DRAMATIQUE. Introduktion och fuga för stråk-
orkester. H:fors april -46.
/b/ DIVERTIMENTO FÖR BLÅSAREKVINTETT. H:fors juni -46.
- Op. 36 TVÅ DIKTER I FOLKTON (Hj.Krokfors) för sopran och
orkester. Maj-juni 46. Elkan.
- Op. 37 b) MUSIK TILL BORGÅ STADS 600 ÅRS JUBILEUM. Påbörjad
H:fors juni -46.
a) INTRADA FÖR STRÅKORKESTER
Fullbordad 2.1.47. Beställd av Finlands Svenska
Folktingsfullmäktige.
TRE FOLKVISOR FRÅN FINLAND. 1947.²
- Op. 38 MUSIK TILL OSCAR NISSÉNS SKÅDESPEL "SPEL OM MAKT"
H:fors jan-mars -47. Delar av denna musik använ-
des vid Hamlet-föreställningarna på Kronoborg i
Danmark sommaren 1947 och i Helsingfors hösten
1947.
- Op. 39 KANTAT VID ÅBO SVENSKA KLASSISKA LYCEUMS 75-ÅRSFEST
24.5. 1947 för recitation, barytonsolo, gosskör,
manskör, stråkar och piano (Text Arne Törnudd).
H:fors 1947. (fullbordad 5.4.).

- Op. 40 PARTITA FÖR ORKESTER
Prélude. - Air. - Gigue. H:fors aug. -47.
- Op. 41 SÅNGER FÖR MANSKÖR
Skaparegestalter (Södergran). 1934. I pris i M.A:s tävling. Bro. - Enkla ting (Solveig von Schoultz). Juli 1947. - För vilsna fötter sjunger gräset (Hjalmar Gullberg). Bro. Juli 1947. - Syster visa (Hjalmar Krokfors). Juli 1947. - Sjunger i stilla kvällar (Hj. Krokfors). Bro. Juli -47. - Dansfantasi (utan text). - Uppbrott (Anna-Lisa Elfven) med pianobeledsagning. Juli -47. Elkan.
- Op. 42 SÅNGER FÖR BLANDAD KÖR. 1947.
Skyn, blomman och en lärka (Gullberg). W. - Visa (A.Mörne). W. - Hjärtats sommar (Krokfors). W. - Mitt hjärta behöver ett litet barn (J.Hemmer). NMF. - Ensam under fästet (Mörne). NMF. - Stjärnan (Mörne). - Evighet (U.Olin).
- Op. 43 PRELUDIUM OCH RONDO FÖR STOR ORKESTER
H:fors nov. 47.
- Op. 44 KANTAT VID KRISTINESTADS 300-ÅRS JUBILEUM (O.Nissén)
Sopran, tenorbaryton, recitation, blandad kör, manskör, barnkör, orgel. (Bässholmen, juli -48).
- Op. 45 SÅNGER TILL TEXT AV SOLVEIG VON SCHOULTZ
Gungan. Bässholmen 1948. - Bli pärla lilla sorg. 1945 (?). - Fåglarna. Bässholmen 1948.
- Op. 46 TROIS SCÈNES DE BALLET
Arlekin. - Pierrot. - Polchinelle. 1948, H:fors.
- Op. 47 TRE KLAVERSKISSER
Bässholmen -49.
- Op. 48 SYMFONI n:o 2
Bässholmen - H:fors -49.
SVIT FÖR STRÅKORKESTER
Preludium. - Impromptu. - Finaletto. II pris i FSSMF:s tävling. Aug. 1949.
TANSSI YLI HAUTOJEN, filmmusik
- /op/ 50 "TULUKSET", radiosatu sooloille, kuorolle ja orkesterille.
PRELUDE, LAMENTO, CAPRICE
(Americana). Amerika -50.
CANZONA FÖR STRÅKAR
Amerika -50.
ANGOSCIA. 1954.
TRITTICO SINFONICO. 1958.

Denna förteckning är såväl ofullständig som i vissa avseenden missvisande. Redan ett ytligt studium visar, att alldeles väsentliga verk som t.ex. Aurea Dicta och de mest kända a cappella-sångerna från 1950-talet saknas, samt att en och annan felaktighet förekommer, såsom årtalet 1950 för de i Amerika tillkomna verken; Fougstedt besökte USA endast år 1951. Ändå är förteckningen viktig. Den visar sålunda, särskilt beträffande 1930- och 40-talen, vilka verk Fougstedt ansåg vara värda att nämna; hans produktion finns inte med i sin helhet. Vidare upptar förteckningen några kompletterande upplysningar beträffande datering och opusnumrering, uppgifter som inte återfinnes annorstädes (men som självfallet måste tas med en viss försiktighet). Beträffande 1950-talet kan allmänt sägas, att förteckningen är förvånande bristfällig.

En annan förteckning över Fougstedts kompositioner har förf. påträffat; nämligen Teostos opublicerade sammanställning, gjord på basen av uppgifter om framföranden.⁵ Inte heller denna förteckning är tillfredsställande; den bygger på kartotekuppgifter som insamlats enbart för Teostos egentliga syfte: tillvaratagandet av tonsättarnas ekonomiska intressen. Kartotekets data har införts oenhetligt och inkonsekvent, huvudsakligen med tanke på den ersättning för rätt till framförande, som tillkommer komponisten, och ingalunda med tanke på vetenskaplig exakthet.

Bristerna är av flera slag. 1) Många verktitlar har översatts från svenska till finska, trots att det gällt stycken, som med allra största sannolikhet enbart har framförts på svenska, såsom Fougstedt-sången Syömmeni tarvitsee pientä lasta (kartoteket), vilket endast kan motsvaras av Mitt hjärta behöver ett litet barn, som i det enda existerande trycket saknar översättning till finska. 2) Vissa kompositioner uppträder stundom under ett arbetsnamn, som inte överensstämmer med originaltiteln. Ex: kartotekets Tanssilaulu (Mandelstam), tryckt hos Westerlunds, som endast kan avse den dansanta sista satsen i Sommarsvit / Kesäinen sarja. 3) Det är ofta oklart, om en solosång har klaver- eller orkesterbeledsagning.

Brister av dessa slag i Teosto-kartoteket påträffas beträffande många inhemska tonsättare. I Fougstedts fall kan man dessutom peka på några särskilda felkällor. Hans två orkesterverk med titeln Konsertuvertyr (nr 1 och nr 2) har uppenbarligen kunnat förväxlas, inte bara sinsemellan, utan även med andra instrumentalverk, som i något sammanhang kunnat kallas Uvertyr - Förspel - Preludium etc. Förväxlingar har sannolikt även skett mellan so-

lösånger som Visa (Ingegärd Lundén), Visa (Jacob Tegengren) samt En spel- och dansvisa (Jacob Tegengren), eller mellan körsånger som Hjärtats sommar (Hj.Krokfors, SATB) och Hjärtats sommar (Zilliacus, TTBB med orkester).

Det måste uttryckligen framhållas, att dessa fel ofta återgår på konsertarrangörerna, som inte alltid har tillhandahållit tillräckligt utförliga programuppgifter. Även bör det nämnas, att Teosto trots idog bevakning av dagspressen inte alltid kunnat få kännedom om alla musikframföranden.⁴

Huvudsakligen på basen av inventeringar i Helsingfors finns Fougstedts orkesterverk samt verk för sång och orkester förtecknade (av Timo Leisiö) i katalogen Suomalaista Musiikkia / Finnish Music (Helsinki 1973). Denna katalog är en värdefull informationskälla, där endast enstaka felaktigheter konstaterats betr. Fougstedt. Direkt missvisande är den på en punkt: beträffande op. 12 = Concerto Ess-dur, komponerad 1937, har en sammanblandning skett med Concertino för violin och orkester utan opustal (komp. 1955?). Violinconcertinon bär i katalogen felaktigt opustalet 12.

Då denna katalog täcker endast en del av Fougstedts produktion, och helt bortser från körmusiken a cappella och smärre instrumentalverk (som ju faller utanför katalogens syfte) publiceras nedan en katalog över samtliga Fougstedt-kompositioner förf. har kännedom om, efter en räkna inventeringar som företogs huvudsakligast 1971 och 1972, med kompletterande kollationer 1976 - 77. Av Fougstedts talrika arrangemang för olika besättningar medtas endast de, som av komponisten själv försetts med opustal samt dessutom de arrangemang, som finns införda i Fougstedts egen ovan återgivna verkförteckning.

Denna gränsdraging kan givetvis diskuteras. En alldeles entydig skiljelinje kan man knappast dra upp. Dock synes principen vara motiverad i detta sammanhang. Betydande skapande insatser har Fougstedt gjort t.ex. i variationerna över den finska soldatvisan Eikä me olla veljeksiä op. 27 b; ett verk som detta måste nämnas i en kompositionsförteckning. Likaså vore det felaktigt att ur förteckningen nedan bortlämna arrangemang som En sjöman seglar jorden runt samt den i sitt slag överträffade Till Stockholm för Heppeneppetepp. Här är det uppenbart fråga om arrangemang som avsetts få en bärvidd långt över ögonblickets.

Majoriteten av Fougstedts arrangemang måste däremot betecknas som konsumtionsvara för stunden. Det vore en intressant och rätt omfattande forskningsuppgift att kartlägga alla dessa arrangemang. Särskilt i samband med arbetet vid Rundradion och verksamheten inom försvarsmakten utträttade Fougstedt mycket

härvidlag. Enbart Rundradions notbibliotek förfogar över närmare tvåhundra arrangemang av Fougstedt, många av dem för mindre ensembler, men även ett femtiotal potpurrier o.dyl. för kör, ofta med soloröster, och orkester. Dessa potpurrier har stundom en speltid på ca en halv timme. Vidare arrangerade Fougstedt bl.a. Bellman-sånger för piano resp. gitarr² samt mycket annat. En studie över arrangören Fougstedt borde omfatta även alla större eller mindre ingrepp som han gjorde i Radio-orkestrernas repertoire, särskilt under dess tidigare underbemannade era.

Förteckningen nedan upptar:

- ett arbetsnummer som endast syftar till att underlätta överblicken (en någorlunda riktig kronologisk ordningsföljd har eftersträfvats);
- datering om denna är känd, jämte källa. Om ett årtal anges med frågetecken, anger detta, att dateringen är ett antagande av förf.;
- verktitle. Beträffande vokalverken har den av Fougstedt själv använda titeln införts först. I de fall översättningar kommit till bruk, t.ex! i tryckta upplagor, har även den översatta titeln införts. Beträffande instrumentalverken införts verktiteln på svenska, utom i de fall, då Fougstedt själv använt titlar på andra språk; körsångernas början återges i notskrift.
- textförfattare resp. översättare;
- tillägnet samt pris i tävlingar;
- besättning (SATB = blandad kör, TTBB = manskör o.s.v., orkesterverkens besättning anges med internationell kod);
- manuskriptets förvaringsort. Det bör observeras, att flera utskrifter av ett verk kan påträffas. Att en förvaringsort angivits, utesluter sålunda inte, att andra autografer kan förekomma. Fougstedt skrev ofta ut sina verk på transparent papper för ljuskopiering; gränsen mellan de på detta sätt tillkomna "första upplagorna" och autograferna är hårfin;
- första tryck anges, samt även tryck på utländska förlag samt i olika sångböcker. R.E.Westerlunds förlag har numera övertagits av Fazers förlag, som har framställt nya upplagor av många Fougstedt-sånger, som ursprungligen utgavs av Westerlunds. Dessa nytryck förtecknas inte nedan;
- uruppförande, om detta är känt. uu = uruppförande, som angivits i program, recension o.s.v., uu? = det tidigaste framförande förf. har kännedom om. Ifall Teostos kartotek omnämner

ett tidigaste(?) uppförande, om vilket inga kompletterande upplysningar kunnat påträffas, anges detta t.ex. T: 1954. T 1954(R) anger, att framförandet skett i radio.

Särskilt beträffande de radioframföranden, som nedan förtecknats enligt uppgifter i RK = Radio-kuunteliija, anbefalles en viss försiktighet. Tidningen Radio-kuunteliija har visserligen korrekturlästs av Rundradions personal. Dock har den självfallet karaktär av förhandsmeddelanden. Alla program har inte givits enligt planerna, särskilt inte under krigsåren, då plötsliga omdispositioner kunde förekomma. Några "uu?" har införts med hänvisning till Sibeliusmuseets programsamling, som självfallet inte är heltäckande, även om den omfattar material, som ställts till förfogande av Teosto. Justeringar av data nedan blir sannolikt nödvändiga; förf. mottar tacksamt påpekanden under adressen Sibeliusmuseet, Biskopsgatan 17, 20500 Åbo 50.

Slutligen införs i förteckningen alla grammofoninspelningar av kommersiellt slag, som gjorts t.o.m. 1976. T.ex. Rundradions lackskivor och andra inspelningar medtas inte; dessa har tillkommit endast för interna behov. Som ett kuriosum kan här nämnas, att en enda a cappella-sång av Fougstedt synes ha bevarats på en sådan icke-kommersiell inspelning med tonsättaren själv som dirigent: manskörssången Löylyä outtaissa inspelad av Solistkörens tenorer och basar.⁶

1 (1920-talet?)

VANDRINGSSÅNG (Vi vandra genom gröna snår). Sång, p. ms:Sm (gåva 8.2.1968 av Curt Vasström, Hangö). Knappast offentligt framförd).

2 (ca 1928?)

FESTMARSCH. Svenska Normallycei Kamratskaps orkester tillägnad. Ork.: 1010/0100/00/harm./str. ms:GF. NEF ledde i slutet av 1920-talet en orkester inom Svenska Normallyceum i Helsingfors (jfr bl.a. Hbl 9.6.1929, notis om Skolungdomsförbundets förbundsdag i Viborg, där orkestern uppträdde). Marschen har säkert spelats av denna orkester.

3 (1926-30?)

/FYRA MINIATYRER FÖR KLAVER/ Vår. - Souvenir. - Berceuse. - Impromptu. ms:GF. Vid Helsingfors Konservatoriums offentliga uppvisning (nr 221) den 24.5.1930 spelade Esther von Hellens "Fyra miniatyrer" av NEF. Inga närmare uppgifter ingår i programbladet.

4 (ms dat. 30.6.1931)

MED VÅRENS SVALA (K.A.Tavaststjerna). Sång, p. ms:GF (två versioner). Inget framförande är känt.

5 (ms dat. 1931)

KEVÅT/VÅR & VALSETTE. "Matti Bachbergille" /?/. Piano solo. ms: Ulf Söderblom, H:fors. Inget framförande är känt.

6 (våren 1932)

SVIT FÖR STRÅKTRIO d-moll. Introduktion (Largo). - Allegro vivace. - Scherzo. - Preludium och Fughetta. ms:GF. uu 19.5. 1932 vid Helsingfors Konservatoriums offentliga uppvisning av lärarna Arvo Hannikainen (v), Carl Lindelöf (vla) och Ossian Fohström (vlc).

7 (1932 enl. progr. för NEF:s komp.kons. 1934)

EN SPEL- OCH DANSVISA (J.Tegengren). Sång, p. ms:GF. uu: Inga Wernér, ack. NEF, i radio 9.2.1933 (NEF-1).

8 (ms dat. 3.8.1932)

Op. 2 /nr 1/. 0, BLEKNANDE VÅRKVÄLLS STILLHET (J.Tegengren). Inga Wernér tillägnad. Sång, p. ms:GF (två versioner). uu Inga Wernér, ack. NEF, i radio 9.2.1933 (NEF-1).

9 (hösten 1932?)

SÅNGEN (A.Österling).

Allegro moderato

T
T
B
B

8

Böl - jan och stormen skri-da si - da vid
Böl-jan och stormen för- e - na- de skrida si - da vid

Hektograferad. uu AS, dir. Bengt Carlson, kons. i H:fors 20.3. 1933 (jfr STADIUS, s. 325). Sången instuderades under körens övningar av vicedirigenten NEF (brev 1.12.1971 av dåvarande AS-medlemmen CAROL HEDBERG till förf.).

- 10 (hösten 1932?)
BARCAROLE OCH INTERMEZZO/VENELAUU JA INTERMEZZO. Ork.: 1121/1000/10/0/str. RO 2355. uu RO, dir. Toivo Haapanen, i radio 23.12.1932 (NEF-1).
- 11 (1933 bl.a. enl. progr. för NEF:s komp.kons. 1934)
Op. 1. TRIO c-moll för violin, violoncell och piano. Allegro moderato. - Allegretto molto tranquillo. - Tempo sostenuto. - Allegro vivace. ms:GF. uu vid Helsingfors Konservatoriums offentliga uppvisning VII (nr 243) 24.5.1933 av lärarna Arvo Hannikainen (v), Ossian Fohström (vlc) och Ilmari Hannikainen (p).
- 12 (ms dat. 31.3.1933)
ENKELI (U.Kailas). Sång, p. ms: GF (två versioner). Sången har sannolikt aldrig framförts.
- 13 (1933 enl. progr. för NEF:s komp.kons. 1934)
Op. 2 /nr 2/. KOTIINPALUU (Katri Vala). Sång, p. Noterna har inte påträffats. uu Teddy Björkman, ack. NEF, vid NEF:s komp.kons. 20.2.1934 (Sm-p).
- 14 (1933, jfr nr 13)
Op. 2 /nr 3/. OLIT POISSA (U.Kailas). Sång, p. Noterna har inte påträffats. uu som nr 13.
- 15 (1933, jfr nr 13)
Op. 2 /nr 4/. FLYG, SVARTA SVAN (Hj. Procopé). Teddy Björkman tillägnad. Sång, p. ms: GF. uu som nr 13. Sången har ev. sjungits i finsk översättning: JOUTSEN resp. MUSTA JOUTSEN (jfr Teostos kartotek).
- 16 (1933, jfr nr 13)
Op. 2 /nr 6/. VISA (Ingegärd Lundén). Sång, p. ms:GF. uu som nr 13.
- 17 (ms dat. 3,6,12,6.1933)
Op. 3 a. TROIS PIÈCES LYRIQUES. Chanson d'amour (3.6.). - Elegie (6.6.). - Poème (12.6.). Ork.: 2222/2200/01/0/str. RO 2896. uu RO, dir. NEF, vid NEF:s komp.kons. 20.2.1934 (Sm-p).
- 18 (ms dat. 16.6.1933)
Op. 14 /a/ nr 2. DET VAR LÄRKSÅNG OCH GLANS ÖVER LIDEN (J. Tegengren)/OLI LEIVOSSA HELKETTÄ HAASSA (suom. K.Solanterä). "Till min hustru - Vaimolleni". a) Sång, p. ms: Fazer. tr. REW 1816 (nr 2 i NEF, Två vårsånger med piano till ord av Jacob Tegengren). T:1934. b) Sång, ork.: 1110/2000/01/0/str. RO 4003.

- 19 (27.6.1933 enl. hektogr. uppl.)
Op. 5 a /nr 2/. STOR GLÄDJE (E.Diktonius).

Vivace

Sopr. A T B

Da-gens stora glädje, hej, ryms i den-na

fz fz

Hektograferad (Bruno Lindqvist 22.9.1933). uu AS, dir. Bengt Carlson, kons. i H:fors 6.3.1934 (Sm-p).

- 20 (ms dat. 5.7.1933)
Op. 5 b /nr 2/. MOT LÖFTETS STRAND (L.S.)/LUPAUKSEN RANTAA KOHTI (suom. G.Laitinen). Prisbelönad i tävlan om Hugo von Heidemans pris 1934.

Moderato

Sopr. Alt. Ten. Bas.

Ack, från ett torrt och törstigt land
Niin har-taas-ti nyt tääl-tä pois
Där än de fris-ka ro-sor stå
Miss' ruu-sut kuk-ki tuo-rei-na

Ack, _____, ack från ett torrt och
Niin _____, niin hartaas-ti nyt
Där _____, där än de fris-ka
Miss' _____, miss' ruu-sut kuk-ki

ms:Fazer. tr. REW 1713 (Kbl, II, 57/58 a; Ks 32/33). Även hektograferad. T: 1935.

- 21 (ms dat. 15.7.1933)
Op. 5 b /nr 1/. I MIN GUNGANDE BÅT (A.Mörne). Tillägnad Arbets Vänners kör.

Allegretto

Sopr. A T B

pp I min gungan-de båt. I min gungan-de båt. föl - jer jag strändernas

mp

ms:GF. Hektograferad. uu Arbetets Vänners (huvudföreningens) kör, dir. NEF, kons. i H:fors 28.3.1936 (Sv.P. 30.3.1936).

- 22 (1933 enl. progr. för NEF:s komp.kons. 1934)
Op. 4 nr 1. FUGA B-dur. Ork.: 2222/2210/11/0/str. RO 2895.
uu RO, dir. NEF, vid NEF:s komp.kons. 20.2.1934 (Sm-p).

- 23 (1933, jfr nr 22)
Op. 4 nr 2. PEZZO SINFONICO. Ork.: 2222/2210/11/0/str.
ms:GF. uu som nr 22.

- 24 (1933?)
BALDER ÄR FALLEN (G.Fröding). a) TTBB, p (skiss). ms:GF.
b) TTBB, ork.: 1111/2100/10/0/str. ms:GF. Kompositionen är sannolikt aldrig framförd.

- 25 (1933?)
BERCEUSE. Violin, p. ms: Arno Granroth, H:fors. uu? Hilding Hästesko, med okänd ackompanjatör, i radio 1.3.1934 (Radiosanoma, 1934, 9, s. 38). Enl. Teostos kartotek användes titeln Berceuse ännu 1952. Fr.o.m. 1953 kallas stycket IMPRESSION enligt tonsättarens anvisning (muntl. uppg. 20.5.1977 av Arno Granroth).

- 26 (hetogr.uppl./1933/ dat. 6.11.1933)
Op. 5 a /nr 1/. NATTLIG MADONNA (Edith Södergran)/ÖINEN MADONNA (suom. G.L.). Prisbelönad i tävlan om Hugo von Heidemans pris 1934.

Ten.

8

När de svarta molnen drogo över himlen
Kun nuo pilvet tummat tai - va - hal - la lükkä

Bas

mp

ms:Fazer. tr. REW 1711 (Km, I, 29); MM-1947, s. 337-338; MM-1958, s. 164-165; med finsk övers. av K.Solanterä i SIPI-LÄ, E. (utg.), Mieskuorolauluja, s. 393-395. uu AS, dir. Bengt Carlson, kons. i H:fors 6.3.1934.

Grammofoninsp. 1) AS, dir. NEF. Rytm 6067 (M 1396) (78 rpm, 1949).

2) MM, dir. Erik Bergman. MM 1878-1973 (1972).

Enligt muntlig tradition inom körsångarkretsar i H:fors skulle Nattlig madonna ha arrangerats även för blandad kör (utf. av Berghälls kyrkokör, dir. NEF) enl. olika uppgifter (t.ex. brev från CAROL HEDBERG till förf. 30.5.1977). Inga motsvarande noter har påträffats t.ex. i Berghälls kyrkokörs arkiv (muntl. uppg. av församlingens kantor HOLGER FORSSSTRÖM 18.12.1971).

27 (hösten 1933, jfr MM 1958, s. 38)

Op. 5 a /nr 3/. arr. TILL STOCKHOLM FOR HEPPENEPPETEPP /vi-sa från Halland/ / TUKHOLMAAN LÄKS' HEPPENEPPETEPP (övers. osignerad). Tillägnad Akademiska Sångföreningen.

Commodo.

Ten. *mf*

8 Till Stockholm för Heppeneppetepp till Stockholm för jag, till
Tuk - holmaan läks' Heppeneppetepp ja minä sei - laa - maan Tuk.

Bas. *mf*

tr. REW 1712 (Km, I, 30/31); MM-1947, s. 339-342; MM-1958, s. 38-41. uu som nr 26).

- Grammofoninsp. 1) Sällskapet MM, dir. Erik Bergman. "Ljuva flicka" /1972/.
2) Läkarsextetten Karlstad sjunger Bellman och mycket mera. Philips 6378 750 /1972/.
3) Akademiska Sångföreningen, dir. Henrik Otto Donner. Studentsången i Kajsaniemi, 1974.

28 (1933?)

Op. 5 a /nr 4/. SIELL' ON KAUAN JO KUKKINEET OMENAPUUT (V.A. Koskenniemi). TTBB. Kompositionen omnämns endast i NEF:s egen kompositionsförteckning, och har inte påträffats. Bl.a. saknas den hos alla manskörer han själv ledde, liksom även i GF:s manuskriptsamling.

29 (ms dat. dec. 1933)

Op. 2 /nr 5/. I DE STORA SKOGARNA (Edith Södergran). Sång, p. ms:GF (tre olika stämlägen). uu? Greta von Haartman, ack. Leo Funtek, kons. i H:fors 16.1.1935 (Sm-p).

30 (ms dat. 26.4.1934 enl. kopia av Andrej Rudnev 16.12. 1934 - Sm)

Op. 7 a nr 1. NYLÄNSK FOLKVISA/KANSANLAULU/FINNISCHES VOLKS-LIED. Tillägnad Nylands Nations orkester. Stråkork.: v 1, 2, vla, vlc, kb. tr. B & H 312116, part. och stämmor. Spelades sannolikt våren 1934 av Nylands Nations orkester, dir. Erik Cronvall.⁸

Grammofoninsp. Finlandia Orchestra, dir. NEF. Fennica SS 2 (1954).

31 (ms dat. 12.5.1934)

Op. 8 /nr 2/. MÄNEN (Edith Södergran). "Till Lolan Vasström". a) recitation, p. ms:Sm. uu Lolan Vasström, vid flygeln NEF, vid recitationsafton i Helsingfors 10.11.1935 (NEF-1). b) recitation med ork.: 2220/1000/00/celesta, arpa/str. ms:GF. uu Lolan Vasström med Åbo stadsork., dir. NEF, vid konsert i Åbo 17.3.1935 (Sm-p). c) recitation med harmonium, piano och stråkork. ms:GF.

32 (ms dat. 4.6.1934).

Op. 41 /nr 1/. SKAPAREGESTALTER (Edith Södergran). I pris i
MA:s kompositionstävlan 1947 (något reviderad version).

Feroce, non troppo vivace

Mitt hjär - ta av järn vill sjung-a sin sång. ... Tving-a, tvinga

ms:GF. tr. i den reviderade formen: Bros körbibliotek, 19.
uu MA, dir. John Granlund, kons. i Åbo 10.4.1948.

33 (skiss dat. 24.3.1934; RO:s ex. dat. Salzburg /sommaren/
1934)

Op. 6 b. DIVERTIMENTO D-dur för stråkkvartett. Allegro. -
Allegretto mosso. - Vivace e molto leggiero. RO 394. T:1939.

34 (ms dat. 24.9.1934)

SANCTUS (ur mässordinariet).

Sanc - tus

ms:GF. Hektograferad (Bruno Lindqvist 5.9.1936). uu Berg-
hälls kyrkokör, dir. NEF, kons. i H:fors 26.3.1937 (NEF-1).

35 (ms dat. 28.12.1934)

Op. 8 /nr 1/. FYRA VITA MÅSAR (Hj.Procopé). "Till Lolan
Vasström". a) recitation med piano. ms:Sm. uu som nr 31 a.
b) recitation med ork.: 0221/2000/00/celesta,arpa/str. ms:
GF. uu som nr 31 b.

36 (ms dat. 7.1.1935)

Op. 8 /nr 3/. VENEZIANSKT (A.Mörne). "Till Lolan Vasström".
a) recitation med piano. ms:Sm. uu som nr 31 a. b) recita-

tion med ork.: 2222/1000/00/arpa/str. ms:GF. uu som nr 31 b.

37 (ms dat. 23.1.1935)

Op. 8 /nr 4/. AKVARELL (J.Hemmer). "Till Lolan Vasström, den borna tolkarinnan av mina melodramer". a) recitation med piano. ms: Sm. uu som nr 31 a. b) recitation med ork.: 1100/0000/00/0/str. ms: GF. uu som nr 31 b.

Kompositionens instrumentala parti har utförts separat: ILTAHÄMÄRÄ/SKYMNING. a) piano solo. ms: Pazer. tr. REW 1802 (tills. m. VALSETTE, jfr nr 60). b) op. 3 b. ILTAHÄMÄRÄ/SKYMNING. Ork.: 1121/1000/01/0/str. RO 8168.

38 (ms dat. 1935)

DIE GEHEIMNISVOLLE FLÖTE (Li-Tai-Po i tysk tolkning). Sång, p. ms:GF. uu? Saga Leander, ack. Rolf Bergroth, kons. i H:fors 29.3.1936 (Sm-p).

39 (april 1935 enl. de hektogr. upplagorna)

LYSTRINGSSÅNG (B.Lindqvist och A.Sevon).

I marschtakt

T
T
För det äd-la brö-der skall vår ly-ra strängas vår sång skall klinga
B
B

Flera hektograferade, ljuskopierade m.m. upplagor. uu Frihetsbröderna, dir. Evert Ekroth, vid konsert i H:fors 21.11.1935.⁹

40 (ms dat. 1935)

Op. 5 b /nr 3/. SOMMARVISA (J.Tegengren). Tillägnad Arbetets Vänners kör.

Andantino con moto.

Rö-da ur sanden på å-sar-na timjan och mjölkblomst glimma.

S
A
Rö - - - da på å - - - - sar-na mjölk - blomst glim - - ma.
T
B

ms: Sm. tr. REW 1749 (Kbl, I, 126). uu AV:s kör, dir. NEF, kons. i H:fors 28.3.1936 (Sv.P. 30.3.1936).

41 (1935?)

Op. 5 b /nr 4/. arr. DEN BERGTAGNA, folkvisa från Replot.

Andante tranquillo

S
A
T
B

Och jung - fru hon skulle sig till va - ke - stu - gan gå. Men
Och jung - fru hon skul - le gå. Men jag vet jag

ms:GF. Hektograferad. uu som nr 40.¹⁰

42 (1935?)

Op. 5 b /nr 5/. arr. JAG VET UTAV EN JUNGFRU. Melodi från Pernå, uppt. av Sulo Salonen, texten en Helsingvariant.

Andantino

S
A
T
B

Jag vet u - - tav en jungfru
En jung - fru så skön Jag vet u - - tav
Jag vet u - - tav en jung - fru så fa -

ms:GF. Hektograferad. uu som nr 40.¹¹

43 (1935?)

op. 5 b /nr 6/. arr. SORGENS MAKT, folkvisa. Arrangemanget omnämns i NEF:s komp.fört., men noterna har inte påträffats, varken i GF:s samling eller hos Arbetets Vänners kör (jfr brev från Viola Grönroos, AV:s huvudförening, till förf. 9.2. 1972).

44a (ms dat. 1935)

SYRENERS DOFT (B.Gripenberg).

Tranquillo

S
A
T
B

Sy - re - ners doft och ju - ni - nattens glans av mörknat
Sy - re - - - ners doft och

ms:GF. Hektograferad. uu som nr 40.

44b (ms dat. 30.12.1935)

Op. 5 b /nr 6/. SYRENERS DOFT (B.Gripenberg).

Tranquillo.

Sy - re - ners doft och ju - ni - nät - ters glans av

Sy - - - re - - - ners doft

ms:MM. tr. utan förlagsbeteckning /för MM/. uu MM, dir. Bengt Carlson, kons. i H:fors 19.4.1937 (Sm-p). Anm. Manskörsversionen är genomgående en transponering en kvint nedåt av nr 44 a.

45 (1935)

Op. 7 b. SJÖMANSRAPSDI. Stråkorkester. ms: Brage, H:fors. Ljuskopierad upplaga. uu Brages stråkorkester, dir. Albin Öfverlund, kons. i H:fors 22.3.1936 (Sm-p, NEF-1). Rapsodin inlöstes i Brages tävlan 1935 (jfr Svenskbygden, 1936, 1, s. 6).

46 (1935)

Op. 7 a /nr 2/. FOLKVISA FRÅN PERNÅ. Stråkorkester. RO 2947. uu ev. som nr 45 (det tryckta programmet för konserten 22.3.1936 upptar endast sjömansrapsodin; Brages årsbok 31-40 (1936-1945), s. 80, omnämner betr. 22.3.1936 "tre nya arrangemang" av NEF, i såfall 45, 46 och 47. Folkvisan inlöstes i Brages tävlan 1935 (Svenskbygden, 1936, 1, s. 6).¹²

47 (1935 enl. RO:s partitur)

Op. 7 a /nr 3/. FOLKVISA FRÅN ÖSTERBOTTEN. Stråkorkester. RO 2947. uu som nr 46 ? Folkvisan inlöstes i Brages tävlan 1935 (Svenskbygden, 1936, 1, s. 6).¹³

48 (1936 enl. anteckningar av C.-E.Creutz)

QUARTIANS SÄNGARHÄLSNING (Finn Sommerschild, sign. Mexiko)

(ej påträffad)

ms: Solokvartetten Quartian, deposition hos AS. uu Solokvartetten Quartian (Jucca Fedosow, Rolf Lindholm, Carl-Erik Creutz, Ole Dahlberg) i radio 22.9.1936 (klipp ur Radiosanoma i C.-E.Creutz' mapp med Quartian-minnen).

- 49 (1936 enl. anteckningar av C.-E. Creutz)
SERENAD (Du hulda viv därhemma) (Finn Sommerschild)

(ej påträffad)

ms som nr 48. Sjöngs av solokvartetten Quartian i radio
7.3.1936 (jfr sign. Mexico, ms till radiokabaret 7.3.1936).

- 50 (1936?)
Op. 5 a /nr 6/. arr. PER SPELMAN (svensk folkvisa). Tilläg-
nad Solokvartetten Quartian.

Allegretto.

Fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, Per
Fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, Per
Fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, Och
Fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, fi-o-li-o-lin, Och

ms: MM. tr. REW 1778 (Km, 36). uu Solokvartetten Quartian i ra-
dio 26.11.1936 (NEF-1; RK 1936, 8).

- 51 (1936?)
Op. 5 a /nr 7/. arr. MELLBERGVISAN /muntlig tradition/. Till-
ägnad Solokvartetten Quartian.

Moderato

trrr - am pam trrr - am pam *simile*

1. När Mellberg till krig skulle
2. Man vän-ta-de ho-nom till
3. Tre-fal-dighets-da-gen var

trrr - am pam trrr - am pam *simile*

ms: Fazer. tr. REW 1780 (Km, 38). uu Solokvartetten Quartian.

52 (1936?)

Op. 5 a /nr 8/. arr. EN SJÖMAN SEGLAR /folkvisa/. Tillägnad Solokvartetten Quartian.

Con brio

1. Och friskt är sjö - man - nens un - ga liv, ki - li - vip - pan
2. En sjö-man seg - - - - - lar jor - den runt, ki - li - vip - pan
3. Och det är al - - - - - la flic - kors lott, ki - li - vip - pan

1. Och friskt är sjö - - - - - mans
2. En sjö-man seg - - - - - lar
3. Och det är al - - - - - las

ms: Fazer. tr. REW 1779 (Km, 37). uu Solokvartetten Quartian.

53 (inlämnad till FSSMF:s tävlan 12.6.1936, jfr FSSMF:s årsberättelse 1936-37, bilaga)

Op. 5 b /nr 6/. DET SKÖNASTE LANDET (B.Gripenberg). II pris i FSSMF:s kompositionstävlan 1936.

Moderato
mf
1. Det skö - nas-te lan - det är lan - det i norr, där å - kern ger
2. Det skö - nas-te lan - det är sko - garnas land, som e - vigt i

med stråkorkester

tr. REW 1767 (REW:s saml. för bl.k. med instrument, u.nr). Då sången hörde till repertoaren vid den allmänna finlands-svenska sångfesten i Jakobstad 1937 invades den på många håll i landet våren 1937, och framfördes säkerligen också. På sångfesten (4.7.1937) dirigerades FSSMF:s blandade körer och stråkorkestrar av Bengt Carlson (Sm-p).

54 (1936?)

Op. 9. SVIT FÖR PIANO a-moll. Preludio appassionato. Andantino. - Allegretto molto moderato. - Allegro non troppo. Noterna inte påträffade. Sviten spelades av NEF vid Quartians konserter fr.o.m. 1936 (uu 27.12.1936?) (NEF-1).

- 55 (1936?)
IMPROMPTU för piano. ms:GF. Förf. antar, att detta stycke kan ha spelats av NEF vid Quartians konserter.
- 56 (sommaren 1936, jfr bl.a. LINDEMAN, s. 16)
Op. 10. SVIT FÖR ORKESTER F-dur. Allegro giocoso. - Andantino. - Allegretto. - Allegro non troppo. 2222/3221/10/0/str. HSt 2229. uu HSt, dir. Toivo Haapanen, kons. 23.4.1937 (HSt-p).
- 57 (ms dat. 19.8.1936)
SOMMAREN FLYR (B.Gripenberg). "Till Lolan Vasström november 1936". Recitation och piano. ms:GF. uu? Ole Dahlberg och NEF i radio 26.11.1936, i samband med ett program av Solo-kvartetten Quartian (RK 1936, 8).
- 58 (1937, enl. nedannämnda kopia)
Op. 11. SONAT FÖR VIOLIN OCH PIANO. Allegro molto moderato. - Andantino. - Allegro giocoso. Kopia (av Lauri Nissinen): GF. uu Erik Cronvall och Timo Mikkilä vid NEF:s komp.kons. 28.1.1938 (Hbl 28.1.1938).
- 59 (part. dat. 1937)
Op. 12. CONCERTO FÖR ORKESTER Ess-dur. Allegro. - Andantino elegiaco. - Allegro giocoso. 2222/2200/11/0/str. ms:GF. uu HSt, dir. NEF, vid NEF:s komp.kons. 28.1.1938 (Hbl 28.1.1938). Anm. I den av Luovan säveltaiteen edistämissäätiö år 1973 utgivna katalogen Suomalaista musiikkia/Finnish music har NEF:s op. 12 felaktigt angivits vara Concertino för violin och orkester, jfr nedan, nr 183.
- 60 (1935-37 enl. brev från Barbro Mörne till förf. 2.3.1972)
Op. 6 a. MUSIK TILL BARBRO MÖRNES SAGOSPEL ÄVENTYR I FLORIOS LAND (pjäsen även kallad RIDDAR SIGMUND; MIRAFLOR; PRINSESSAN MIRAFLOR, jfr ovannämnda brev). 16 korta satser för olika sångstämmor, v, vla, vlc och p. ms: Svenska Teatern, H:fors. Premiär 27.12.1937 (Svenska Teaterns repertoarbok, jfr brev från teatern till förf. 20.12.1971).
- Separat har ur op. 6 a utgivits:
TRUBADURSÅNG/TRUBADUURILAUU (suom. R.R.Ryynänen). Sång, p. ms: Fazer. tr. EF 2551.
VALSETTE. Piano solo. ms: Fazer. tr. REW 1802 (tills. m. Il-tahämärä/Skymning = nr 37).
- 61 (ms dat. 1938)
Op. 17 a /nr 5/. SOM MOLNEN TILL NATTEN SKINGRAS (J.Tegen-gren)/ KUIN YLTÄNSÄ PILVIVERHON (suom. K.Solanterä).

Lugnt, drömmande
Rauhällisesti, unelmoiden

T
T
8
B
B

Som mol - nen till nat - ten sking - ras och
Kuin yl - tän - sä pil - - vi - - ver - hon luo

ms: Fazer. tr. REW1797 (Km 45/46). uu AS, dir. Bengt Carlson, kons. i H:fors 24.3.1938 (Sm-p).

ms: GF. tr. REW 1838 (Km, 51/52). uu MM, dir. Bengt Carlson,
kons. i H:fors 2.12.1940 (Sm-p).

69 (ms dat. 25.4.1939)

Op. 17 a /nr 1/. I LYCKANS ÖGONBLICK (B.Gripenberg).

Alla marcia, poco largamente

T
T
8 Nu är vår ungdoms hög - tids - dag. Vår styr - kas se - - nor
B
B

ms:Fazer. tr. REW 1819 (Km, 49). uu AS, dir. Bengt Carlson,
kons. i H:fors 20.3.1941 (Sm-p).

70 (1939?)

Op. 17 a /nr 2/. LÖYLYÄ OUTTAISSA (K.Väänänen).

Moderato

T
T
8 Oh-hoh, jo - pa vuan tuas mu - ka - va on mus - til - la
B
B

tr. REW 1824 (Km, 50). T: 1941 (R?). Anm. Sången har ar-
rangerats för SATB av J.Väänänen (ms: Fazer, opubl.).

71 (1939)

Op. 15 b. ZUR ENTHÜLLUNGSFEIER DES DENKMAIS FÜR DIE VER-
UNGLÜCKTEN DER "HABSBURG" 16 OKT. 1918 (Ida Juslin). Kantat
för baryton, SATB och ork.: två kornetter i B, fyra klari-
netter i B, två trumpeter i B, tre tenorhorn i B, baryton-
horn (euphonium) i B, tuba, slagverk.

Moderato

Sopr.
Alt.
mp Wir in Finn-land die ihr mit be-frei-et habt ver - - -
Ten.
Bas.
mp

(sista avsnittet, körparti)

ms: GF. Körstämman tr.: Wikstedt 1939. uu Teddy Björkman,

baryton, en tillfälligt sammansatt kör samt Nylands regementets musikkår, dir. NEF, vid avtäckningen av minnesvården 20.6.1939 (Hbl 21.6.1939, notis med bild).

72 (ms dat. juli 1939)

Op. 16 a. ELEGI. "Till minnet av min vän Alexis af Enehjelm".¹⁴ a) orgel solo. ms:GF. uu Taneli Kuusisto vid Alexis af Enehjelms jordfästning (Hbl 27.7.1939). b) stråkorkester. RO 3626; Hst 1390. Enl. anteckning i RO:s partitur spelad f.f.g. i radio 4.9.1939 (RO, dir. NEF?).

73 (ms dat. 1939)

Op. 17 b. MOT NORR (B.Gripenberg).

Andante

Soprano (S): *esp. r.* En gång mot norr, mot norr jag drog, till skogens land jag

Alto (A): *esp. r.* En gång mot norr, mot norr jag drog, till skogens land jag

Tenor (T): *esp. r.* En gång mot norr, mot norr jag drog, till skogens land jag

Bass (B): *esp. r.* En gång mot norr, mot norr jag drog, till skogens land jag

ms:GF. Hektograferad. uu AV:s kör, dir. NEF, kons. i H:fors 27.3.1941 (Sm-p).

74 (december 1939, "kom till mitt i smällkalla vintern ute vid fronten", jfr intervju med Greta Fougstedt, Astra 1945, s. 188 f.)

Op. 16 b. KEVÄÄN TUNTUA/VÅRVARSEL, svit för orkester. Preludi: Joki vapautuu/Vårflöde. - Nocturne: Iltä vaaran kuppeella/Nocturne. - Scherzino: Mahla nousee/Saven stiger. - Allegretto ma poco tranquillo: Kevätuuli/Vårens vind. 2222/2200/11/0/str. RO 3627. uu RO, dir. Erkki Linko, vid off. radierad konsert 20.8.1940 (RK 1940, 34).

75 (tr.dat. 26.5.1940)

Op. 17 a /nr 4/. TEMPLET (B.Gripenberg).

Molto tranquillo

Soprano (S): *mp* Temp-pe-lin muu-riin kor-ke-aan si-ni-set var-jot jo Hö-ga sta temp-lets mu-rar kvar un-der dem skym-nin-gen

Alto (A): *mp* Temp-pe-lin muu-riin kor-ke-aan si-ni-set var-jot jo Hö-ga sta temp-lets mu-rar kvar un-der dem skym-nin-gen

Tenor (T): *mp* Temp-pe-lin muu-riin kor-ke-aan si-ni-set var-jot jo Hö-ga sta temp-lets mu-rar kvar un-der dem skym-nin-gen

Bass (B): *mp* Temp-pe-lin muu-riin kor-ke-aan si-ni-set var-jot jo Hö-ga sta temp-lets mu-rar kvar un-der dem skym-nin-gen

tr. utan förlagsbeteckning /för SS/; EF 4319 (med finsk översättning av Tuulikki Tenho). uu SS, dir. NEF, kons. i H:fors 5.11.1942 (Sm-p).

76 (ms dat. 1940)

Op. 18. STRÄKKVARTETT f-moll. Allegro moderato. - Andante tranquillo. - Allegretto con moto. RO Kmus 394. uu Sibelius-kvartetten (Erik Cronvall, Hugo Huttunen, Erik Karma, Artto Granroth) i radio 27.4.1941 (RK, 1941, 18).

77 (1940?)

Op. 19 a nr 1. ANEMONER (Karin Mandelstam)/VALKOVUOKOT (suom. Erkki Ainamo). Tillägnad diktarinnan. a) Sång, p. ms: Fazer (odat.). tr. i Kotimaisia yksinlauluja/Inhemiska solosånger, 2, EF 2988, s. 9-11. uu under titeln MELODI (jfr bl.a. avskrift hos GF) Jucca Fedosow, ack. Gerda Weneskoski, i radio 2.9.1940 (RK 1940, 36). b) sång, ork. 2112/2000/00/1/str. ms:GF. uu Greta Fougstedt med RO, dir. NEF, vid off. radierad konsert 8.12.1941 (RK 1941, 50).

78 (1940?)

Op. 19 a nr 2. BÖN (Karin Mandelstam). "Till diktarinnan". a) Sång, p. ms:GF. Ljuskopierad upplaga. uu som nr 77 a. b) Sång, ork.: 2222/2210/10/0/str. RO 11369. uu som nr 77 b.

79 (1940)

Op. 19 b. ME KAUNIHIN SAIMME SYNNYINMAAN (V.Arti)/DU SKÄNKT OSS, O GUD, ETT FOSTERLAND (J.Tegengren). Liten koralkantat över en koral av Heikki Klemetti. Tillägnad Finlands Lottakörer. a) sopran- eller tenorsolo, damkör (SSA) och orgel eller piano. tr. EF 2581. uu Nylands Södra Lottadistrikts körer vid Lottadagar i Pojo sommaren 1940 (NEF-1). b) blandad kör (SATB) i st.f. damkör. tr. EF 2589. uu Solistkören, Greta Fougstedt och anonym organist, dir. NEF, i radio 19.10. 1940 (RK 1940, 42).

Ur kantatens första sats:

Yksiaäni-
nen kuoro.
Unison
kör.

mp.

1. Me kau - ni - hin saim - me syn - nyin -
1. Du skänkt oss, o Gud, ett fos - ter -

URUT.
ORGEL

mp

80 (1941?)

VÄLISOITTO (Interludium). Orkester. Ej påträffat. T: 1941(R).

81 (1941, jfr NEF:s komp.fört.)

Op. 20. KONSERTUVERTYR /nr 1/. Ork.: 2222/2210/11/0/str. RO 3692. uu RO, dir. NEF, 13.6.1941 (RK 1941, 24).

82 (1941, jfr bl.a. NEF:s komp.fört.)

Op. 21. PASSACAGLIA. Ork.: 2222/4331/12/0/str. Hst 585.
tr. B & H 31187 (B & H:s Partitur-Bibliothek, 4005). uu Hst,
dir. Armas Järnefelt, kons. 27.3.1942.

83 (28.6.1941 enl. faksimile-trycket)

Op. 23 b. SOLDATPSALM (J.Hemmer). Sång, p. ms: Fazer. tr.
(faksimile) i Hbl 30.6.1941. uu Arne Thulé, ack. Gerda Wenes-
koski, i radio 10.7.1941 (RK 1941, 28).

84 (part. dat. 20.7.1941)

Op. 22. NYLÄNSK RAPSDI/UUSMAALAINEN RAPSDIA. Ork.: 2222/
2210/11/0/str. RO 3691. uu RO, dir. NEF, i radio 3.3.1942
(RK 1942, 9).

85 (början av sept. 1941 enl. brev NEF - K.Mandelstam 9.9.
1941)

Op. 23 a. SOMMARSVIT (Karin Mandelstam)/KESÄINEN SARJA (suom.
K.Solanterä). Andantino. - Adagio. - Scherzo.

I Andantino

Pastorale
mp

S
A
T
B

En ljus ung björk ochen sol-lyst äng som är blomö-ver-svämmad och
Suvi-vehryt koi-vu ja kuk-kiva maa, joka au-ringon kul-las-sa

En ljus ung björk och en sol - - - lyst
Suvi-veh - - ryt koi - - vu ja kuk - - - ka - -

II Adagio

Tranquillo
mp *mp* *p* *pp*

Blå hav täckt av glittrande pric-kar! Blå rymd som är genom-
Kim-mel-lys-tä aa-uan sel-jän, yl-lään si-ni-taivas

som är
kau - - reu -

III Scherzo

Grazioso

Snabbt och lätt går un-ga steg i skymnin-gen på lum-mig väg till
 Jou-tui-sas-ti as-kei vie, käy van-han rii-hen luok-se tie, on

Snabbt och lätt till
 Jou - - - tui - - - sas - - - ti

ms: Fazer. tr. REW 1904. uu Solistkören, dir. NEF, i radio 12.6.1942 (RK 1942, 23).

Grammofoninsp. Amerikakören -69, dir. Fabian Dahlström. YLP 1 A.

86 (ms dat. 31.10.1941)

Op. 19 a nr 3. SOIGULDSTRÅKE OCH VALLMOKNÄPP (Karin Mandelstam). "Till diktarinna". a) Sång, p. Ljuskop. uppl. b) Sång, ork.: 2222/2000/00/arpa, campanelli/str. ms:GF. T:1941 (R).

87 (1942 enl. NEF:s komp.fört.; omarbetad 1944 enl. part.)

Op. 24. KONSERT FÖR VIOLONCELL OCH ORKESTER. Tillägnad Pentti Rautawaara. Violoncell, 2222/2000/10/1/str. RO 5537. Klaverutdrag (ms): GF. uu Pentti Rautawaara och Hst, dir. Jussi Blomstedt (Jalas), vid kons. 5.3.1943 (Hst-p).

88 (1942 enl. Hst-p)

Op. 25. PRELUDIO EROICO. Ork.: 3333/4331/13/1/str. Hst 591. uu Hst, dir. NEF, kons. 5.3.1943 (Hst-p).

89 (hösten 1942?)

MUSIK TILL FILMEN KATARIINA JA MUNKKINIEMEN KREIVI/KATARINA OCH GREVEN AV MUNKSNÄS. Premiär i H:fors 3.1.1943; originalpartituret sannolikt inte bevarat (jfr brev från Suomen elokuva-arkisto till förf. 17.2.1972).

Ur denna filmmusik har sammanställts:

Op. 26. SUITE ROMANTIQUE. Scène pastorale. - Episode pittoresque. - Pièce lugubre. - Romance d'amour. - En route. RO 3693. (Av B & H antagen till tryckning 1944; materialet som delvis var färdigställt förstördes dock vid bombardemang, jfr NEF ja LINDEMAN, NEF, s. 352.) uu RO, dir. Toivó Haapanen, i radio 23.3.1943 (RK 1943, 12). Sviten har av NEF arrangerats för fem stråkinstr. och piano, RO 6612.

Separat har utgivits:

ROMANSSI (Hirviseppä). Sång, p. ms:Fazer. tr. REW 1926 /1943/. Denna romans har offentligt utförts även instrumentalt, såsom på piano (RK 1947, 43, 19.10.), som viola-solo (RK 1947,

8, 20.2.) o.s.v.

- Grammofoninsp. 1). Leif Wager med instr.ens. Polydor VPS 1002 (överförd till 33 rpm, insp. 1943).
 2) Erkki Eirto ja Sointu orkesteri. Sointu 472 (78 rpm).
 3) Mauno Kuusisto, sång, och Pentti Koskimies, p. Rytmii RTLP 7502.
 4) Finn Trio (arr. Björn Björklöf). HMV TJ 340 (1966); YDLP 1017 (1966); Col. 054-34908.
 5) Leif Wager och Rauno Lehtinens ork. CBS 7528 (1971).
 6) Matti ja Teppo. Finnlevy MFL 75 (Fazer festival; 75 v. juhlalevy) (1972).
 7) Eino Grön med instr.ens. (arr. Esko Linnavalli). RCA Victor YFLP 1-818 (1974).
 8) Erkki Leppänen med instr.ens. Polarvox KJL 13 (1974).

90 (1943?)

MINUETTO. Ork. Noterna ej påträffade. T: 1943 (R).

91 (5.2.1943 enl. första trycket)

TERSEN (Nils-Eric Fouzstedt).

Maestoso. N-E.F.
Karhula 5.2.-43.

T
T
B
B

f Ren he-lan slunkit ner och hal-van
f Ren he-lan slunkit ner och hal-van ta-gen

tr. utan förlagsbeteckning på Oy Duplicator Ab:s tryckeri u.å.; MM-1947, s. 295-296; MM-1958, s. 170; med övers. till finska av K.Solanterä (KOLMAS) REW 3347 (Km, 148). Dessutom finns en mängd mer eller mindre privata upplagor. uu sannolikt vid Finlands Svenska Manssångarförbunds årsmöte i Borgå 20.3.1943.¹⁵

Grammofoninsp. Källarkören. MM:s skiva "Ljuva flicka"/1972/.

92 (1943 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 27 a. VARIATIONS CHROMATIQUES. Piano solo. tr. i samlingen Finlandia, 5, REW 2000, s. 13-17T: 1945 (R).

93 (1943?)

Op. 27 b. VARIATIONER ÖVER EN FINSK SOLDATVISA (Eikä me olla veljeksiä). Ork.: 1121/1110/11/0/str. tr. NMS 2807. uu? R0, dir. Erkki Linko, i radio 12.1.1944 (RK 1944, 2).

- 94 (1943 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 28 nr 1. VIIMEINEN LINTU (V.A.Koskenniemi). Tillägnad
 Aulikki Rautawaara. a) Sång, p. tr. EF 2696 /1944/. uu?
 Hemming Eklund, ack. Gerda Weneskoski, i radio 24.9.1944
 (RK 1944, 39). b) Sång, ork.: 2222/2000/01/0/str. ms:GF.
 uu? Greta Fougstedt med RO, dir. NEF, i radio 28.5.1945
 (RK 1945, 22).

- 95 (1943 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 29 a nr 1. CONSOLATION. Violin, p. Ljuskopierad uppla-
 ga. T: 1945 (R).

- 96 (1943)
 VASANAMNET (Hj.Procopé)

Festivo

Va - sa. kring - avallat av bottniska vå - gor, re-ser du

ms: GF. Tävlingsbidrag till Vasa Sångargilles tävlan för
 21 inbjudna tonsättare för åstadkommande av en lystringssång
 för kören. Fougstedts bidrag inlöstes inte (brev från Vasa
 Sångargille till förf. 20.12.1971). Säkerligen aldrig fram-
 förd.

- 97 (1944?)
 KAIVO. Recitation med piano. Noterna har inte påträffats.
 T: 1944.16

- 98 (1944?)
 KOIVUN KAKSI VALKOYARTTA. Sång, p. Noterna har inte påträffats.
 T: 1944 (R).¹⁷

- 99 (ms dat. 23.4.1944)
Op. 29 a nr 2. CARESSE. Violin, p. ms: GF. Ljuskopierad upp-
 laga. uu? Fritz Kilanto, ack. Gerda Weneskoski, i radio 13.11.
 1950 (RK, 1950, 46).

- 100 10.6.1944 enl. litograferad uppl. = faksimile av ms)
 SMULTRONBACKEN (Karin Hofman). a) Tillägnad Finlands Svenska
 Sång- och Musikförbunds VII dirigentkurs, Borgå 10.6.1944.

Allegretto poco moderato

S
A
T
B

mp Sol - strå - lar le - ka på ångan och iig, fjä - ri - lar. fladdra

mp Sol - strå - lar le - - - - - ka, fjä - ri - lar fladd -

Litogr. uppl. uu dirigentkursens kör, dir. NEF, Borgå 15.6. 1944 (progr. i FSSMF:s arkiv).

b) op. 28 nr 3. SMULTRONBACKEN (Karin Hofman)/MANSIKKAMAA (suom. V.Arti). Sång, p (melodi och harmonival = 100 a). tr. i Kokoelma yksinlauluja/En samling solosånger, 4. REW 2564, s. 8-9. uu Gunnel Westerlund, ack. NEF, i radio 23.9. 1944 (RK 1944, 38). c) sång, ork.: 1121/2000/01/0/str. ms:GF. uu Greta Fougstedt med RO, dir. NEF, i radio 28.5. 1945 (RK 1945, 22).

101 (ms dat. 1944)

Op. 28 nr 3. ONNELLINEN AAMU (Saima Harmaja). a) Sång, p. ms:GF. b) Sång, ork.: 2121/2000/01/1/str. ms:GF. uu Greta Fougstedt med HSt, dir. NEF, vid NEF:s komp.kons. 2.2.1945 (Sm-p).

102 (ms dat. 18.7.1944)

Op. 30. KONSERT FÖR PIANO OCH ORKESTER. Piano, 2222/4231/11/0/str. RO 9600. uu Rolf Bergroth med HSt, dir. NEF, vid NEF:s komp.kons. 2.2.1945 (Sm-p).

103 (1944)

MUSIK TILL FILMEN SYLVI. Premiär i H:fors 10.9.1944, originalpartituret knappast bevarat (jfr brev från Suomen elokuva-arkisto till förf. 17.2.1972).

Ur denna filmmusik har sammanställts en svit:

"KULJIN MÄ KUKKAVAINIOLLA", sång och ork. Johdanto. - Hämytunnelma. - Pien idylli. - Viktorin laulu. - Morsiuspari. -

Hämyhetki. - Tanssiaiset (franseesi, valssi, polkka). - Viktorin lemменlaulu. - Puistoidylli. - Järkyttäva kohtaus. - Traagillinen loppu. Noterna inte påträffade. uu Teemu Grönberg och RO, dir. NEF, i radio 28.9.1944 (RK, 1944, 39).

Ur musiken till Sylvi föreligger separat:

KULJIN MÄ KUKKAVAINIOLLA (V.Arti). ms:Fazer.Sång, p. tr. REW 1998.

104 (part. dat. 1944)

Op. 31 /nr 1/. UHMAAJA/DEN TROTSIGE/THE DEFIER. Symfoniskt preludium för orkester. 2222/4331/11/0/str. RO 3894. uu HSt, dir. NEF, vid NEF:s komp.kons. 2.2.1945 (Sm-p).

104 a (1944?)

Op. 31 nr 2. arr. HAR DU MOD ? (J.J.Wecksell). Melodin av Jean Sibelius.

Alla marcia.

tr. Oy. Duplicator Ab, u.nr. uu sannolikt AS, dir. NEF, vid någon fosterländsk fest ca 1946.

105 (1944 enl. faksimile-trycket)

Op. 28 nr 2. JAG SÖKER VÄG (Ole Torvalds). a) Sång, p. tr. i tidningen Lucifer 1944, s. 24-25 (faksimile av ms). b) Sång, ork.: 2222/2000/01/1/str. ms:GF. uu Greta Fougstedt med HSt, dir. NEF, vid NEF:s komp.kons. 2.2.1945 (Sm-p).

106 (1944?)

ALKUSOITTO. Orkester. Noterna inte påträffade. T: 1944 (R).

107 (tr. dat. 14.3.1945)

SVENSKA SÅNGARES SÅNGARHÄLSNING (J.Rundt).

tr. SS 1947, s. 423; REW 3509 (Km, 154 a). uu? SS, dir. NEF, kons. i H:fors 25.4.1946 (Sm-p).

108 (1945)

MUSIK TILL FILMEN VAIN SINULLE. Premiär i H:fors 29.4.1945. Noterna knappast bevarade (jfr brev från Suomen elokuva-ar-kisto till förf. 17.2.1972).

109 (part. dat. Gamlakarleby juni 1945)

Op. 32 a. KONSERTVERTYR nr 2. Ork.: 2222/4231/11/0/str. HSt 327. uu HSt, dir. Armas Järnefelt, kons. 16.11.1945 (Sm-p).

110 (part. dat. juni 1945)

Op. 32 b. CANZONETTA. Ork.: 1121/1000/00/0/str. tr. NMS 2940. uu RO, dir. NEF, i radio 29.7.1945 (RK 1945, 31).

111 (1945?)

TAMPEREEN NAISLALAJIEN MARSSI (Heikki Asunta)

Duplicerade upplagor. Sjöngs av Tampereen Naislaulajat, dir. Tyn-Marie Nyström fr.o.m. ca 1946 (jfr Sm-p, Teostos klippböcker).

112 (1945)

MUSIK TILL FILMEN GREVINNA FÖR EN NATT. Premiär i H:fors 26.11.1945 (SvP 27.11.1945). Noterna knappast bevarade.

113 (1945)

MUSIK TILL HARALD MOLANDERS SKÅDESPEL EN LYCKORIDDARE. Sång med gitarr. ms:GF. uu i radio 15.10. och 28.10.1945 (RK 1945, 42, 44).

114 (1945?)

Op. 34 nr 1. NÄKTERGALEN (B.Gripenberg)/SATAKIELI (suom. K. Solanterä).

tr. E&S, EC 1299 (Sm nr 127) (endast svensk text); REW 3375 (Km, 149/50). uu SS, dir. NEF, kons. i H:fors 25.4.1946 (jfr SS 1916-46, s. 109).

115 (part. dat. 14.10.1945)

Op. 33. JUHLASOITTO/FESTSPEL/FESTIVAL MUSIC. Till filmkonsertens 50-årsjubileum. Ork.: 2222/4230/11/0/str. RO 4041. uu RO, dir. NEF, vid off. radierad fest på Kino Savoy, H:fors, 25.11.1945 (RK 1945, 48).

116 (ms dat. 1.1.1946)

Op. 34 nr 2. DET GÅR EN LITEN SPELEMAN (Hjalmar Krokfors).

a) Allegretto grazioso

tr. E&S, EC 1294 (Sm nr 126); MM-1947, s. 365-366; MM-1958, s. 159-163. uu MM, dir. Bengt Carlson, kons. i H:fors 8.6.1946 (Sm-p).

Grammofoninsp. AS, dir. NEF. Rytmi 6067 (78 rpm).

b)

mf Allegretto grazioso

S
S
A
A

Det gör en li - ten spe - le - man i lö - tens vi - de - snär och

tr. E&S, EC 1487 (Bibl. f. damkör, 18). /1955/. = manskörs-
versionen transponerad.

- 117 (jan. 1946 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 34 nr 3. SKYMNINGSADAGIO (Karin Mandelstam).

Tranquillo

T
T
B
B

o, sma-la blå-a moln som lång-samt dra-ga ö-ver en

p o, blå-a moln som dra-ga ö

tr. E&S, EC 1293 (SM nr 125). uu Solokvartetten Kollegerna
(Erik Lindholm, Herrick Arvidson, Waldemar Helén, Arne Thu-
lé), kons. i H:fors 20.2.1946 (jfr bl.a. S.Palmgrens rec. i
Hbl 21.2.1946).

- 118 (1946 enl. litogr. uppl.)
FÖLJ OSS, SÅNG (J.Rundt). Tillägnad Bengt Carlsson.

Moderato

S
A
T
B

Minnis-ko - hjär-tat som sorg - set klagar längtar att pröstan av

mp Minnisko - hjär-tat som kla - - gar län - - tar att

Litogr. uppl. uu Svenska Oratorieföreningen i H:fors, dir.
NEF, vid Bengt Carlsons 25-årsjubileum som körens dirigent
(festbanketten) 12.4.1946. Såväl texten som musiken skrevs en-
kom för denna tillställning (jfr Svenska Oratorieföreningen
i Helsingfors 1920-1970, s. 36).

- 119 (april 1946 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 35 a. SCENE DRAMATIQUE. Introduktion och fuga för stråk-
orkester. RO 4049. uu RO, dir. NEF, i radio 3.6.1946 (RK
1946, 23).

- 120 (ms dat. 8.5.1946)
DRÄNGVISA (Gunnar Mårtensson). Sång, p (sångstämman = klaversatsens överstämma). ms:HUB, Mus.mscl 19:1. Sannolikt inte offentligt framförd.
- 121 (maj-juni 1946 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 36. TVÅ DIKTER I FOLKTON (Hjalmar Krokfors). Jag hade en vän. - Men elva äro broarna. a) Sång, p. tr. E&S, EC 1288. b) Sång, ork.: 1010/0000/00/0/str. RO 11367. uu Greta Fougstedt med HSt, dir. Martti Similä, vid radierad kons. 17.11. 1946 (RK 1946, 47).
- 122 (juni 1946 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 35 /b/. DIVERTIMENTO FÖR BLÅSKVINTETT (fl., ob., klar., fag., cor.). Allegro giocoso. - Andante. - Allegro con brio. RO 215. uu Hanns Alvas, fl., Asser Sipilä, ob., Cosimo Sgobba, klar., Holger Fransman, cor., Aarne Viljava, fag. vid Sibelius-akademins kammarmusikafton 4.12.1946 (Sm-p).
- 123 (ms dat. juni 1946)
Op. 37 b. MUSIK TILL BORGÅ STADS 600-ÅRS JUBILEUM. Musik till historiska tablåer, sammanställda av Oscar Nissén. Sångstämmer med ork.: 1100/0100/00/harm./str. ms: Borgå stad. Verket omfattar dels korta satser av vinjett-karaktär, dels arrangemang av kända fosterländska m.fl. sånger, och framfördes vid en serie föreställningar fr.o.m. 1.12.1946 av yrkes- och amatörskådespelare samt Borgå orkesterförening, dir. Hans Liljequist (Borgåbladet 1.12.1946).
- 124 (1946 enl. ljuskop. upplagan)
Op. 29 a /nr 3/. CAPRICE. a) violin, p. Ljuskop. upplaga. uu? Fritz Kilanto, ack. Gerda Weneskoski, i radio 13.11.1950 (RK 1950, 46). b) Violin, ork. Se nr 204.
- 125 (2.1.1947 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 37 a. INTRADA för stråkorkester. Beställd av Svenska Finlands Folktingsfullmäktige. Bl.a. RO 4105. uu en stråkorkester, dir. NEF, vid beställarens kulturdagar i H:fors 22.3.1947 (radierades) (RK 1947, 12).
Grammofoninsp. Finlandia Orchestra, dir. NEF. Fennica SS 2. /1954/
- 126 (jan.-47?)
MUSIK TILL GARCIA LORCAS SKÅDESPEL "BLODSBRÖLLOP". Fem korta satser för sångstämmer, två violiner och harpa. ms: Svenska Teatern i H:fors. Skådespelet uppfördes i radio med NEF:s musik 2.2.1947 (RK 1947, 6); musiken användes senare (1953) vid föreställningar på Svenska Teatern (Svenska Teaterns repertoarbok, jfr brev från teatern till förf. 20.12.1971).
- 127 (1947?)
ETELÄSTÄ TUULEE. Sång, p. Noterna ej påträffade. T: 1947 (R).

128 (jan. - mars 1947 enl. NEF;s komp.fört.)

Op. 38. MUSIK TILL OSCAR NISSENS SKÅDESPEL "SPELET OM MAK".

Musiken omfattar ett tjugotal nr för sångstämmor och ork.: 0100/0200/01/1/str. ms: Svenska Teatern, H:fors. Premiär på Svenska Teatern den 29.4.1947. Musiken instuderad av Sven Sandberg. Till en del användes denna musik även vid Svenska Teaterns föreställningar av HAMLET (Shakespeare). Premiär på Kronborgs slott 10.7.1947 (dir. A.B.Campbell) (Svenska Teaterns repertoarbok, jfr brev från Svenska Teatern till förf. 20.12.1971).

129 (5.4.1947 enl. NEF:s komp.fört.)

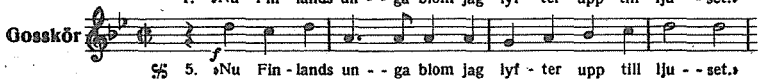
Op. 39. KANTAT VID SVENSKA KLASSISKA LYCEUMS I ÅBO 75-ÅRS

FEST den 24 maj 1947 (Arne Törnudd). Kaotiskt förspel. - Själens vända. - Den gamla skolan. - Hellas. - Excelsior! Recitation, barytonsolo, unison gosskör, manskör (TTBB), stråk- orkester och piano. ms:Sm. Körstämmorna tr. Åbo Tidnings- och Tryckeri Åb 1947. Ur körpartierna:

Den gamla skolan

Marcia poco maestoso

1. ♫Nu Fin-lands un - ga blom jag lyf - ter upp till lju - - set.♫

Hellas

Moderato

Manskör

Excelsior!

Moderato

Manskör

Framförd 24.5.1947 vid skoljubileet av John Svensson, recitation, Kasten Portelius, baryton, skolans gosskör, en manskör, Åbo stadsorkesters stråkar (jämte ett par av skolans elever) samt Ole Möller, piano. Dir. John Rosas. (ÅU 25.5.1947).

130 (1947?)

Op. 45 nr 2. BLI PÄRLA, LILLA SORG (Solveig von Schoultz)/
SÄ HELMEKS', SURU MUUTU (suom. K.Solanterä). a) Sång, p.
ms: Fazer. tr. REW 2619 (nr 2 i NEF, Tre sånger till dikter
av Solveig von Schoultz). uu? Greta Fougstedt, ack. NEF, vid
Helsingfors Svenska Sångarförbunds Fougstedt-konsert 8.12.
1949 (Sm-p). b) Sång, ork.: 1111/2000/00/1/str. RO 4149. uu?
Greta Fougstedt med RO, dir. NEF, i radio 21.8.1947 (RK 1947,
34).

131 (juli 1947 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 41 /nr 2/. ENKLA TING (Solveig von Schoultz). Inläst vid
MA:s tävlan 1947.

Andantino

T
T
B
B

Vad enkla ting är un-der-ba-ra. Min bädd.

p

Vad un-der-ba-ra. Min bädd.

ms: Fazer. tr. REW 2655 (Km, 107). uu MM, dir. Erik Bergman,
kons. i H:fors 6.3.1952 (Sm-p). MA, som inläst sången,
framförde den 15.3.1952 vid kons. i Åbo (Sm-p).

132 (juli 1947 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 41 /nr 3/. FÖR VILSNA FÖTTER SJUNGER GRÄSET (Hj. Gull-
berg). Inläst vid MA:s tävlan 1947.

Tranquillo ed espr.

T
T
B
B

För vilslna fötter sjunger gräset: Jag

P

ms: Sm. Stencilerad uppl. uu MA, dir. John Granlund, kons. i
Åbo 17.2.1951 (Sm-p).

133 (juli 1947 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 41 /nr 4/. SYSTER VISA (Hj.Krokfors). Inläst vid MA:s
tävlan 1947.

Allegretto grazioso

Vi - sa, vi - sa, 'sys - ter min, barn av den blon - da nat - ten,

Detailed description: This is a musical score for a piece titled 'Allegretto grazioso'. It is written for a vocal part (T) and a piano accompaniment (B). The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 4/8. The tempo is marked 'Allegretto grazioso'. The lyrics are 'Vi - sa, vi - sa, 'sys - ter min, barn av den blon - da nat - ten,'. The score includes dynamic markings like 'mp' and 'p', and articulation marks like '<' and '>'.

ms:Sm. Stencilerad uppl. uu MA, dir. John Granlund, kons. i Mariehamn 21.5.1949 (Sm-p).

- 134 (juli 1947 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 41 /nr 5/. SJUNGER I STILLA KVÄLLAR (Hj.Krokfors).
III pris i MA:s tävlan 1947.

Tranquillo e semplice

Sjun - - - ger i stil - la kväl - lar

Sjun - - ger i stil - la kväl - lar sak - - - - - nan o -

Sjun - gar i stil - la kväl - lar sak - nan o - tröa-

Detailed description: This is a musical score for a piece titled 'Sjunger i stilla kvällar'. It is written for a vocal part (T) and a piano accompaniment (B). The tempo is marked 'Tranquillo e semplice'. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 4/8. The lyrics are 'Sjun - - - ger i stil - la kväl - lar', 'Sjun - - ger i stil - la kväl - lar sak - - - - - nan o -', and 'Sjun - gar i stil - la kväl - lar sak - nan o - tröa-'. The score includes dynamic markings like 'p' and 'espr.', and articulation marks like '*'.

ms:Sm. tr. Bros körbibliotek, 20. uu MA, dir. John Granlund, 10.4.1948, kons. i Åbo (Sm-p).

- 135 (1947?)
Op. 41 /nr 6/. DANSFANTASI (utan text). TTBB /?/. Kompositionen omnämns endast i NEF:s egen komp.fört., och har inte kunnat påträffas hos GF, RO samt de mansköror som dirigerats av NEF: SS, AS, MM. Teostos förteckning upptar en "Trallvisa", inget framförande har registrerats.

- 136 (juli 1947 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 41 /nr 7/. UPPBROTT (Anna-Lisa Elfén).

Andantino, quasi improvvisando.

con bocca chiusa

Se - - de lugn - a vatt - nen - -

Se - - de lugn - a vatt - nen ro - och - trygg - het -

con bocca chiusa

Detailed description: This is a musical score for a piece titled 'Uppbrott'. It is written for a vocal part (T) and a piano accompaniment (B). The tempo is marked 'Andantino, quasi improvvisando.'. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 4/8. The lyrics are 'Se - - de lugn - a vatt - nen - -' and 'Se - - de lugn - a vatt - nen ro - och - trygg - het -'. The score includes dynamic markings like 'p' and 'con bocca chiusa'.

med piano

tr. E&S, EC 1339 (körstämma); pianostämma (ms): AS, H:fors.
uu AS, dir. NEF, kons. i H:fors 19.3.1949 (Sm-p).

137 (1947 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 42 /nr 1/. SKYN, BLOMMAN OCH EN LÄRKA (Hj.Gullberg).
I pris i FSSMF:s kompositionstävlan 1947.

Andante tranquillo

S
A
T
B

En sky gör b-ver lan-det med sil-ver-ak-tigt sken.
En sky med sil-ver-ak-tigt

ms:Fazer. tr. REW 2589 (Kbl, I, 195/6). uu? Helsingfors Svenska Sångarförbund, dir. NEF, vid förbundets Fougstedt-afton 8.12.1949 (Sm-p).

138 (1947 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 42 /nr 3/. HJÄRTATS SOMMAR (Hj.Krokmors). III pris i FSSMF:s kompositionstävlan 1947.

Andantino
Sopr c b ch /nyttande/

S
A
T
B

mp

1. Allt skall en gång fal-la bro-der, helt de
2. Du skall bli-va var-se lju-sets skim-mer

ms: Fazer. tr. REW 2591 (Kbl, I, 199). Allmänt inövad av förbundets körer 1948; uu? vid sångfest i Vasa 27.6.1948, dir. NEF (Hbl 28.6.1948).

Grammofoninsp. Chorus Sanctae Ceciliae, dir. Kaj-Erik Gustafsson. Finnlevy SFX 13.

139 (1947 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 42 /nr 2/. EN VISA (A.Mörne). Inlöst vid FSSMF:s kompositionstävlan 1947.

Allegretto grazioso, molto rubato *poco slent.*

S
A
T
B

Min kä - ra småg ut ge - nom månglångst grind. Det var

p *mf*

Grind.

ms:Fazer. tr. REW 2592 (Kbl, I, 200). uu? Helsingfors Svenska Sångarförbund, dir. NEF, vid förbundets Fougstedt-afton 8.12.1949 (Sm-p).

Grammofoninsp. Chorus Sanctae Ceciliae, dir. Kaj-Erik Gustafsson. Finnlevy SFX 13.

- 140 (1947? Inlämnad 1947 till FSSMF:s komp.tävling; odat. förteckning i FSSMF:s arkiv)
HEMBYGDENS SKÖNHET (A.Mörne).

Enkelt

S
A
T
B

Om hem-dens hä - la stjärne-skatt oss blev en gång be - skärd, blev be - skärd

mf

ms:GF. Sången, som inte prisbelönades eller inlöstes av FSSMF, har säkerligen aldrig framförts.

- 141 (1947 enl. NEF:s komp.fört. Inl. till FSSMF: liksom 140)
Op. 42 /nr 4/. MITT HJÄRTA BEHOVER ETT LITET BARN (J.Hemmer).

Andantino teneramente
p dolce

SOPRAN
ALT
TENOR
BAS

Mitt hjär-ta be-hö-ver ett li-tet barn att ö-sa sin öm-het

p *dolce*

tr. NMS 3924. T: 1957.

- 142 (1947 enl. NEF:s komp.fört. Inlämnad till FSSMF: se 140)
Op. 42 /nr 5/. ENSAM UNDER FÄSTET (A.Mörne).

Semplice molto tranquillo

SOPRAN
ALT

En - sam, en - sam,

mp espr. En-sam un-der fäs - tet vand-rar jag och sjung - er.

TENOR
BAS

mp espr. En - sam vand-rar jag och sjung - er.

ms:GF. tr. NMS 3923. f.f.g. i Finland (?): Vasa Brages kör,
dir. Wiking Björklund, kons. i Vasa 23.3.1960

- 143 (1947 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 42 /nr 6/. STJÄRNAN (A.Mörne).

Andante tranquillo

SOPRAN
ALT

En en - sam o - ut-grund-lig

pp En en - sam o - ut - grund - lig som - mar.

TENOR
BAS

pp En en - sam o - ut - grund - lig som - mar.

tr. NMS 3922. f.f.g. i Finland? Arbetets Vänners (huvudfö-
reningens) kör, dir. Egil Cederlöf, kons. i H:fors 10.4.
1956 (Sm-p).

- 144 (1947 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 42 /nr 7/. EVIGHET (Ulla Olin). SATB? Inläst av FSSMF
i samband med förbundets komp. tävling 1949, därefter ej på-
träffad (jfr brev från FSSMF:s sekr. Helge Degerman till
förf. 25.2.1972). Säkerligen aldrig utförd.

- 145 (aug. 1947 enl. NEF:s komp.fört.)
Op. 40. PARTITA. Ork.: 2222/2210/11/0/str. R0 4108. uu R0,
dir. Toivo Haapanen, 11.11.1947 vid R0:s off. radierade kon-
sert (RK, 1947, 46).

- 146 (1947?)
Op. 45. TRE SÅNGER OM KÄRLEKEN. Spanande kretsar (A.Mörne). -
Tillbedjan (W.Ekelund). - Så skall vår kärlek dröja (E.Blom-
berg).

I.

Andante tranquillo.

Spa - nan-de kret-sar en en-sam lom. Vid - den är lom.

II.

Allegro moderato molto appassionato

Som ha - vet i ju - lis sol - bris så sval

III.

Adagio

trä - den dom-nar stor - - men som i ett

ms: Fazer. tr. E&S, EC 1387 (SM nr 168). uu AS, dir. NEF, vid körens 110-årsjubileum i H:fors 20.3.1948 (Sm-p).

Grammofoninsp. 1) AS, dir. Erik Bergman. Akademiska Sångföreningen 1838-1963, jubileumsskiva.
2) Brahe Djäknar, dir. Gottfrid Gräsbeck. Finnlevy SFLP 8528.

147. (okt. 1947 enl. tr.uppl.)

VÄLKOMMEN I VÅRT LAG! Receptionssång i SS (John Häggqvist).

Träd in i vår krets, vår bro-der! Var hälsad i to-ner-nas

tr. SS 1947, s. 424. Sången hör till stamrepertoaren inom SS. Enligt traditionen torde John Häggqvist ha skrivit inte bara texten utan även melodin, som dock skall ha "friserats" av

NEF (jfr bl.a. brev från CAROL HEDBERG till förf. 1.12. 1971).

148 (part. dat. november 1947)

Op. 43. PRELUDIO E RONDO. Ork.: 3322/4331/11/0/str. RO 4151. uu RO, dir. Toivo Haapanen, vid RO:s off. radierade kons. 30.11.1948 (RK 1948, 48).

149 (juli 1948 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 44. KANTAT VID KRISTINESTADS 300-ÅRS JUBILEUM (Oscar Nissen). Sopran, tenorbaryton, recitation, blandad kör, manskör, barnkör och orgel. I. Den gamla staden (bl.k.). - II. Havet (manskör, bar.solo). - III. Väntan (sopr.solo). - IV. Hemma (rec.). - V. Bön (bl.k., barnkör). (Alla satser med orgel). Ur körpartierna:

Andante

S
A
T
B

Var jag än är min tanke ständigt vänder till dig till-

med orgel p Var jag än är , till

Allegro energico

T
T
B
B

Se hur det sval - - lar fjärran långt och

med orgel ff

(Andante tranquillo)

S
A
T
B

Hör oss, o Herre, sanner li - gen

f Hör oss, o Herre sanner-li - gen - Din mak - ten är och

Largamente

Barn
Kór
S
A
T
B

Hör oss o Her-re sanner - li - gen. Din

Hör oss san - - ner - li - gen. Din

ms: Kristinestads stadskansli. Uppf. i Kristinestads kyrka 31.7.1949 av Viola Roos, sopran, Verner Hinds, tenor, Ann-Mari Hellman, recitation, en tillfälligt sammansatt kör och Knut Bergström, orgel. Dir. Bertil Blomberg (brev från Stadsstyrelsen i Kristinestad till förf. 14.1.1972; Vbl 2.8.1949).

150 (ms dat. 31.7.1948)

Op. 45 nr 1. GUNGAN (Solveig von Schoultz)/KEINU (suom. K. Solanterä). a) Sång, p. ms GF; Fazer. tr. REW 2619 (nr 1 i NEF, Tre sånger till dikter av Solveig von Schoultz). uu? Greta Fougstedt, ack. NEF, vid Helsingfors Svenska Sångarförbunds Fougstedt-konsert 8.12.1949 (Sm-p). b) Sång, ork.: 1111/2000/00/1/str. RO 4149.

151 (ms dat. 1.8.1948)

Op. 45 nr. 3. FÅGLARNA (Solveig von Schoultz)/LINNUT (suom. K. Solanterä). a) Sång, p. ms GF; Fazer. tr. REW 2619 (nr 3 i NEF, Tre sånger till dikter av Solveig von Schoultz). uu? som nr 150 a. b) Sång, ork.: 2222/2000/11/1/str. RO 4149.

152 (ms dat. 13.8.1948)

AFTONSTÄMNING (Olof Stendahl). Sång, p. ms:Sm. Komponerad på anhållan av Lilli Tamminen och översäkt till textförfattaren på dennes 60-årsdag 21.1.1960.

153 (1948 enl. NEF:s komp.fört.)

Op. 46. TROIS SCENES DE BALLET/KOLME BALETTIKOHTAUSTA. Arlequin. - Pierrot. - Polichinelle. Ork.: 2121/2200/11/1/str. RO 4177. uu? RO, dir. NEF, vid RO:s off. radierade kons. 7.4.1949 (RK 1949, 14).

154 (1948?)

PIKKUJOULU. Sång, p. Ej påträffad. uu? Anja Rantala, ack. Gerda Weneskoski, i radio 29.11.1948 (RK 1948, 48).

155 (ms dat. 5.3.1949)

Op. 29 nr 4. IMPROMPTU. Violin, p. Ljuskopierad uppl. T: 1949 (R?).

156. (1949?)

SÅNG PÅ HAVET (A.Mörne). II pris i FSSMF:s tävling 1949.

Kraftigt ej för snabbt

S
A
T
B

Så län - ge jag står vid en flag-gan-de mast och
jag står vid en flaggan-de mast

ms: Fazer. tr. REW 2627 (Kbl, I, 204). uu? Vasa Brages kör, dir. Wiking Björklund, kons. i Vasa 8.4.1951; samma dag sjöngs sången även av AV:s i Sörnäs kör, dir. Emil Johnsson, kons. i H:fors. Sången sjöngs synbarligen flerstädes denna vår; den inövades för den finlandssvenska sångfesten 1951, där den skulle utföras av en mindre sångfestkör under ledning av NEF (Sm-p).

157. (1949?)

VÅR (A.Mörne). III pris i FSSMF:s tävling 1949 (jfr FSSMF:s årsberättelse 1949, s. 42). SATB? Sången har inte påträffats. Bl.a. saknas den hos GF, Fazer, som övertagit REW:s manuskript-samling, samt hos FSSMF (jfr brev från FSSMF:s sekr. Helge Degerman till förf. 25.2.1972). Sången har säkerligen aldrig utförts.

158. (ms dat. sommaren 1949)

Op. 47. TRE KLAVERSKISSER/KOLME LUONNOSTA. Marcia. - Larghetto. - Vivace. ms: GF. Ljuskopierad upplaga. uu? Jouko Tolonen i radio 2.10.1949 (satserna kallades då Tempo di marcia molto moderato. - Larghetto. - Allegro giocoso, jfr RK 1949, 40).

159. (ms dat. aug. 1949)

Op. 49. SVIT FÖR STRÅKORKESTER/PIENI SARJA. Preludio. - Impromptu. - Finaletto. II pris i FSSMF:s tävling 1949. ms: FSSMF. Ljuskopierad upplaga. T: 1950.

160. (part. dat. 25.9.1949)

Op. 48. SYMPONI nr 2. Ork.: 3232/4331/10/piano(celesta)/str. RO 4227. uu RO, dir. NEF, vid off.radierad kons. 10.1.1950 (RK 1950, 2).

161. (ms dat. 6.3.1950)

SILMIEN LAULU (Kaijärvi).

ms:GF. Med visshet inte framförd.

MUSIK TILL FILMEN TANSSI YLI HAUTOJEN. Premiär i H:fors
11.8.1950. Noterna knappast bevarade (jfr brev från Suomen
elokuva-arkisto till förf. 17.2.1972).
Ur denna filmmusik har separat framförts:
ROMANS för ork. Noterna inte påträffade. T: 1950 (R?).

Op. 50. TULUKSET/ELDDONET/THE THINDERBOX/LE BRIQUET (H.C. Andersen, bearb. Tauno Pyrkkanen). Tävlingsbidrag till tävlan om Prix d'Italia. Soli, berättare, blandad kör och ork.: 1121/2210/11/piano, arpa/str. RÖ 5402. Insp. på band 13.7. 1950 av Matti Lehtinen, berättare, Aino Angerkoski, alt., Hemming Eklund, baryton, Solistkören och RÖ, dir. NEF (ant. i partituret). Radierad f.f.g. 3.12.1950 (RK 1950, 49). På svenska i radio f.f.g. 13.2.1951 (RK 1951, 7).

Allegretto giocoso

S A T B

Kylä - - - lä - - - pä tässä on kaupunki suu - - - ri:

m.ork.

(Allegretto)

S A T B

Tuossa tuossa tuossa. Ka tuossahan onkin valkoinen hää - - - prinsessa: tunne

m.ork.

tuos - - - sa on ris -

SÅNG UR VÅR SJÄL (J.Rundt). Finlands Svenska Manskörsförbunds
lystringssång.

Moderato

T
T
B
B

Sång - en skall väc - ka oss föl - - ja oss
föl - - ja oss

ms: Fazer. tr. REW 3630 (Km, 156); REW 3660 (Den XIV finlands-svenska sång- och musikfesten på Åland 1966, specialupplaga, s. 4-5); ljuskopierad /1951/. uu Hangö Manskör, dir. Alfred Holm, 21.4.1951 vid FSMF:s årsmöte i Hangö (Hangö 24.4.1951).

- 165 (ms dat. 27.3.1951)
CANZONA för stråkorkester. RO 5410. uu RO, dir. Erik Cronvall, i radio 23.8.1951 (RK 1951, 34).

- 166 (ms dat. mars-april 1951)
AMERICANA. Prelude (17.4.). - Lamento (14.4.). - Caprice (14.3.). Piano solo. ms: Pentti Koskimies, H:fors. Spelades av NEF i olika sammanhang i USA våren 1951 (NEF-1).

- 167 (1952?)
PLUTTE PLOTT. Sång, p. Noterna ej påträffade. T: 1952 (R).
Ev. kan stycket ha ingått i något barnprogram el.dyl.

- 168 (1952?)
FANFAARI; FANFAARI 3. Trp. 1-3, trb. 1-3, tuba, timp. ms:GF. Med stor sannolikhet ett inte prisbelönat och inte inläst tävlingsbidrag till en tävlan rörande fanfar för olympiaden i H:fors 1952.

- 169 (1952?)
MUSIK TILL FRIEDRICH SCHILLERS SKÅDESPEL DON CARLOS. Gitarr solo. Noterna inte påträffade. Skådespelet utfördes i radio 6.4.1952 (RK 1952, 15). Fougstedts musik omnämns inte i programnotisen, men musiken har registrerats av Teosto.

- 170 (1952)
GÅRDSTANGO (Nils Feriln)/PIHATANGO (suom. K.Solanterä). II pris i MM:s tävling 1952.

T
T
B
B

Ja, det klic - kar nog en bit i har - mo -
Käy ci lau - lun loi - met oi - kein ku - tei -

ms:MM. tr. Sällskapet MM (u.nr); MM-1958, s. 166-169 (endast sv.text); Laulu-miesten lauluja, 3, s. 65-72. uu MM, dir. Erik Bergman, kons. i H:fors 10.5.1953 (Sm-p).

- Grammofoninsp. 1) Brahe Djäknar, dir. Gottfrid Gräsbeck. Finnlevy SFLP 8528.
2) Sällskapet MM, dir. Erik Bergman.MM 1878-1973 /1972/.
3) OD, dir. Eric Ericsson.Victrola RCA VICS 1602.
4) Läkarsextetten Karlstad sjunger Bellman och mycket annat. Philips 6378 750.
5) Ylioppilaskunnan Laulajat, dir. Heikki Peltola. Toshiba TA-60052.

171 (1952)

FESTIVO (Karin Mandelstam, suom. K.Solanterä. Inlöst i MM:s tävling 1952.

Moderato

Jag lev - de en vår, som var blå och stark
Koin un - te - ni ki ih - - ke - än tou - ko - kuun,

en vår jag
koin kuun sen
en vår så stark
koin tou - - ko - kuun

en
koin vår
kuun

ms: Fazer. tr. Sällskapet MM (u.nr). uu MM, dir. Erik Bergman, kons. i H:fors 20.4.1955 (Sm-p).

172 (1952?)

EPILOG (Johannes Edfelt).

Tranquillo ed espressivo

En fä - gel hur slut - tat sjung a
c. b. ch. vad sjöng den i gra - nens topp?

ms:GF. tr. utan förlagsbeteckning (för SS). uu SS, dir. Harald Andersén, kons. i H:fors 30.3.1953. Anm. ms saknar NEF:s namn; det ligger nära till hands, att sången vore ett refuserat bidrag till MM:s tävling 1952.

173. (1952)

VÄRLUFT (J.Hemmer)/KEVÄÄN TUULET (suom. K.Solanterä). I pris vid FSSMF:s tävlan 1952.

Grazioso

Vär - luft, dröm - luft! Dof - ter och to - ner
Ke - vään un - ten tuok - su - vat tuu - let

S
A
T
B

ms: Fazer. tr. REW 2762 (Kbl, I, 217/18; Ks III, 61/2). Utfördes rätt allmänt av FSSMF:s körer fr.o.m. 1954; uu? AV:s i Tölö kör, dir. Bertel Lindqvist, kons. i H:fors 4.4.1954 (Sm-p).

174 (1952)

I JORDEN GÅR DOLDA ÅDROR (Ole Torvalds)/MAAN KÄTKÖISSÄ MUL-LAN ALLA (suom. K.Solanterä). Inläst i FSSMF:s tävlan 1952.

Andante con moto

I jor-dengår dol-da åd - ror fram under aiv och
Maan kät-köis-sä mul-lan al - la tum-ma on vir-ran

S
A
T
B

ms: Fazer. tr. REW 2765 (Kbl, I, 223; Ks, III, 68). uu? AV:s i Sörnäs sångkör, dir. Emil Johnsson, kons. i H:fors 21.11.1954 (Sm-p).

175 (1952)

TRE MINIATYRER FÖR STRÅKORKESTER/KOLME PIENOISKUVA JOURNAL-KESTERILLE. Övertoner. - Spel med kvarter. - Dans. II pris i FSSMF:s tävlan 1952 /1953/. ms:Fazer. tr. REW 2877. Minatyrerna spelades av flera amatörorkestrar fr.o.m. 1955, samt vid FSSMF:s sångfest i Åbo 30.6.1956, dir. John Rosas (Sm-p).

176. (1953)

VÄRBRODD (A.Mörne). Delat I pris i FSMF:s tävlan 1953 (jfr Hbl 28.4.1953).

Moderato

T
T

8 2

B
B

Det glimmar på slät-ten, det lyser likt

mp

Med ork.: 1010/2210/00/0/str. ms: FSMF. Körstämmorna ljuskopierade (RO 5333). uu Runebergskören BSB och Borgå orkesterförening, dir. Sigurd Didriksson, kons. i Borgå 10.10. 1953 (Borgåbladet 13.10.1953).

- 177 (1953)
HJÄRTATS SOMMAR (Emil Zilliacus). Delat I pris vid FSMF:s tävlan 1953.

Andante

T
T

8

B
B

Endast en gång blommar hjärtat, riktigt

p

Med ork.: 1010/2210/00/0/str. ms: FSMF. Körstämmorna ljuskopierade (RO 5332). uu Radiokörens manssångare och Radions kammarorkester, dir. NEF, i radio 9.4.1956 (RK 1956, 15).

- 178 (1953)
BYGD VID HAVET (A.Mörne). II pris i FSMF:s tävlan 1953.

Andante tranquillo

T
T

8 8

B
B

Du byggd vid ha-vets si-da,

mf

Med ork.: 0101/2000/00/1/str. ms: FSMF. Körstämmorna ljuskopierade (RO 5334). uu som nr 177.

- 179 (1954?)
ETT ENSAMT SKIDSPÅR (Bertel Gripenberg)/YKSINÄINEN SUKSEN-LATU (suom. K.Solanterä). Akademiska kören och Johannes Norrby tillägnad.

Andantino

Ett ensamt skidspår som sö - ker sig bort i sko - garnas djup, ett
Latu yk - si - nai - se - nä joh - ti taa met - säin kau - kais - ten, se

p semplice

S
A
T
B

ms:Fazer. tr. REW 2861 (Kbl, I, 243/5; Ks, III, 91/3). uu
Radiokören, dir. NEF, i radio 31.1.1955.18

180 (1954)

ANGOSCIA. Ork.: 2222/4321/01/0/str. RO 5686. uu RO, dir. NEF,
vid off. radierad kons. 12.10.1954.

Grammofoninsp. RO, dir. NEF. Fennica SS 7. /1959/

181 (1954?)

MUSIK TILL FILMEN MÅ OKSALLA YLIMMÄLLÄ/JAG GUNGAR I HÖGSTA
GRENEN. Premiär i H:fors 30.4.1954). Noterna knappast beva-
rade (jfr brev från Suomen elokuva-arkisto till förf. 17.2.
1972). Ett par fragment (Alkusoitto. - Loppusoitto) som kan
hänföra sig till denna musik innehas av RO; i dessa är Lin-
séns kända Jag gungar i högsta grenen den bärande melodin.

182 (ms dat. 26.12.1954)

ASKET OCH STJÄRNA (Ole Torvalds). Sång, p. ms: GF. uu Greta
Fougstedt, ack. NEF, i radio 2.8.1955 (RK 1955, 31).

183 (1955?)

CONCERTINO för violin och orkester. Violin, 2222/2200/00/0/
str. RO 7635. uu Tuomas Haapanen och RO, dir. NEF, i radio
2.8.1955 (RK 1955, 31).

184 (1955?)

MUSIK TILL JEAN GIRAUDOUX' SKÅDESPEL ONDINE. Noterna inte
påträffade. Ondine framfördes i radio 5.6.1955. Notisen
omnämner inte musiken av Fougstedt (RK 1955, 23); men Teos-
to har registrerat densamma.

185 (1956)

UNDER HÄGGARNA (J.Hemmer)/TUOMIEN ALLA (suom. K.Solanterä).
II pris i FSSMF:s tävlan 1956.

Andantino tranquillo
pp dolcissimo

S
A

lu - ta nä - ra ö - ver oss ned - sin
Gre - nar - na val - ko - lun - ta y - - lit - sem - me
Ok - si - en lu - - - ta nä - ra snö - - bu - - me
val - - - ko - lun - ta lan - - - ke - - -

T
B

pp

ms: Fazer. tr. REW 2963 (Kbl, I, 246; Ks, III, 100). Sjöngs allmänt av FSSMF:s körer våren 1957.

Grammofoninsp. Hämäläis-osakunnan laulajat, dir. Martti Neuvonen (finsk text). HOLP 101 /1974/.

186 (1956)

BJÖRKARNAS VALV (Kerstin Söderholm)/KOIVUJEN HOLVISTO (suom. K.Solanterä). III pris i FSSMF:s tävlan 1956.

Andante tranquillo
dolce

S
A

Björkarnas valv är in - te skimran - de ljus - tan dig.
Koi - vu - jen hol - vis - to ei hehku - a voi il - man sua.

T
B

Björkarnas valv _____ u - tan dig.
Hol - vis - to ei _____ ilman sua.

tr. REW 2977 (Kbl, I, 252/3; Ks, III, 106/7). Sjöngs mångestades av bl.a. FSSMF-körer våren 1957.

187 (1956)

ÄKALLAN (B.Diktonius)/HAASTE KEVÄÄLLE (suom. K.Solanterä). II pris i FSSMF:s tävlan 1956.

Allegro moderato
ff

S
A

Tänd glöd i sin - net vår, slå eld - ur hjärtats
Luo mie - let heh - ku - maan, lyö tul - ta sy - dä -

T
B

med stråkorkester *ff*

ms (partitur): FSSMF. Körstämma tr. REW 3030. Sången har sannolikt aldrig framförts under konsertmässiga former.¹⁹

188 (1957)

DEN LUSTIGA VÅREN (E.Diktonius)/KEVÄT ON KUMMA (suom. R.R. Ryynänen). I pris i MA:s tävling 1956.

Allegro giocoso

The musical score is for a two-part setting. The top part is for Tenors (T) and the bottom for Basses (B). The tempo is 'Allegro giocoso'. The key signature has one sharp (F#). The lyrics are in Swedish and Finnish. The Swedish lyrics are: 'Det är så lus - - tigt om vå - - ren' and 'On kumma tuo ke - vä - ai - - ka:'. The Finnish lyrics are: 'Så lus - - tigt man ba - ra' and 'On kum - - ma: her - käss' on'.

Det är så lus - - tigt om vå - - ren
On kumma tuo ke - vä - ai - - ka:
Så lus - - tigt man ba - ra
On kum - - ma: her - käss' on

tr. EF 3707. uu MA, dir. John Rosas, kons. i Åbo 19.4.
1958 (Sm-p).

189 (1957)

ORDENSREGEL (Hj.Gullberg)/VELJESKUNNAN SÄÄNNÖS (suom. R.R. Ryynänen). II pris i MA:s tävling 1956.

Adagio *Molto espressivo ma semplice*

The musical score is for a two-part setting. The top part is for Tenors (T) and the bottom for Basses (B). The tempo is 'Adagio' with the instruction 'Molto espressivo ma semplice'. The key signature has two flats (Bb and Eb). The lyrics are in Swedish and Finnish. The Swedish lyrics are: 'Gå of - ta för dig själv och lär dig ti -' and 'Käy yk - sin u - sein vai - ti ol - len vai -'. The Finnish lyrics are: 'Gå of - ta för dig själv och lär dig ti -' and 'Käy yk - sin u - sein vai - ti ol - len vai -'.

Gå of - ta för dig själv och lär dig ti -
Käy yk - sin u - sein vai - ti ol - len vai -
Gå of - ta för dig själv och lär dig ti -
Käy yk - sin u - sein vai - ti ol - len vai -

tr. EF 3706. uu som nr 188.

190 (1957)

TVÅ MINIATYRER (E.Diktonius)/KAKSI PIENOISKUVAA (suom. V. Arti). Symposion/Lemmenjuhla. / Vik/Lahti. III pris i MA:s tävling 1956.

Tranquillo

Ten. *mf* Hav trår till jord och jord till hav,
Maa kai-paa mer-ta, maa-ta

Bar. solo *espr.* och jag vill båg-ge-de-ra.
ja kum-paa-kin mä kai-paan.

Bas. *mf*

Andantino

Ten. *pp* en solblänksin-ner-vik,
ja lah-ti kim-mel-tää,

Bas. *pp* En båt, ett moln,
On ven, on pil.

pp sol blänks-
lah-ti

tr. EF 3783. Sannolikt inte framförda t.o.m. 1976.

191 (ms dat. 1957)²⁰

BORT (Karin Mandelstam)/POIS (suom. K.Solanterä). Beställd av Sällskapet MM.

Adagio **Andante espressivo**

T *pp* Jag vill bort. Mitt hjär-ta är sorg-set och fjär-ransjukt som en
T *pp* Tah-don pois. Kuin van-ki mä kau-ak-si kai-paan tus-ka-ni

B *pp*

B *p*

o, bort
ah pois,

ms:MM. tr. Sällskapet MM (u.nr). uu MM, dir.Erik Bergman,
kons. i H:fors 10.5.1958 (Sm-p).

192 (1957)

JAG VILL GÅ...(E.Diktonius)/TAHDON KULKEA... (suom. Sauvo Puhtila). Beställd av Sällskapet MM.

MODERATO

T *mf* jag vill gå mel-lan rå-gen som vag - gar för vin - den med
T *mp* Tah-don kul-ke-a ruis-pel-lon kaut - ta kun täh - kät niln

B *mf*

B *mp*

tr. Sällskapet MM (u.nr). uu MM, dir. Erik Bergman, kons. i
H:fors 10.5.1968 (Sm-p).

193. (1957)

SÅ KOM DU TILL MIG (E.Diktonius)/NIIN SAAVUIT LUOKSEIN (suom.
Sauvo Puhtila). Beställd av Sällskapet MM.

Tranquillo e semplice

T
T

P

Så kom du till mig tal-te in-tet frå-ga-de in-tet

Niin saa-vuit luok-sein al-van val-ti kum-mas-tu-mat-ta

p Niin kom du ah niin

tr. Sällskapet MM (u.nr). uu MM, dir. Erik Bergman, kons. i
H:fors 10.5.1968 (Sm-p).

194. (ms dat. 1958)²¹

TIGA BLOTT (Nils Ferlin).

Andante tranquillo

S
A
T
B

pp

Det har dik-tata och sagta--när din ångst är svår och tan-ka-na di-na på

c.b.ch.

pp

p.c.b.ch.

ms: FSSMF. tr. Körboken, Helsingfors 1958, s. 127-128; sepa-
rat: REW 3819. Sjöngs av åtskilliga körer våren 1959.

195. (ms dat. 9.2.1958)

I FOLKVISETON (Nils Ferlin).

Moderato

S
A
T
B

mp

1. Kär-le-ken kommer och kär-le-ken går, in-gen kan ty-da dess la-gar. Men

2. Kär-le-ken är så för-un-derligt stark, ku-vas av in-tet i värld-en.

mp

Men

ms: FSSMF. tr. Körboken, H:fors 1958, s. 128-129; ingår även i Nordklang 1 (Musikhøjsskolens förlag). Sjöngs av åtskilliga körer våren 1959.

- 196 (ca 1958)
HÖSTSÅNG (Karin Mandelstam).

Moderato

S
A
T
B

mf P

Träd - går - dens höstprakt är full och tung. — var - dan - dets, mog - nan - dets

mf p

ms: ? tr. Körboken, H:fors 1958, s. 129-131. T: 1963.

- 197 (ms dat. 12.2.1958)
I VIMMEL OCH VAMMEL (Nils Ferlin).

Allegro vivace

S
A
T
B

I vim-mel och vam-mel vi rag-la
I vim-mel och vammel och vil-la vi rag-la

ms: FSSMF. tr. Körboken, H:fors 1958, s. 132-134. Även särtryck. uu? Martin Wegelius-institutets kör, dir. Harald Andersén, vid kons. i Nykarleby 1.8.1958 (Sm-p).

- 198 (1958 enl. HSt-p)
TRITTICO SINFONICO (TRIPTYK). Toccata. - Canzona. - Finale.
II pris i Helsingfors Stadsorkesters tävlan 1958. Ork.:
3333/4331/01/0/str. HSt 2348. uu HSt, dir. NEF, kons. 13.2.
1959 (HSt-p).

- 199 (ca 1958)²²
TORPET (Solveig von Schoultz). Sång, p (sångstämman = klaversatsens överstämma). tr. i Musik i skolan, utg. av E.Cederlöf och S.Salonen, s. 341-1 (elevens bok); s. 297-8 (ack. uppl.).

- 200 (ca 1958)
 REGN (Solveig von Schoultz). Sång, p (sångstämman = klaversatsens överstämma). tr. i Musik i skolan, utg. av E. Cederlöf och S. Salonen, s. 342 (elevens bok); s. 301 (ack.uppl.).
- 201 (ca 1959?)
 CANTIO "IN STADIO LABORIS". Enligt en gammal djäknevisa. Stråkorkester. tr. EF 4536. uu? R0:s stråkar, dir. NEF, 30.11.1959 (RK 1959, 48).
- 202 (ca 1959?)
 NELJÄ MINIATYRIÄ/FYRA MINIATYRER för piano solo. Giocoso. - Berceuse. - Kevät/Vår. - Allegro. tr. i Koskettimet kertovat/Tangenterna berättar. Finska pianokompositioner utg. av Jaakko Somero och Matti Rautio, 2, , EF 4314, s. 3-6.
- 203 (ms dat. 1959)
 DJÄKNEVISA (Nils Ferlin).

Rörligt $\text{♩} = 92$

GITARR

S
A
KÖR
T
B

Nu är kom-men den lyck-li-ga tid quo flores

ms:SFV. tr. i Svenska Folkskolans Vänners kalender 1959, s. 66-67. Sången beställd av SFV.

- 204 , (part. dat. 1959)
 PRELUDE OCH CAPRICE för violin och stråkorkester. R0 9643. (Caprice = nr 124 instrumenterad.) uu P.Kiri, violin, och R0:s stråkar, dir. NEF, vid off. radierad kons. 29.10.1959 (RK 1959, 43).
- 205 (ms dat. 19.4.1959)
 KANTAT VID POJO 600-ÅRS JUBILEUM (Ole Torvalds). Blandad kör och stråkorkester. Ur körpartierna:

Allegro energico e maestoso

S
A
T
B

3 I mull-ran-de sprängan-de tyngd som

m.stråkok. Smu-la-des ur-berget till grus och

Andante

S A T B

Skogs - mörkret trängde i skumma sek- ler

m. strårkork. mf Grå - sten på gråsten på muren man la - - de

Moderato

S A T B

Mi - lor - nas py - ranle rökslingor står glest över

m. strårkork.

Moderato

S A T B

mf långt genom åldrarnas rytm, bu - ren av släktledens

m. strårkork. mf

ms: Pojo kommun. Körstämman tr. utan förlagsbeteckning. Framförd 28.6.1959 vid jubileumsfestligheter i Pojo av en tillfälligt sammansatt ensemble under ledning av Bertel Lindroos (brev från Bertel Lindroos till förf. 29.12.1971).

206 (part. dat. 5.8.1959)

AUREA DICTA. Fyra inventioner för kör och orkester. Andante (Cicero). - Allegretto giocoso (Appius Claudius). - Andante tranquillo (Sokrates). - Allegro molto giocoso (Cato). SATB med ork.: 2222/3200/03/0/saxofon, celesta/str. Ur körpartier-na:

Andante

S A T B

He - mo nas - ci - tur na - - - settur artifex.

m. ork. mf espr.

Allegretto giocoso

S Ut de - sint vi - res tamen est lau -
A 20
T Ut de - sint vi - nes
B
m.ork. f Ut de - - sint vi - res

Andante tranquillo

S Quo quis est sa-pi-
A 9
T Quo quis est sa - pi-
B
m.ork. p Quo quis est sa - pi - en - ti -

Allegro moderato, giocoso

S Na - tur ex - pel - las b^b fur - ca ta-men
A 21
T
B
m.ork. mf

RO 9674. uu Radiokören och RO, dir. Paavo Berglund, vid NEF:s 50-årskoncert i H:fors 24.5.1960 (Sm-p).

Tillägg

Teostos förteckning över NEF:s kompositioner upptar tre kompositioner, som i Teostos kartotek saknar varje uppgift om framföranden:

KARTANON LILJA, sång, p, ms.; KINESEN FU, sång, p, ms., LAULULLE, sång, p, ms. Inga som helst uppgifter om dessa kompositioner har heller påträffats på andra håll.

Tre kompositioner har kommit till författarens kännedom efter det kompositionsförteckningen utskrevs:

KANTAT VID FINLANDS SVENSKA SKOLUNGDOMSFÖRBUNDS 10-ARS JUBILEUMSFEST den 4 januari 1931 (Kaj Lindgren). Kör och orkester. Ej återfunnen (brev från Carl Gustaf Weckman till förf. 2.3.1984).

JAG HAR GATT UNDER STJÄRNOR (Pär Lagerqvist). Sång med piano. Komp. våren 1931. ms: MM (gåva 25.10.1963 av Curt Block).

HUMORESQUE för piano, spelad av NEF i sign. Mexikos radiokabaret "När vi sitter på Chambre séparée med piano" 7.3.1936, enligt manuskript hos Carl-Erik Creutz. Noterna ej påträffade.

NOTER

INLEDNING

- 1 Förutom artiklar i olika lexikon (bl.a. SoLex) föreligger bl.a. en självbiografisk artikel av NEF i Suomalaisia musiikin taitajia (H:ki 1958, s. 826-831); en annan självbiografisk artikel av NEF i Suomen säveltäjiä (Porvoo 1945, s. 700-705). Avsnitt ur dessa artiklar, jämte komplettering av OSMO LINDEMAN ingår i Suomen säveltäjiä, 2, toinen uusittu ja täydennetty painos (Porvoo 1966, s. 350-359). Fougstedts kompositioner - huvudsakligen de instrumentala - berörs i artikeln OSMO LINDEMAN, Nils-Eric Fougstedt (SMV 1960-61, s. 15-21); ytterligare kan nämnas de korta och träffande kommentarer till Fougstedts stil som ges av BO WALLNER (Vår tids musik i Norden, s. 237 f.).

FOUGSTEDTS INSTRUMENTALKOMPOSITIONER - EN ÖVERBLICK

- 1 Mycket har skrivits härom. En av de mera träffande etiketterna på den tid då Fougstedt debuterade har Ralf Parland som upphovsman: "trettioålet var en tid av reaktion, av andlig feghet", jfr WALLNER, Vår tids musik i Norden, s. 231.
- 2 KUUSISTO, Suomen luovan säveltaiteen kehitysvaiheet maan itsenäisyyden aikana (SMV 1966-67, s. 11 f.).
- 3 Radio-orkestrernas 50-årshistorik är, när detta skrivs /1977/ under arbete; den författas av KAI MAASALO, men föreligger ännu inte i manuskript. Beträffande populariseringssträvanden gällande repertoaren: jfr bl.a. WALLNER, a.a., s. 88.
- 4 Sm-p.
- 5 Jfr NEF:s självbiografi i Suomen säveltäjiä, 1945, s.702.
- 6 H.S-s /Helmer Staffans?/, NEF. Intervju i Helsingors-journalen, 1934, 3.
- 7 Uuno Klami (HS 25.5.1933) hänförde trion till de bästa elevarbeten som någonsin gjorts hos oss ("parhaimpia opilastöitä mitä meillä koskaan on tehty"). Selim Palmgren (Hbl 25.5.1933) konstaterade, att trion präglades "av en ungdomlig dådkraft och fart som bådar idel gott för framtiden".
- 8 WALLNER, a.a., s. 238.
- 9 Nya Argus, 1.3.1934.
- 10 Musiikkitieto 1934, s. 44. (I stilistiskt avseende är den unge komponisten modern, på tal om honom kunde man tala om funktionalism och upprepa de plakat som synts i möbelfärrernas fönster: "vackert och ändamålsenligt". Hans kompositioner är naturligtvis ännu likasom en vandrande djäknes sånger, härifrån och därifrån uppsnappade intryck

verkade vara egna och värda att anteckna i minnet och hela världen synes vara, för att citera en av komponistens Kailas-sånger, liksom "utan gränser". Sitt bästa bjöd herr Fougstedt i de första satserna av sin trio som utfördes utomordentligt av bröderna Hannikainen.)

- 11 Helsingfors-Journalen 22.1.1938.
- 12 NEF, Jean Sibelius och vår nyare inhemska tonkonst. Hbl 8.12.1940.
- 13 Anteckning av Max Trapp i partituret (HSt 2229).
- 14 Hbl 24.4.1937.
- 15 SvP 24.4.1937.
- 16 NEF-2.
- 17 Intervju-uttalande av NEF i Hbl 28.1.1938.
- 18 SvP 29.1.1938.
- 19 SvP 30.11.1940.
- 20 Hbl 30.11.1940.
- 21 Urklipp ur Sydsvenska Dagbladet, odat. i NEF-1.
- 22 Poco Allegro, bokstaven C i B & H:s studiepartitur (B & H 3323).
- 23 Jfr NEF:s självbiografi i Suomen säveltäjiä, 1966, s. 353; LINDEMAN, NEF, s. 17: "Jag skulle ha åkt ut till fronten för några veckor sedan, men min felande njure satte stopp för det företaget." (ur ett brev från NEF till Karin Mandelstam 26.8.1941.)
- 24 Ur ett brev från NEF till Karin Mandelstam 26.8.1941.
- 25 Ur intervjun Fougstedts i närbild (sign. Cita). Astra 1945, 9.
- 26 Jfr en recension av Ingmar Bengtsson efter ett framförande av Fougstedts pianokonsert op. 30 i Stockholm år 1945: "kan i varje fall inte karakteriseras som något prov på dådkraftig och framåtblickande nutidsmusik. Konserten, som är skriven 1944, är ett stycke ren och oförfalskad epigonmusik med allt som därtill hörer, alltså god orkesterbehandling, svällande expressivitet, kvasimoderna rytmiska pikanterier o.s.v." (SvD 12.1.1945)
- 27 Brev från NEF till Karin Mandelstam 26.8.1941.
- 28 D:o 9.9.1941.
- 29 NEF:s självbiografi i Suomen säveltäjiä, 1945, s. 704.
- 30 Intervju i Vbl 17.4.1945.
- 31 NEF:s självbiografi i Suomen säveltäjiä, 1945, s. 704. (Mitt framträdande bland kompositörerna på 1930-talet skedde under en svår brytningstid. Att utveckla 20-tallets riktningar hade visat sig vara ohållbart. I vilken riktning borde tonsättarna börja gå vidare? I några orkesterkompositioner och små sånger prövade jag en obestämd

tonalitet, men detta tillfredsställde inte. Jag försökte vara ärlig mot mig själv och komponera oberoende av stilriktningar. Jag tror, att denna väg var den enda möjliga i de förhållandena. Om man överhuvudtaget tillåter tonsättare att karakterisera sina egna särskilda drag, kan jag för min del lägga fram några synpunkter. Ett särskilt intresse för polyfoni och formbyggnad har skapat en strävan mot monumentalitet, som framkommer bl.a. i Passacaglian och i Den trotsige och som jag föreställer mig vara ett typiskt drag för mina kompositioner. Det andra draget är en idylliskt-romantisk nyans, som bäst återspeglas av några närapå manér-artade harmonikombinationer. Dessa är endast ytliga iakttagelser. Andra må göra djupare psykologiska observationer. Jag kan inte tala om entydigt definierade förebilder. Mest har jag beundrat Mozart och Brahms. Jag håller den nämnda Passacaglian, vid sidan av manskörssången Nattlig madonna, för den bästa av mina kompositioner hittills.

Jag hatar kompositörer som leker med orkestern och en sådan impressionism som saknar tematiska element. Först då ett verk har en tematisk stomme, kan man tänka på utsmyckning, och på sådant tröttnar man mycket fort. Sålunda är representanterna för den nyare franska musiken liksom våra egna kompositörer som odlar -ismer mycket främmande för mig.)

- 32 Sm-p.
- 33 Sm-p; HEININEN, Einar Englund, s. 3.
- 34 R. P-d, odaterat klipp i NEF-1. (De bästa resultaten når Fougstedt i sina sånger, där en lyrisk inspiration stundom vackert förverkligas.)
- 35 Muntl. uppg. av Greta Fougstedt, mars 1971.
- 36 HEININEN, a.a., s. 14 ff.; WALLNER, a.a., s. 235 ff.
- 37 Jfr bl.a. RK 1947, 3, s. 11.
- 38 Jfr HEININEN, a.a., s. 21, 28.
- 39 Pukstämman (odaterad) saknas i partituret (RO 4049).
- 40 Jfr WALLNER, a.a., s. 238.
- 41 Sign. -la, odaterat klipp i NEF-1. (det förefaller, som om Fougstedt skulle blinka åt åhöraren: allt detta behöver inte tas så allvarligt.)
- 42 Notis i US 19.7.1950. (NEF fann originaltexten 8.6., fick den översatt till finska 11.6. Följande dag påbörjades genast partiturets uppbyggande direkt på ljuskopieringspapper på basen av den första klaverskissen. Annat hade man inte tid med.)
- 43 Sannolikt avser WALLNER detta verk, när han skriver: NEF "was the first to take up twelve-tone technique" i Finland. (Scandinavian Music after the second World War, MQ, January 1965, s. 129.)
- 44 Jfr HEININEN, Erik Bergman, s. 23.

45 Muntl. uppg. av Greta Fougstedt 12.4.1977.

46 TORVALDS, O., Strängar av aska, s. 7-9.

47 WALLNER, a.a., s. 238.

48 LEIVISKÄ, HELVI ja MARVIA, E., Nils-Eric Fougstedtin
jäähyväissanat säveltäjätoverilleen (Nils-Eric Foug-
stedts avskedsord till sina tonsättarkollegor), s. 7 f.
(Serietekniken och 12-tonssystemet är dagens känneteck-
en, och mången tror, att atonalismen är den enda stil-
riktningen som visar mot framtiden. Personligen kan jag
inte vara av samma mening. Redan t.ex. den omständighe-
ten, att det i denna musik är nästan omöjligt att höra,
om man spelar rätt eller fel - om någon påstår något
annat, överdriver han i de flesta fall - ifrågasätter
det värde, som man bör ge åt ett verk i denna stil.[...]
Atonalismen har dock naturligtvis ändå berikat tonkonst-
nen. Den tid har behövts, då allt konventionellt har ri-
vits sönder, så att utvecklingen har kunnat fortsätta
mot nya mål. Men man bör minnas, att atonalismen inte
är ett självändamål, utan ett medel. Efter experimenten
med den bör det utan tvivel kvarstå många positiva, be-
friande tillägg för framtidens musik. Men alldeles som
sådan verkar atonalismen med tanke på den levande konst-
nen vara alltför begränsad, alltför konstruerad och så-
lunda torde den bli ett slags mellanskede i musikens
historia. Vart den leder och vad som kommer efter den
är svårt att säga. Men nu kunde man tänka sig att den
skulle kunna användas som effekt i något verk t.ex. som
illustration till vår tids splittring.[...]Komponisten
får inte, som nu alltför ofta sker, bedömas på basen av
vilken stil han använder i sitt arbete - det är i själ-
va verket helt egalt, i vilken stil han komponerar. Stil-
len är blott en yttre dräkt, vari kompositionens kärna
kläds. Det viktigaste är en musikalisk idé som fram-
springer ur komponistens innersta, en idé, varav han
formar ett verk som är äkta och som återspeglar hans mu-
sikaliska syn.)

Ett parti i uttalandet har - kan detta vara blott en
tillfällighet? - beröringspunkter med ett uttalande av
Lars-Erik Larsson 1936: "Gent emot det schönbergiska
tolvtonssystemet står jag något tvivlande. Men - en sak
tror jag då ganska fullt och fast på, och det är den
befriande verkan av Schönbergs insatser. - - - I den
alltför strikta tonartsbundenheten ligger nämligen nå-
got av en hämning: atonaliteten har trots allt inneburi-
rit en frigörelse för tonkonsten." (WALLNER, Det enkla
och det svåra, s. 11.)

ENSEMBLERNA

- 1 Beträffande manskörssången i Finland, se framför allt SÖDERHOLM, Manskörssången i i Finland 1819-1969. Den finlandssvenska folkliga körsången har skildrats av Otto ANDERSSON: Finlandssvenska musikfester.
- 2 Jfr DUNCKER, K., Akademiska Sångföreningens matrikel, s. 351.
- 3 Jfr SÖDERHOLM, a.a., s. 16 ff.
- 4 ibid, s. 42 ff.
- 5 NEF, Något om de finländska elitkörernas arbete (Vår sång 1937, s. 145).
- 6 KLEMETTI, H., Äänenmuodustuksen opas, passim.
- 7 Ett urval av de mest representativa Klemetti-inspelningarna är tillgängliga på skivan Heikki Klemetti kuoronjohtajana. PSOP 74.
- 8 Jfr bl.a. SoLex (1 uppl.), 2, sp. 217, art. Finlandia Male Choir (A.A-n; A.F.).
- 9 NEF, a.a.
- 10 Sm-p.
- 11 Jfr data i kompositionsförteckningen.
- 12 Sign. X, Litet om spex och annat roligt (Studentbladet 1938, s. 81-85, spec. s. 84).
- 13 En snabb efterforskning våren 1977 rörande den tävlan om Hugo von Heidemans pris, som utlysts ca 1934 har inte givit resultat. Hugo von Heideman (1851-1915) var godsägare i Asikkala. Hans kvarlåtenskap donerades av Lilly von Heideman 11.10.1916 till Finska Fornminnesföreningen med tanke på gården Urajärvis bevarande för framtiden. Några särskilda bestämmelser i donationsurkunden vittnar om H:s intresse för de bildande konsterna (jfr DIKTONIUS, E., Urajärvi, det elegiskt lummiga, Hbl 15.7.1950). H. var själv en tid kvartettsångare. Han tillhörde P.C. (Petersburgskören), föregångare till MM (jfr MM:s första jubileumsskrift "11te Maj 1878-1888", s. 82). MM:s årsskrifter från 1930-talet omnämner ingen tävlan om det Heidemanska priset, inte heller t.ex. Svenska Litteratursällskapets i Finland handlingar.
- 14 Här hänvisas summariskt till Teostos kartotek och till Sm-p.
- 15 Data om Quartians versamhet 1936-, C.-E. Creutz, H:fors.
- 16 RK, passim.
- 17 Rörande NEF:s intressen i denna riktning, jfr NEF, Vokalensemble - en ny tids form av underhållningsmusik (Hbl 8.9.1940).
- 18 MM 1951-52, s. 149.

- 19 ibid, s. 148 f.
- 20 Den praktiske NEF bör ha kunnat komponera ting som dessa mycket snabbt. Lystringssången för Frihetsbröderna (komp. fört. nr 39) skrevs enligt traditionen "sent en natt" utan större grubbel (jfr bl.a. brev från Nils Holmqvist till förf. 11.2.1972).
- 21 Jfr bl.a. ÅU 25.9.1947.
- 22 Sm, odat. klipp ur ÅU; MA 1908-1958, s. 79 ff.
- 23 Omarbetningen av Skaparegestalter (komp.fört. nr 32) består i, att ett glissando i de två tenorstämmorna tillfogats till basarnas fras "bär oss vinden fram". I versionen från år 1934 pauserar tenorerna här. Vidare tillfogades år 1947 en avslutande takt. Ursprungligen avslutades sången med den stora sekunden c'-d' på ordet "fjärran" i tenorstämmorna; upplösningen c'-ess' har tillfogats efteråt.
- 24 SÖDERHOLM, a.a., s. 75.
- 25 Hbl 28.4.1953.
- 26 Jfr ANDERSSON, O., Oratoriet i Finland under det nittonde seklet.
- 27 Jfr bl.a. ANDERSSON, O., Finlandssvenska musikfester, s. 21 ff.
- 28 ibid, s. 307 ff.
- 29 Svenska Folkskolans Vänners musikbibliotek, Serie A, E. Helsingfors 1891-1922. Det väsentligaste ur dessa häften utgavs 1926 i bokform: Sångbok för blandad kör, red. A. Andersén. Även senare upplagor har utgivits.
- 30 Framför allt avses här den av Brage utgivna samlingen Folkvisor från Svensk-Finland, 1-2 /1922/, jämte senare upplagor. Här ingår de mest kända arrangemangen av Martin Wegelius, Karl Ekman, Otto Andersson m.fl.
- 31 Sm-p.
- 32 NEF-3, urklipp ur Hbl.
- 33 Teostos kartotek saknar givetvis uppgifter om den repertoar som sjungits inom församlingslivets ram; ingen annan bokföring föreligger heller. Att Fougstedt ledde Berghälls kyrkokör 1934-1941 innebär inte, att han skulle ha attraherats av den kristna läran, utan endast att han anlätades som fackmusiker. I sitt förhållande till kyrkan (som han sedermera lämnade) framstår Fougstedt som en alldeles självständig fritänkare, som ifrågasatte dogmerna och trosbekännelsen; i stället hade han en stor ödmjukhet inför naturens livskraft (bl.a. muntliga uppgifter av Greta Fougstedt 12.4.1977). I en tidningsintervju yttrade Fougstedt: "Prästerliga förkunnelser /får mig/ bara att resa borst. - Nej, ge mig i stället Albert Schweitzer och hans 'ödmjukhet inför livet', det är en linje som passar mig bättre." (Hbl 4.6.1960)

- 34 FSSMF:s mötesprotokoll 15.12.1935, § 5 (mötet gällde fastställandet av program för sångfesten i Jakobstad sommaren 1937).
- 35 FSSMF, prisenämndens protokoll 9.9.1936, § 3.
- 36 Det förblir okänt, huruvida Fougstedt inlämnade något bidrag till FSSMF:s tävling 1944. Hans namn återfinns inte bland pristagarna, inte heller inlöstes någon sång av honom. Inte heller motsvarar titlarna på de refuserade bidragen någon känd Fougstedt-komposition (jfr FSSMF, prisenämndens protokoll 25.4.1945).
- 37 FSSMF, protokoll 22.2.1947, § 3.
- 38 FSSMF:s årsberättelse 1947 /s. 29/.
- 39 FSSMF, prisenämndens protokoll 29.11.1949, § 4.
- 40 ibid, § 5.
- 41 FSSMF, prisenämndens protokoll 1.2.1953, § 4-6.
- 42 FSSMF, prisenämndens protokoll 18.5.1956, § 3, 4.
- 43 Brev från Johannes Norrby till förf. 13.3.1972.
- 44 Förf. åhörde av en slump en radiobandning av Akademiska kören i teknikerrummet, där även Fougstedt var närvarande. Han dolde inte sin förtjusning över körens klangliga smidighet och homogenitet.
- 45 Brev från NEF till Karin Mandelstam 26.8.1941.
- 46 D:o 9.9.1941.
- 47 Bl.a. Hbl 15.8.1940, bild med namnförteckning.
- 48 Jfr bl.a. SoLex, 2 uppl., 2, s. 592, art. Finlands Rundradio (ALK).
- 49 RK, passim.
- 50 US 18.9 och 20.9.1940. "Harmonins valör är ett medel, varmed man uttrycker synnerligen subtila konstnärliga intentioner. Denna egenskap ligger på ett plan ovanför vanlig 'renhet'. Den innebär en medvetet förfinad användning av harmonier, vilket fordrar ett utvecklat öra hos dirigenten och visserligen även hos åhöraren. /.../ 'Solistkören' och dess ledare förefaller att inte alls förstå detta." Se även KLEMETTIs inlägg i SM 1940, 2, s. 25.
- 51 Qdaterat klipp ur Hbl i NEF-1.
- 52 Endast manskörssången Löylyä outtaissa, som inspelats av Solistkörens mansröster under ledning av NEF, återfinns i kartoteken hos radions grammofoonavdelning.
- 53 Muntliga uppgifter av korister i Chorus Sanctae Ceciliae i mitten av 1960-talet.

TEXTERNA

- 1 Jfr t.ex. tävlingsbestämmelserna för FSSMF:s tävling år 1936, FSSMF:s årsberättelse 1936.
- 2 Jfr FORSLIN, ALFHILD, Runeberg i musiken.
- 3 Jfr STADIUS, Åren 1930-1938, passim.
- 4 Strofen återges enligt FERLIN, N., Dikter, s. 96.
- 5 Texten i original har ställts till förf:s förfogande av författarinnan Karin Mandelstam.
- 6 HELMER, A., Svensk solosång, s. 34.
- 7 FERLIN, N., a.a., s. 320.
- 8 Termen enl. HELMER, a.a., s. 33.
- 9 Det kan nämnas, att sången slog igenom redan vid uruppförandet 1934. Huvudstadstidningarna har idel positiva omnämmanden den 7.3.1934; om dess attraktionskraft vittnar även t.ex. en formulering av Johannes Norrby, medlem av Björlingkvartetten: "Jag tror mig kunna säga att den sången /Nattlig madonna/ var kvartettens mest oemotståndligt skimrande pärla". (Brev från Johannes Norrby till förf. 13.3.1972).
- 10 Beträffande termen formelrytmik: jfr HELMER, a.a., s. 34 f.

HARMONIKEN

- 1 Greta Fougstedt har meddelat, att många av NEF:s manuskript kastades bort i samband med en flyttning på 1950-talet (muntlig uppg. 12.4.1977).
- 2 Jfr programuppgifter i REIMS och DUNCKER, Data och statistik, s. 292.
- 3 US 21.3.1933. (sade det han hade att säga så komplicerat
- 4 Hbl 21.3.1933. som möjligt.)
- 5 SP 27.3.1937.
- 6 Jfr trycket: REW, 1687 (Kbl I 96/98).
- 7 Hbl 7.3.1934.
- 8 Jfr TAWASTSTJERNA, E., Sibelius, s. 292 f.
- 9 Jfr LOUIS, R., och THUILLÉ, L., Harmonielehre, s. 158 ff.

FAKTUREN I FOUGSTEDTS KÖRSÅNGER

- 1 Jfr HEDBERG, Kompositioner av Bengt Carlson, s. 68.
- 2 Jfr t.ex. MM-58, s. 378.
- 3 Jfr HEDBERG, a.a., s. 69.
- 4 Ren falsettsång är enda tänkbara möjligheten i många passager i t.ex. J.Schönnings Under lövet, utförd av MM under ledning av Bengt Carlson redan 1931 (Sm-p). Även annan repertoar från denna tid kunde nämnas.

AUREA DICTA

- 1 En bandinspelning av framförandet i Pojo 1959 har bevarats (B.Lindroos, Pojo). Inspelningen visar, att NEF bedömde situationen rätt. Kantaten är inte menlöst enkel, men inte heller så svår, att detta skulle ha förkvävt ett musikanteriskt grepp vid detta enda framförande.
- 2 Jfr huvudstadstidningarnas recensioner 26.5.1960.
- 3 Sm-p.
- 4 Program bl.a. i NEF-2.
- 5 Översättningarna till svenska enligt programmet för Fougstedts 50-årskoncert. Sm-p.
- 6 Sm-p.

SLUTORD

- 1 Sm-p.
- 2 Musiikki, 1972, 2.
- 3 En konsert med kammarkörsrepertoar av sådan typ, som Chorus Sanctae Ceciliae odlade, hade givits redan tidigare i Finland: den ungdomliga ensemblen Voces Intimae Aboenses under ledning av Ulf Söderblom, som konserterade i Åbo 1953, bör utpekas som vårt måhända tidigaste pionjärföretag på repertoarförnyelsens område. Dessvärre blev denna körs verksamhet endast kortvarig och därför av begränsad betydelse.

KOMPOSITIONSFÖRTECKNING

- 1 NEF:s kompositionsförteckning befinner sig i Greta Fougstedts ägo. Den återges här i någon mån tillrättalagd, bl.a. har bruket av versaler gjorts enhetligt. Förf:s tillägg återges inom klammer (= / /).
- 2 Denna rubrik är högst gåtfull; motsvarande verk har inte kunnat påträffas. Ev. avses de tre folkvisorna op. 7 a; ev. något av NEF:s otaliga arrangemang för engångsbruk.
- 3 "Nils-Eric Fougstedtin Teosluettelo." Maskinskrift. Datumstämpel: 19.1.1971.
- 4 Teostos samling av tidningsurklipp, som betr. konsertlivet i Finland täcker praktiskt taget alla finländska dagstidningar ca 1941 - slutet av 1960-talet, uppbevaras numera i Sibeliusmuseet, Åbo; dessutom har Teosto tillställt museet en rätt fullständig samling program från dessa år. Museets redan därförinnan omfattande samling - den utökas kontinuerligt - fick härigenom ett värdefullt tillskott.
- 5 Laulava Bellman. Kokoelma valittuja Fredmanin epistoloita ja lauluja. Suomentanut Reino Hirviseppä. Pianolle ja kitarralle sovittanut Nils-Eric Fougstedt. Kuvittanut Aarne Nop-sanen. H:ki 1945.
- 6 För de uppgifter som gäller inspelningar av olika slag står förf. i tacksamhetsskuld till chefen för Rundradions grammfonarkiv Lars-Olof Landén.
- 7 Det är ett antagande av förf. att de bevarade miniatyrerna är identiska med dem som framfördes 1930. Stora överensstämmelser finns dock mellan noterna och den beskrivning som gavs av recensenterna, bl.a. Yrjö Suomalainen i US 25.5.1930: "korrektia joskin sävyltään hieman sovinnasta työtä" (korrekt om än till sin anda något konventionellt arbete). Ett av dessa framförda stycken hade NEF komponerat då han gick i lyceets sjätte klass, alltså ca 1926 (jfr SSäv, s. 352).
- 8 Melodin ingår inte i någon av de folkmusikutgåvor som närmast kommer i fråga, d.v.s. Fsvf, V, 1 och Nyländska folkvisor (Nyland, Samlingar utgivna av Nyländska avdelningen, 3). Ev. är melodin komponerad av NEF. Op. 7 a nr 1 har arrangerats för 2 pianon, 8 händer, av Andrej Rudnev, Viborg 1939, med titeln "Nyländsk folkvisa nr 2" (ms:Sm). Kanske har det sålunda funnits en av NEF arrangerad Nyländsk folkvisa nr 1, okänd för eftervärlden.
- 9 Lysstringssången för Frihetsbröderna komponerades för att ersätta körens dittills använda lysstringssång. Denna hade komponerats av Oskar Merikanto i juni 1919, till samma text som även Fougstedt använde; dock medtog Merikanto flera strofer (jfr Merikanto, O., Lysstringssång, litogr. uppl.; muntliga uppgifter av äldre körmedlemmar 1971 och 1975).
- 10 Melodin ingår i Fsvf, V:1, s. 47. Såväl melodin som texten upptecknades 1897 i Replot av V.Sjöberg.

- 11 Melodin ingår i Fsvf, V:1, s. 27, och upptecknades av Sulo Salonen 1921. Texten återfinns på s. 35. NEF har använt de två första stroforna av fem.
- 12 Folkvisan anges i partituret vara upptecknad av Sulo Salonen.
- 13 Melodin ("Barnamörderskan") är upptecknad i Replot 1897 av V.Sjöberg, och ingår i Fsvf, V:1, s. 616.
- 14 Alexis af Enehjelm (1886-1939), operasångare och skriftställare, hade i egenskap av avdelningschef och konferencier spelat en stor roll inom Finlands Rundradio under verksamhetens pionjärtid; NEF var hans assistent fr.o.m. 1938.
- 15 Om den gång Tersen skall ha sjungits f.f.g., se CHRISTIERNIN, G., Tersens ursprung; Kvartetten 1969, 1, s. 10 f.). Motivet för sångens tillkomst redovisas korrekt i MM 1968, s. 170: "Tillkom /.../ för att skydda Ehrströms 'Källan' mot fortsatt profanering som snapsvisa". Årtalet för tillkomsten är dock felaktigt här.
- 16 T.ex. Teostos klippböcker ger inga som helst besked om framförandet av melodramen Kaivo (Sm).
- 17 Sången har inte påträffats t.ex. i RK; det bör påminnas om, att året 1944 var en tid då radions program ofta avvek från givna förhandsmeddelanden, på grund av krigshändelserna.
- 18 Det kan nämnas, att Akademiska kören (Stockholm) inte har framfört sången (brev från Johannes Norrby till förf. 13.3.1972).
- 19 Ett framförande 1957 var förberett. Sången inövades detta år under ledning av NEF vid Martin Wegelius-institutets kurs i Borgå. Men den utfördes inte på kursens avslutande konsert emedan en kursdeltagare föreslog, att orden "gjut lärkan vin i strupen" borde ersättas med annan text. NEF vägrade kategoriskt att "censurera" Diktonius (muntl. uppg. av CAROL HEDBERG, H:fors).
- 20 Inför sitt 80-årsjubileum våren 1958 beställde Sällskapet MM nya kompositioner av Erik Bergman, Einar Englund, Erik Fordell, Nils-Eric Fougstedt och Einojuhani Rautavaara (MM:s årsbok 1956-57, s. 54). NEF levererade i sinom tid nr 191-193. 191 införliwades genast med körens repertoar (MM 1957-58, s. 55). De två andra sångerna sjöngs först säsongen 1967-68 (MM 1967-68, s. 61).
- 21 Korboken /1/, där 194-197 ingår, är utgiven av Finlands Svenska Sång- och Musikförbund, och förelåg färdig i december 1958 (FSSMF, styrelseprotokoll 14.11.1958). Fougstedts fyra sånger omnämns inte i protokollen, men bokens redaktör EGIL CEDERLÖF har muntligen omtalat (våren 1971) att de fyra sångerna skrevs enkom för denna körbok.
- 22 nr 199 och 200 skrevs enkom för Musik i skolan, utg. av Cederlöf och Salonen (muntlig uppgift våren 1971 av EGIL CEDERLÖF).

FÖRKORTNINGAR

A	Alt
AS	Akademiska Sångföreningen
AV	Arbetets Vänner
B	Bas
B&H	Breitkopf & Härtel, Leipzig
EF	Edition Fazer, Helsingfors
E&S, EC	Elkan & Schildknecht, Emil Carelius, Stockholm (SM=Sånger för manskör)
FSMF	Finlands Svenska Manssångarförbund
FSSMF	Finlands Svenska Sång- och Musikförbund
Fsvf	Finlands svenska folkdiktning
GF	Greta Fougstedt, Helsingfors
Hbl	Hufvudstadsbladet
HS	Helsingin Sanomat
HSt	Helsingfors stadsorkester
HSt-p	Helsingfors stadsorkesters programsamling
IS	Iltasanomat
LM	Laulu-Miehet, manskör i Helsingfors
MA	Musices Amantes, manskör i Åbo
MM	Sällskapet Muntra Musikanter, Helsingfors
MM-1947	165 äldre och nyare sånger ur MM:s repertoar. H:fors 1947.
MM-1958	200 kvartettsånger utgivna av Sällskapet MM, under redaktion av K.G.Hedberg. H:fors 1958.
MQ	The Musical Quarterly
ms	manuskript
NDA	Nya Dagligt Allehanda, Stockholm
NEF	Nils-Eric Fougstedt
NEF 1-3	jfr Källor och litteratur, H:fors, Greta Fougstedt
NMS	Nordiska Musikförlaget, Stockholm
NP	Nya Pressen
OD	Orphei Drängar, Uppsala
p	piano (-ackompanjemang)
(R)	radioframförande (i kombination med källuppgiften T = Teosto)
REW	R.E.Westerlunds musikförlag, H:fors. (Kbl = REW:s körsamling för blandad kör; Km = REW:s körsamling för manskör; Ks = Westerlundin kuoro-ohjelmisto se- kakuorolle)
RK	Radio-kuunteliija
RO	Radio-orkesteren, H:fors (även dess bibliotek)
S	Sopran
SATB	blandad kör
S.F.V.	Svenska Folkskolans Vänner, Helsingfors
SIS	Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland
Sm	Sibeliusmuseet, Åbo
Sm-p	Sibeliusmuseets programsamling
SMV	Suomen musiikin vuosikirja
SoLex	Sohlmans musiklexikon
SS	Sällskapet Svenska Sångare, Helsingfors
SS-47	218 populära sånger för manskör, SS, H:fors 1947
S.S.	Suomen Sosialidemokraatti
SULASOL	Soumen laulajain ja soittajain liitto

SvP	Svenska Pressen
T	Tenor
T	(rörande framföranden) Teosto
tr	tryckt av; tryckt i samlingen:
TTBB	manskör
US	Uusi Suomi
uu	uruppförande
v	violin
Vbl	Vasabladet
vla	viola
vlc	violoncell
ÅU	Åbo Underrättelser

KÄLLOR OCH LITTERATUR

1. Musikalier

- A. Kompositioner av Nils-Eric Fougstedt, tryckta och i manuskript. Upplagor och fyndorter anges i kompositionsförteckningen, s. 113-169.
- B. Sibeliusmuseets Fennica-samling. Några mera anlitade volymer:
- REW, Kbl I R.E.Westerlund, Körsamling för blandad kör, I. Två inbundna volymer.
- REW, Km R.E.Westerlunds körsamling för manskör, en inbunden volym.
- MM-1947 165 äldre och nyare sånger ur MM:s repertoar. H:fors 1947.
- MM-1958 200 kvartettsånger utgivna av Sällskapet MM, under redaktion av K.G.Hedberg. H:fors 1958.

2. Inspelningar

- A. De grammfoninspelningar av Fougstedt-kompositioner, som förelåg t.o.m. våren 1977 finns uppräknade i kompositionsförteckningen.
- B. Fougstedt: Kantat vid Pojo 600-års-jubileum (Torvalds). Bandinspelning: Bertel Lindroos, Pojo.
- C. Terve Suomeksi maa. Suomalainen kuorolaulu 1928-1939. Sävel SÄLP 652. (Grammofonskiva)
Heikki Klemetti kuoronjohtajana. PSOP 74. (Grammofonskiva)

3. Opublicerade källor

Helsingfors. Brages urklippsverk

Biografica-samlingen
Topografica-samlingen (Helsingfors)

Helsingfors, Carl-Erik Creutz

"Data om Quartians verksamhet 1936- ". Mapp med tidningsurklipp m.m., dessutom några manuskript till radiokabareter av sign. Mexiko /Finn Sommerschild/.

Helsingfors, Greta Fougstedt

Nils-Eric Fougstedts egenhändiga kompositionsförteckning

- NEF-1 Klippsamling sammanställd av NEF , med mest odaterade klipp, ca 1930-slutet av 1950-talet . Volymen innehåller även en förteckning över de solister, som samarbetat med NEF.
- NEF-2 Klippsamling sammanställd av NEF och Greta Fougstedt , med klipp från 1933-1976, i några fall odaterade.
- NEF-3 Samling av tidningsartiklar o.dyl. av NEF. Mest odaterade.

Helsingfors, Karin Mandelstam

Brev från NEF till Karin Mandelstam 26.8. och 9.9.1941. Sommarsvit (maskinskrift).

Helsingfors, Svenska Teatern

Repertoarbok

Helsingfors, Teosto

Nils-Eric Fougstedtin teosluettelo 19.1.1971.
Kartoteket över i Finland framförda musikverk.

Helsingfors universitets musikvetenskapliga institution

Träskman, Anhild, Nils-Eric Fougstedts körkompositioner.
Proseminarieuppsats (maskinskrift).

Helsingfors, Oy Yleisradio Ab

"Kestokirja" (musikavdelningen)
Kartoteket (notavdelningen)

Åbo, Sibeliusmuseet (Sm)

- Biografica-samlingen.
Finlands Svenska Sång- och Musikkörbunds arkiv (deposition).
- Sm-p Programsamlingen (omfattar bl.a. Teostos samling ca 1940-1970).
Teostos klippsamling.
- Brev till förf. från:
Arbetets Vänners kör. 1971.
Göran Blomqvist, Borgå. 1972.
Henrik Otto Donner, Esbo. 1972.
Elkan&Schildknecht, Emil Carelius, hovmusikhandel. 1971.
Finlands Svenska Manssångarförbund, 1971, 1972.
Karl Gustav (Carol) Hedberg, Helsingfors. 1971-1977.
Nils Holmqvist. 1972.
Bertel Lindroos, Pojo. 1971, 1972.
Karin Mandelstam, Helsingfors. 1971.
Barbro Mörne, Grankulla. 1972.

Nordiska Musikförlaget, Stockholm. 1971.
Johannes Norrby, Stockholm. 1972.
Stadstyrelsen i Kristinestad. 1972.
Svenska Finlands Folktingsfullmäktige. 1972.
Svenska Teatern i Helsingfors. 1971.
Suomen elokuva-arkisto. 1972.
Suomi-Filmi Oy. 1971.
Teosto. 1977.
Wasa Sångargille. 1971.

4. Muntliga uppgifter av bl.a.

Egil Cederlöf, Grankulla. 1971, 1972.
Erik Cronvall, Helsingfors. 1972.
Helge Degerman, Helsingfors. 1972.
Lasse Finell, Helsingfors. 1971.
Holger Forsström, Helsingfors. 1971.
Greta Fougstedt, Helsingfors. 1971, 1977.
Karl Gustav (Carol) Hedberg, Helsingfors. 1971-1977.
Eila Suomalainen, Helsingfors. 1972.

5. Litteratur

Andersén, H., Kuorolaulumme ongelmia. (Suomen musiikin vuosi-
kirja 1 (1958-59), s. 84-86.)
Andersson, O., Finlandssvenska musikfester under 50 år. Åbo 1947.
-, Oratoriet i Finland under det nittonde seklet. (Svenska Ora-
torieföreningen i Helsingfors 1920-1945, H:fors 1945, s.
15-34. Artikeln omtrycktes i Svenska Oratorieföreningen i
Helsingfors 1920-1970 (red. Carol Hedberg), H:fors 1970, s.
11-20.)
Catalogue of Finnish Orcestral Works and Vocal Works with Orchest-
ra published by Teosto. H:ki 1964.
Catalogue de la musique de chambre finlandaise. Utg. av T. Haa-
panen. N:o 1, 1947. H:ki 1947.
Christiernin, G., Tersens ursprung. (Kvartetten, 1969, 1, s. 10 f.)
Diktonius, E., Urajärvi, det elegiskt lummiga. (Hbl 15.7.1950.)
Duncker, K., Matrikel över Akademiska Sångföreningen 1838-1963.
(Akademiska Sångföreningen 1938-1963, H:fors 1963, s. 299-484.)
Ferlin, N., Dikter. Utökad uppl. Sthlm 1974.
Finlands svenska folkdiktning V: Folkvisor 1. Den äldre folkvi-
san, utg. av Otto Andersson. H:fors 1934. (SLS, CCXLVI.)
Duncker, K., Matrikel över Akademiska Sångföreningen 1838-1963.
(Akademiska Sångföreningen 1938-1963, H:fors 1963, s. 299-484.)
Ferlin, N., Dikter. Utökad uppl. Sthlm 1974.
Forslin, Alfhild, Runeberg i musiken. Åbo 1958. (SLS, 367)
Fougstedt, N.-E., Handbok för kördirigenter. H:fors 1946.
-, Manskörssången av idag och synpunkter på dess utveckling.
(Sångartidningen, 1955, s. 10-11.)
-, Musikens formlära och organik. H:fors 1946.
-, NEF. (Suomalaisia musiikin taitajia, utg. av M. Pulkkinen,
H:ki 1958, s. 826-831.)
-, Något om de finländska elitkörernas arbete. (Vår Sång,
1937, s. 144 f.)
-, Något om vår inhemska manskörersrepertoar. (SS 1916-1946,
H:fors 1946, s. 118-120.)
Fougstedt, N.-E., och Lindeman, O., NEF. (Suomen säveltäjiä,
toim. E. Marvia, 2, Porvoo 1966, s. 350-359.)
Haapanen, U., Suomalaisten äänilevyjen luettelo 1946-1966. H:ki
1967. (Suomen Äänitearkiston julkaisu, 1.)

- Hedberg, C., Kompositioner av Bengt Carlson. (Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors 1920-1970, H:fors 1970, s. 63-71.)
-, Svenska Oratoriekören - 1920-1970. Krönika. (Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors 1920-1970, H:fors 1970, s. 23-49.)
Heininen, P., Erik Bergman. (Musiikki, 1972, 2, s. 3-24.)
-, Einar Englund. (Musiikki, 1976, 4, s. 3-69.)
Helmer, A., Svensk solosång 1850-1890. En genrehistorisk studie. Sthlm 1972. (Skrifter utgivna av Svenska samfundet för musikkforskning, 3:1.) (Diss.)
Karvonen, A., Sibelius-Akatemia 75 vuotta.
Klemetti, H., Äänenmuodostuksen opas. H:ki 1920.
-, Kuorolaulun opas. Porvoo 1917.
Kuusisto, T., Suomen luovan säveltaiteen kehitysvaiheet maan itsenäisyyden aikana. (Suomen musiikin vuosikirja 1966-67, s. 7-14.)
Leiviskä, Helvi ja Marvia, E., Nils-Eric Fougstedtin jäähyväissanat säveltäjätoverilleen. (Pieni musiikkilehti, 1961, , s. - .)
Lindeman, O., NEF, Säveltäjä, kapellimestari ja pedagogi. (Suomen musiikin vuosikirja 1960-61, s. 15-21.)
Louis, R., och Thuille, L., Harmonielehre. Neunte Auflage. Stuttgart u.ä.
Manskören Musices Amantes. Jubileumsskrift 1908-1958. Åbo 1958.
MM, årsböcker och jubileumsskrifter.
Musiikkitieto 1934.
Nya Pressen 1961.
Nyländska folkvisor, utg. av E.Lagus. H:fors 1887. (Nyland, 3, utg. af Nyländska afdelningen.)
Radio-kuuntelija 1936-1961.
Radiosanoma 1934-1936.
Reims, S., och Duncker, K., Data och statistik. (Akademiska Sångföreningen 1938-1963, H:fors 1963, s. 274-297.)
Sohlmans musiklexikon. Sthlm 1948-1952.
Sohlmans musiklexikon. Andra reviderade och utvidgade upplagan. Sthlm 1975 - .
Stadius, Ö., Åren 1930-1938. (Akademiska Sångföreningen 1838-1938, H:fors 1938, s. 324-356.)
Suomalaista musiikkia/Finnish Music. /Katalog över finländsk orkestermusik, vokalmusik med orkesterackompanjemang, opera- och balettmusik utg. av/ Luovan säveltaiteen edistämisseätiö. H:ki 1973.
Svenska Klassiska Lyceum i Åbo 75 år. Åbo 1947.
Svenska Sångare 1916-1946. En minnesskrift red. av Georg Forsberg. H:fors 1946.
Södergran, Edith, Samlade dikter red. av Gunnar Tideström. H:fors 1949.
Söderholm, Kerstin, Ord i natten. H:fors 1933.
Söderholm, O., Manskörssången i Finland 1819-1969. Åbo 1969.
Tawaststjerna, E., Sibelius. Sthlm 1968.
Torvalds, O., Strängar av aska. H:fors 1954.
Wallner, B., Det enkla och det svåra. (Lars-Erik Larsson och hans concertinor, Sthlm 1957, s. 7-31.)
-, Scandinavian Music after the second World War. (MQ, 1965, s. 111-143.)
-, Vår tids musik i Norden. Sthlm 1968.

REGISTER

Kompositioner av Nils-Eric Fougstedt

1. Orkesterverk

Alkusoitto. 142.
Angoscia. 35, 37 f., 40, 16, 161.
Barcarole och intermezzo. 11, 26, 122.
Cantio "In stadio laboris". 167.
Canzona. 36, 116, 157.
Canzonetta. 115, 142.
Caprice, se Preludio e caprice.
Concertino för violin och orkester. 36, 118, 132, 161.
Concerto Ess-dur. 18 f., 114, 118, 132.
The Defier, se Den trotsige.
Den trotsige. 23 f., 28 f., 115, 141.
Eikä me olla veljeksiä, se Variationer över en finsk soldatvisa.
Elegi. 114, 135.
Festival Music, se Festspel.
Festmarsch. 121.
Festspel. 23, 25 f., 115, 143.
Folkvisa från Pernå. 129.
Folkvisa från Österbotten. 129.
Foxtrot. 133.
Fuga B-dur. 12, 14, 113, 124.
Helsinki, se Svit ur Helsinki.
Iltahämärä, se Skymning.
In stadio laboris, se Cantio.
Interludium. 136.
Intermezzo, se Barcarole och intermezzo.
Intrada. 34, 85 f., 115, 145.
Johdanto ja caprice, se Prélude e caprice.
Juhlasoitto, se Festspel.
Kevään tuntua, se Vårvarsel.
Kolme balettikohtausta, se Trois scènes de ballet.
Konsert för piano och orkester. 23, 29, 115, 141.
Konsert för violoncell och orkester. 23 f., 29, 114, 138.
Konsertuvertyr nr 1. 23, 114, 117, 136.
Konsertuvertyr nr 2. 23, 25, 115, 117, 142.
Kuljin mä kukkavainiolla, svit ur Sylvi. 141.
Minuetto. 139.
Nyländsk folkvisa. 18, 125.
Nyländsk rapsodi. 26, 114, 137.
Partita. 93 f., 116, 151.
Passacaglia. 19, 21, 23-26, 28, 35, 69, 100, 114, 137.
Pezzo sinfonico. 113, 124.
Pieni sarja, se Svit för stråkorkester.
Prélude e caprice för violin och orkester. 167.
Preludio eroico. 23 f., 114, 138.
Preludium och rondo. 116, 153.
Romans ur Tanssi yli hautojen. 156.
Romantinen sarja, se Suite romantique.
Saaristolaisrapsodia, se Sjömansrapsodi.
Scène dramatique. 32, 35, 101, 115, 144.
Sjömansrapsodi. 113, 129.
Skymning. 113, 127.

Suite romantique. 27, 114, 138.
Svit F-dur. 18, 113, 132.
Svit för stråkorkester. 54, 116, 155.
Svit ur Helsingfors. 133.
Symfoni nr 1. 19 f., 22 f., 64, 114, 133.
Symfoni nr 2. 34-37, 39, 85 f., 100, 116, 155.
Tre folkvisor från Svensk-Finland. 1152, 129.
Tre folkvisor för stråkorkester. 113.
Tre lyriska stycken. 12, 113, 122.
Tre miniatyrer för stråkorkester. 36, 54, 159.
Triptyk. 39 f., 100 f., 116, 166.
Trittico sinfonico, se Triptyk.
Trois pièces lyriques, se Tre lyriska stycken.
Trois scènes de ballet. 116, 154.
Uhmaaja, se Den trotsige.
Uusmaalainen kansanlaulu, se Nyländsk folkvisa.
Uusmaalainen rapsodia, se Nyländsk rapsodi.
Variationer över en finsk soldatvisa. 26, 115, 118, 139.
Venelaulu ja intermezzo, se Barcarole och intermezzo.
Välisoitto. 136.
Vårvarsel. 23, 26, 114, 135.

2. Smärre besättningar, kammarmusik

Divertimento för blåskvintett. 115, 145.
Divertimento för stråkkvartett. 113, 126.
Fanfar, Fanfar nr 3. 157.
Stråkkvartett f-moll. 114, 136.
Stråktrio. 11, 13, 121.
Trio op. 1. 12-15, 20, 23 f., 75, 80, 90, 113, 122.

3. Violin och piano

Berceuse. 15 f., 46, 67 f., 74 f., 124.
Impression, se Berceuse.
Pièces lyriques. 115.
 Consolation (Lohdutus). 115, 140.
 Caresse (Hyväily). 115, 140.
 Caprice. 115, 145.
 Impromptu. 115, 154.

4. Piano solo

Americana. 116, 157.
Fyra miniatyrer (ca 1930). 11, 121.
Fyra miniatyrer (ca 1959). 167.
Humoresque. 169.
Iltahämärä, se Skymning.
Impromptu. 132.
Kevät/Vår & Valsette. 121.
Kolme luonnosta, se Tre klaverskisser.
Meditation. 133.
Neljä miniatyriä, se Fyra miniatyrer (ca 1959).
Skymning. 18, 113, 127, 132.
Svit a-moll. 18, 113, 131.
Tre klaverskisser. 77, 116, 155.

Två miniatyrer för piano, se Skymning, Valsette.
Valsette. 18, 127, 132.
Variations chromatiques. 114, 139.

5. Orgel

Elegi. 135.

6. Filmmusik

Grevinna för en natt. 143.
Helsinki / Helsingfors. 114, 133.
Jag gungar i högsta grenen, se Må oksalla...
Katarina ja Munkkiniemen kreivi / Katarina och greven av Munks-
näs. 26 ff., 138.
Må oksalla ylimmällä. 161.
Sylvi. 26 ff., 115, 141.
Tanssi yli hautojen. 116, 156.
Vain sinulle. 115, 142.

7. Skådespelsmusik

Blodsbröllop. 145.
Borgå stads 600-årsjubileum (tablåmusik). 115, 145.
Don Carlos. 157..
En lyckoriddare. 143.
Hamlet. 115, 146.
Ondine. 161.
Riddar Sigmund (Äventyr i Florios land, Miraflor, Prinsessan
Miraflor). 113, 132.
Spelet om makt. 115, 146.

8. Solosånger

Aftonstämning. 154.
Anemoner. 114, 136.
Asket och stjärna. 38, 161.
Bli pärla, lilla sorg. 116, 147.
Bön. 31, 114, 136.
Det var lärksång och glans över liden. 114, 122.
Die geheimnisvolle Flöte. 127.
Drängvisa. 145.
En blommande äng. 114, 133.
Enkeli. 15, 122.
En spel- och dansvisa. 12, 118, 121.
Etelästä tuulee. 145.
Flyg, svarta svan. 12, 113, 122.
Fåglarna. 116, 154.
Gungan. 116, 154.
I de stora skogarna. 113, 125.
Jag hade en vän. 145.
Jag har gått under stjärnor. 169.
Jag söker väg. 29, 31, 115, 142.
Joutsen, se Flyg, svarta svan.
Kartanon lilja. 169.
Keinu, se Gungan.
Kinesen Fu. 169.
Koivun kaksi valkovartta. 140.

Kotiinpaluu. 12, 113, 122.
Kukkiva kunnas, se En blommande äng.
Kuljin mä kukkavainiolla. 141.
Laulelma, se Visa (Tegengren).
Laululle. 169.
Linnut, se Fåglarna.
Mansikkamaa, se Smultronbacken.
Med vårens svala. 121.
Melodi, se Anemoner.
Men elva äro broarna. 145.
Musta joutsen, se Flyg, svarta svan.
O, bleknande vårvälls stillhet. 12, 30, 113, 121.
Oli leivossa helkettä haassa, se Det var lärksång ...
Olit poissa. 12, 113, 122.
Onnellinen aamu. 29, 115, 141.
Pikkujoulu. 154.
Plutte plott. 157.
Regn. 167.
Romanssi. 138.
Sa helmeksi suru muutu, se Bli pärla, lilla sorg.
Smultronbacken. 29, 115, 141.
Soldatpsalm. 114, 137.
Solguldstråke och vallmognäpp. 114, 138.
Torpet. 166.
Tre sånger till dikter av Solveig von Schoultz. 147, 154.
Trubadursång. 132.
Två dikter i folkton. 115, 145.
Två vårsånger, se s. 133, nr 65.
Vandringssång. 121.
Vantaan ballaadi (Hirvisseppä). Ur filmen Sylvi?
Valkovuokot, se Anemoner.
Viimeinen lintu. 29, 115, 140.
Visa (Lundén). 31, 113, 118, 122.
Visa (Tegengren). 114, 118, 133.

9. Melodramer

Akvarell. 113, 127.
Fyra vita måsar. 113, 126.
Kaivo. 140.
Månen. 113, 125.
Sommaren flyr. 132.
Venezianskt. 113, 126.

10. Blandad kör a cappella

arr. Den bergtagna (Och jungfrun hon skulle sig). 113, 127 f.
Björkarnas valv. 54, 89, 111, 162.
Djäknevisa (gitarr ad lib.). 55, 68, 167.
Ensam under fästet. 95, 116, 150 f.
En visa. 53, 71, 116, 149.
Ett ensamt skidspår. 56, 70, 87, 96 f., 111, 160.
Evighet. 54, 151.
Följ oss, sång. 144.
Hembygdens skönhet. 150.
Hjärtats sommar. 53, 69, 76, 84, 96, 116, 118, 149.
Höstsång. 55, 70, 77, 85 f., 88 f., 166.
I folkviseton. 55, 66, 81, 89, 111, 165.

I jorden går dolda ådror. 54, 159.
I min gungande båt. 52, 69, 91, 94, 113, 123.
I vimmel och vammel. 55, 70, 89 f., 99, 166.
arr. Jag vet utav en jungfru. 113, 128.
Kesäinen sarja, se Sommarsvit.
Kevään tuulet, se Vårluft.
Koivujen holvisto, se Björkarnas valv.
Lupauksen rantaa kohti, se Mot löftets strand.
Maan kätkössä mullan alla, se I jorden går dolda ådror.
Mitt hjärta behöver ett litet barn. 70 f., 116 f., 150.
Mot löftets strand. 46, 52, 93, 113, 123.
Mot norr. 95, 114, 135.
(Nattlig madonna. 124.)
Sanctus. 61, 73, 126.
Silmien laulu. 57, 85, 155.
Skyn, blomman och en lärka. 53, 66 f., 71, 80, 84, 94, 111,
116, 149.
Smultronbacken. 53, 140.
Sommarsvit. 56 f., 59, 65 f., 68, 81 ff., 87, 93, 96, 99, 111,
114, 117, 137.
Sommarvisa. 52, 113, 127.
arr. Sorgens makt. 113, 128.
Stjärnan. 116, 151.
Syreners doft. 52, 128.
Syömmeni tarvitsee pientä lasta, se Mitt hjärta behöver ett
litet barn.
Sång på havet. 54, 64, 94 f., 155.
Tiga blott. 55, 78, 81, 89, 93, 165.
Tuomien alla, se Under häggarna.
Under häggarna. 54, 85, 111, 161.
Vår. 54, 155.
Vårluft. 54, 89, 111, 159.
Yksinäinen suksenlatu, se Ett ensamt skidspår.

11. Blandad kör med ackompanjemang

Aurea Dicta. 40, 100-104, 117, 168 f.
Det skönaste landet. 53, 75, 113, 131.
Du skänkt oss, o Gud ett fosterland. 136.
Elddonet, se Tulukset.
Haaste kevääille, se Åkallan.
Kantat vid Kristinestads 300-årsjubileum. 116, 153.
Kantat vid Pojo 600-årsjubileum. 100, 167.
Tulukset. 36, 116, 156.
Zur Enthüllungsfeier des Denkmals für die Verunglückten der
"Habsburg" 16 Okt. 1918. 114, 134.
Åkallan. 55, 64, 85, 162.

12. Manskör a cappella

Bort. 48, 88, 164.
Dansfantasi. 62, 116, 148.
Den lustiga våren. 49, 86, 163.
Det går en liten speleman. 47, 65, 83, 97, 115, 143.
Enkla ting. 49, 83 f., 116, 147.
arr. En sjöman seglar. 47, 111, 113, 118, 131.
Epilog. 48, 158.
Festivo. 47 f., 86, 158.

För vilsna fötter sjunger gräset. 49, 116, 147.
Gårdstango. 47 f., 65, 68, 71, 87, 91, 93, 99, 111, 157.
arr. Har du mod? 141.
I lyckans ögonblick. 46, 64, 114, 134.
Jag vill gå ... 48, 85, 164.
Kaksi pienoiskuvaa, se Två miniatyrer.
Kevät on kumma, se Den lustiga våren.
Kolmas, se Tersen.
Kuin yltänsä pilviverhon, se Som molnen till natten skingras.
Lystringssång (För det ädla...). 127.
Löylyä outtaissa. 50, 114, 120, 134.
Marsbjörkar. 47, 70, 76, 81, 114, 133 f.
arr. Mellbergvisan. 47, 98, 113, 130 f.
Nattlig madonna. 16, 28, 46 f., 62, 67 f., 73 ff., 80, 82, 100,
111, 113, 124.
Niin saavuit luoksein, se Så kom du till mig.
Näktergalen. 48, 115, 143.
Ordensregel. 49, 163.
arr. Per Spelman. 47, 79, 113, 130.
Pihatango, se Gårdstango.
Pois, se Bort.
Quartians sångarhälsning (endast sj. i enkel kvartett). 47, 129.
Satakieli, se Näktergalen.
Serenad (endast sj. i enkel kvartett). 47, 130.
Siell' on kauan jo kukkineet. 50, 113, 125.
Sjunger i stilla kvällar. 48, 95 f., 116, 148.
Skaparegestalter. 20, 48 f., 62, 64, 72 f., 83, 116, 126.
Skymningsadagio. 71, 115, 144.
Som molnen till natten skingras. 46, 76, 78 f., 114, 132.
Stor glädje. 46, 92, 113, 123.
Svenska Sångares sångarhälsning, se Sång, som klingar.
Syreners doft. 52, 113, 128 f.
Syster visa. 49, 69, 116, 147 f.
Så kom du till mig. 48, 80, 93, 165.
Sången. 46, 72, 121 f.
Sång, som klingar. 71, 142.
Sång ur vår själ. 36, 49, 156.
Tahdon kulkea, se Jag vill gå ...
Templet. 48, 114, 135.
Tersen. 49, 111, 139.
arr. Till Stockholm för Heppeneppepp. 46 f., 65, 74, 113,
118, 125.
Trallvisa. 148.
Tre sånger om kärleken. 46 f., 70 f., 84, 100, 151.
Tukholmaan läks' Heppeneppepp, se Till Stockholm för Heppeneppepp.
Två miniatyrer. 49, 86, 88, 99, 163.
Vasanamnet. 140.
Veljeskunnan säännös, se Ordensregel.
Välkommen i vårt lag. 152.
Öinen madonna, se Nattlig madonna.

13. Manskör med ackompanjemang

Balder är fallen. 124.
Bygd vid havet. 50, 160.

Hjärtats sommar. 50, 118, 160.
Kantat vid Svenska Klassiska Lyceums 75-årsjubileum (gosskör, manskör, soli, orkester). 79, 115, 146.
Uppbrott. 46, 116, 148 f.
Vårbrodd. 50, 159.

14. Damkör

Det går en liten speleman. 144.
Du skänkt oss, o Gud, ett fosterland (med soli och orgel).
114, 136.
Me kaunihin saimme synnyinmaan, se Du skänkt oss ...
Tampereen Naislaulajien marssi. 142 f.

Namnregister (s. 3-169)

Ainamo, E. 136	Carlsson, S. 48, 106.
Alfvén, H. 55.	Cato. 61, 101, 168.
Alvas, H. 145.	Cederlöf, E. 54, 151.
Andersén, H. 48, 58, 60, 109, 158, 166.	Cicero. 61, 101, 168.
Andersen, H.C. 36, 156.	Claudius, Appius. 61, 101, 168.
Anderssen, A. 51, 53, 105 f.	Creutz, C.-E. 47, 129 f.
Andersson, F. 53.	Cronvall, E. 18, 100 f., 125, 132, 136, 157.
Andersson, O. 51, 105.	Dahlberg, O. 47, 129, 132.
Angerkoski, A. 57, 156.	Dahlström, F. 138.
Arti, V. 136, 141, 163.	Dahlström, G. 49, 53 ff., 106.
Arvidsson, H. 144.	Degerman, H. 151, 155.
Asunta, H. 142.	Didriksson, S. 50, 160.
Bach, J.S. 55, 58.	Diktonius, E. 14, 46, 48 f., 55, 61-64, 85 f., 88, 113, 123, 162-165.
Bachberg, M. 121.	Donner, H.O. 125.
Beethoven, L. van. 58.	Durchmann, I. 7.
Bellman, C.M. 119.	Edfelt, J. 48, 61, 108, 158.
Berglund, P. 100 f., 169.	Edgren, O. 49.
Bergman, E. 11, 29, 37, 47 ff., 54 f., 101, 106, 108 f., 124 f., 147, 152, 158, 164 f.	Ehrström, F.A. 49.
Bergroth, R. 29, 127, 141.	Ehrström, O. 54.
Bergström, K. 154.	Eirto, E. 139.
Björklund, W. 151, 155.	Ekelund, W. 46, 62, 84, 100, 150 f.
Björklöf, B. 139.	Eklund, H. 57, 140, 156.
Björkman, T. 12, 122, 134.	Eklöf. 25.
Björling, G. 63.	Ekman, K. 105.
Blomberg, B. 154.	Ekroth, E. 54, 127.
Blomberg, E. 46, 61, 84, 100, 151.	Elfvén, A.-L. 46, 62, 116, 148.
Blomstedt (Jalas), J. 138.	Enckell, R. 63.
Blumenthal, G., se Fougstedt, G.	af Enehjelm, A. 135.
Boghen, F. 8, 16.	Englund, E. 11, 29, 32.
Brahms, J. 13, 28, 55.	Englund, K. 57.
Broman, S. 21.	Ericsson, E. 158.
Campbell, A.B. 146.	Fallström, D. 51.
Carlson, B. 7, 11, 43-47, 51, 53 f., 68, 72 ff., 91 f., 105 f., 109, 122 ff., 129, 131 f., 134, 143 f.	Faltin, R. 105.
	Fedosow, J. 47, 129, 136.

- Ferlin, N. 54 f., 61 ff., 65 f., 68, 87, 89, 157, 165 ff.
 Fohström, O. 121 f.
 Forsström, H. 57, 124.
 Fortelius, K. 147.
 Fougstedt, G. 3, 8, 23, 29, 57, 122, 133, 135 f., 140 ff., 145, 147, 154, 161.
 Fransman, H. 145.
 Fröding, G. 62, 124.
 Funtek, L. 18 f., 21, 47, 50, 53 f., 73, 125.
 Furuhjelm, 25.
 Furuhjelm, E. 7, 11 ff., 25.
 Giraudoux, J. 161.
 Granlund, J. 48 f., 126, 147 f.
 Granroth, Arno. 124.
 Granroth, Artto. 29, 136.
 Grieg, E. 13.
 Gripenberg, B. 46, 48, 51 ff., 56, 61 f., 64, 75, 87, 113, 115, 128, 131 f., 134 f., 143, 160.
 Gräsbeck, G. 152, 158.
 Grön, E. 139.
 Grönberg, T. 141.
 Grönroos, V. 128.
 Gullberg, Hj. 49, 53, 61 ff., 66, 84, 116, 147, 149, 163.
 Gustafsson, K.-E. 149 f.
 Haapalainen, V. 29, 92.
 Haapanen, Toivo. 122, 132, 138, 151, 153.
 Haapanen, Tuomas. 161.
 von Haartman, G. 125.
 Hannikainen, bröder. 12, 15.
 Hannikainen, A. 121 f.
 Hannikainen, T. 50, 122.
 Hanttu, A. 57.
 Hardy, Th. 48.
 Harmaja, S. 29, 63, 115, 141.
 Haydn, J. 55.
 Hedar, J. 45, 55.
 Hedberg, C. 122, 124, 153.
 von Heideman, Hugo. 46, 123 f.
 Heininen, P. 106.
 Helén, W. 144.
 von Hellens, E. 121.
 Hellman, A.-M. 154.
 Hellmuth, P. 45.
 Hemmer, J. 53 f., 61, 63, 85, 89, 113 f., 116, 127, 133, 137, 150, 159, 161.
 Hindemith, P. 39.
 Hinds, V. 154.
 Hirvisoppi. 138.
 Hofman, K. 29, 53, 61, 115, 140 f.
 Hofmann, H. 58.
 Hollméus, R. 48.
 Holm, A. 50, 157.
 Holmström, B. 47.
 Horn, E. 48.
 Huttunen, H. 136.
 Huttunen, J. 133.
 Håkanson, K. 55.
 Häggqvist, J. 152.
 Härkönen, L. 11.
 Hästesko, H. 124.
 Ingman, O. 11.
 Isacsson, F. 48.
 Jalas, J., se Blomstedt, J.
 Johansson, B. 54, 109.
 Johansson, S.-E. 55.
 Johnsson, E. 53 f., 155, 159.
 Juslin, I. 134.
 Järnefelt, A. 28, 137, 142.
 Kaijärvi, Y. 57, 61, 85, 155.
 Kailas, U. 12, 15, 63 f., 113, 122.
 von Karajan, H. 8.
 Karlfelt, E.A. 91.
 Karma, E. 136.
 Kilanto, F. 140, 145.
 Kilpinen, Y. 29.
 Kiri, P. 167.
 Klami, U. 17.
 Klemetti, H. 44 f., 58 f., 114, 136.
 Klinge. 25.
 von Koch, E. 39.
 Koskenniemi, V.A. 29, 50, 62 f., 113, 115, 125, 140.
 Koskimies, P. 139, 157.
 Koskinen, A. 57, 100.
 Krohn, I. 7.
 Krokfors, Hj. 47 ff., 53, 61 ff., 65, 69, 83 f., 115 f., 118, 143, 145, 147 ff.
 Kuula, T. 17, 45, 91, 105.
 Kuusisto, I. 58.
 Kuusisto, M. 139.
 Kuusisto, T. 11, 54, 135.
 Lagerman, B. 47.
 Lagerqvist, P. 108, 169.
 Laitinen, G. (G.L.) 123 f.
 Larsson, L.-E. 17 f., 39.
 Leander, S. 127.
 Lehtinen, K. 156.
 Lehtinen, R. 139.
 Leisiö, T. 118.
 Leiviskä, H. 11.

- Leppänen, E. 139.
 Liljeqvist, H. 53, 145.
 Lillqvist, 25.
 Lindberg, O. 55.
 Lindberg, V. 53 f.
 Lindelöf, C. 121.
 Lindeman, C. 132, 138.
 Lindgren, K. 47, 62, 76, 133.
 Lindholm, E. 144.
 Lindholm, R. 47, 129.
 Lindqvist, Bertel. 159.
 Lindqvist, Bruno. 123, 126 f.
 Lindroos, B. 168.
 Linko, Erkki. 133, 135, 139.
 Linko, Ernst. 72.
 Linnala, E. 51.
 Linnala, T. 57.
 Linnavalli, E. 139.
 Linsén, G. 161.
 Li-Tai-Po. 63, 127.
 Lorca, G. 145.
 L.S. 52, 61, 113, 123.
 Lundén, I. 31, 63, 113, 118, 122.
 Lundvik, H. 55.
 Löwenhjelm, H. 108.
 Madetoja, L. 17, 91.
 Mandelstam, K. 31, 47 f., 55 f., 61 ff., 65, 68, 81, 85 f., 88 f., 114 f., 117, 136 ff., 144, 158, 164, 166.
 Mann, T. 20, 133.
 Marttinen, T. 29.
 Matti. 139.
 Melartin, E. 17.
 Merenmaa, M. 92.
 Merikanto, A. 17, 47, 50, 54.
 Merikanto, O. 51.
 Mexiko, se Sommerschild, F.
 Mickwitz. 25.
 Mikkilä, T. 18, 132.
 Molander, H. 143.
 Mozart, W.A. 28, 55.
 M.S. /Sigurd Snåre/. 51.
 Mutanen, A. 57.
 Mårtensson, G. 145.
 Möller, O. 147.
 Mörne, A. 46, 50, 52-55, 61 f., 64, 84, 100, 113, 116, 123, 126, 149 ff., 155, 159 f.
 Mörne, B. 113, 132.
 Neuvonen, M. 162.
 Nilsén, O. 115 f., 145 f., 153.
 Nissinen, L. 132.
 Norrby, J. 56, 160.
 Nyström, T.-M. 142.
 Olin, U. 54, 61, 116, 151.
 Olsson, H. 63.
 Olsson, O. 45.
 Orko, R. 133.
 Pacius, F. 43, 105.
 Palmgren, S. 17 f., 21, 45 f., 51, 53, 59, 72, 74 f., 91, 105, 144.
 Parland, R. 29.
 Pasila-Tamminen, E. 57.
 Paumgartner, B. 8.
 Peltola, H. 158.
 Peltoniemi, E. 57.
 Pesonen, O. 11.
 Poijärvi, L.A.P. 45.
 Procopé, Hj. 12, 62 f., 113, 122, 126, 140.
 Puhtila, S. 164 f.
 Pylkkänen, T. 36, 156.
 Raitio, E. 7.
 Raitio, V. 17.
 Ranta, S. 14, 17.
 Rantala, A. 154.
 Rautawaara, A. 140.
 Rautawaara, P. 114, 138.
 Ravel, M. 17.
 Remell, H. 53.
 Ringbom, N.-E. 3, 11, 29, 53 f.
 Roiha, E. 11.
 Roos, V. 154.
 Rosas, J. 48 f., 147, 159, 163.
 Rudnev, A. 125.
 Runeberg, J.L. 49, 54, 62, 91.
 Rundt, J. 49, 74, 142, 144, 156.
 Rydberg, V. 62.
 Ryynänen, R.R. 132, 163.
 Salonen, S. 11, 51, 53 ff., 106, 128.
 Sandberg, S. 146.
 Savonius, M. 7.
 Schiller, F. 157.
 von Schoultz, S. 49, 54, 62 f., 83, 116, 147, 154, 166 f.
 Schönnig, J. 45.
 Segerstam, S. 49, 55, 106.
 Seiber, M. 45.
 Sevón, A. 127.
 Sgobba, C. 145.
 Shakespeare. 146.
 Sibelius, J. 17, 19, 21 f., 45, 77 f., 81, 91, 95, 105.
 Similä, M. 145.
 Sipilä, A. 145.
 Sipilä, E. 124.
 Siveri, H. 57.
 Sjostakovitj, D. 34, 36.

- Slotte, A. 51.
Snoilsky, S. 62.
Snåre, S. 51, 55, 106.
Sokrates. 61, 101, 168.
Solanterä, K. 122, 124, 132 f.,
137, 139, 143, 147, 154,
157-162, 164.
Sommerschield, F. 47, 62, 129 f.
Stadius, O. 122
Stendahl, O. 154.
Stendahl, S. 49.
Stravinskij, I. 17, 45, 72.
Strindberg, A. 62.
Sundblad, H. 51.
Svensson, J. 147.
Söderblom, U. 121.
Södergran, E. 16, 46, 48, 62 ff.,
67, 72 f., 100, 113, 116, 124 ff.
Söderholm, K. 54, 61, 63, 89,
162.
Tamminen, L. 154.
Tavaststjerna, K.A. 51, 63 f.,
121.
Tegengren, J. 12, 30, 46, 51 f.,
61 ff., 76, 92, 113, 118,
121 f., 127, 132 f., 136.
Tenho, T. 135.
Teppo. 139.
Thulé, A. 57, 137, 144.
T.K. 133.
Tolonen, J. 155.
Topelius, Z. 62.
Torjussen, T. 45.
Torvalds, O. 29, 31, 38, 54, 61,
63 f., 100, 115, 142, 159, 161,
167.
Trapp, M. 8, 17.
Turunen, M. 44.
Tuukkanen, K. 11, 17, 29.
Törnudd, Arne. 115, 146.
Törnudd, Aksel. 45, 48, 72.
Wager, L. 139.
Vala, K. 12, 63 f., 113, 122.
Wallner, B. 13, 39.
Vasström, C. 121.
Vasström, L. 125 ff., 132.
Wecksell, J.J. 62, 141.
Wegelius, M. 9, 105 f.
Weneskoski, G. 133, 136 f.,
140, 145, 154.
Werner, I. 8, 121.
Westerlund, G. 141.
Wichmann, M. 48.
Widéen, I. 45, 55.
Wikander, D. 55, 91.
Wikeström, A. 7.
Viljava, A. 145.
Virtanen, K. 7.
Väänänen, J. 134.
Väänänen, K. 50, 62, 134.
von Zallinger. 8.
Zilliacus, E. 50, 62, 118,
160.
Öfverlund, A. 54, 129.
Österling, A. 46, 62, 72,
121.

Register över körer, orkestrar, föreningar etc.

- Akademiska kören. 56, 160.
Akademiska Sångföreningen (AS). 7, 9, 43, 45 ff., 64, 72 f.,
83, 97 f., 101, 109, 122-125, 132, 134, 142 f., 148 f., 152.
Amerikakören-69. 138.
Arbetets Vänners kör (huvudföreningen) (AV). 8, 52, 75, 123f.,
127 f., 135, 151.
Arbetets Vänners i Sörnäs kör. 155, 159.
Arbetets Vänners i Tölö kör. 159.
Berghälls kyrkokör. 8, 52, 124, 126.
Björling-kvartetten. 47.
Borgå orkesterförening. 145, 160.
Brage, förening, samt dess orkester. 18, 51, 129.
Brahe Djäknar. 152, 158.
Chorus Sanctae Ceciliae. 60, 149 f.
Comedian Harmonists. 47.
Fazers musikförlag. 119.
Finlandia-kören. 45.

Finlandia Orchestra. 125, 145.
Finlands lottakörer. 136.
Finlands Rundradio. 8 f., 28, 56 f., 59, 118 ff.
Finlands Svenska Manssångarförbund (FSMF). 9, 49 f., 139,
156 f., 159 f.
Finlands Svenska Sång- och Musikkförbund (FSSMF). 50-57, 61, 74,
88, 106 f., 109 f., 116, 131, 140 f., 149 ff., 155, 159,
161 f., 165 f.
Finn trio. 139.
Finska Folkupplysningssällskapet. 50.
Frihetsbröderna. 127.
Göteborgs orkesterförening. 133.
Hangö manskör. 157.
Helsingfors Konservatorium (Sibelius-akademin). 7 f., 11 ff.,
121 f., 145.
Helsingfors stadsorkester. 18, 25, 29, 114, 132, 137 f., 141 f.,
145, 166.
Helsingfors Svenska Sångarförbund. 9, 106, 147, 149 f., 154.
Helsingfors universitet. 7.
Hämäläis-osakunnan laulajat. 162.
Klemetti-institutets kammarkör. 109.
Kungliga Musikaliska Akademien, Stockholm. 9.
Källarkören. 139.
Läkarsextetten Karlstad. 125, 158.
Laulu-Miehet (LM). 43 f., 50.
Martin Wegelius-institutet. 110.
Martin Wegelius-institutets kör. 166.
MM, se Sällskapet MM.
Musices Amantes (MA). 48 f., 73, 83, 86, 107, 116, 126, 147 f.,
163.
Norges radio. 9.
Nyky musiikki / Nutidsmusik. 32.
Nylands Nations Orkester. 18, 125.
Nylands regementets musikkår. 135.
Nylands Södra Lottadistrikts körer. 136.
Orphei Drängar. 158.
Quartian, solokvartett. 47, 65, 75, 98, 111, 129 -132.
Radiokören, se Solistkören.
Radions kammarkör. 109.
Radions kammarorkester. 160.
Radions körer på 1960-talet. 58.
Radio-orkestern (Radions symfoniorkester). 9, 11 f., 100 f.,
108, 119, 122, 124, 133, 135-144, 147, 151, 153-157, 161,
167, 169.
Reservofficersskolan, orkestern vid kurs 19. 7.
Runebergskören BSB. 160.
Sibelius-akademin, se Helsingfors Konservatorium.
Sibelius-akademins kammarkör Cantemus. 109.
Sibeliuskvartetten. 136.
Sibeliuseumset. 120.
Sointu orkesteri. 139.
Solistkören (sedermera Radiokören). 8, 57 ff., 81, 100 f., 120,
136, 138, 156, 160 f., 169.
Solokvartetten Kollegerna. 144.
Statens expertnämnd för tonkonst. 9.
Sulasol. 58 f.
Suomen elokuva-arkisto. 138, 141 f., 156, 161.

Suomen Laulu. 43.
Suomen Säveltäjät / Finlands Tonsättare. 40.
Svenska Finlands Folktingsfullmäktige. 115, 145.
Svenska Folkskolans Vänner (S.F.V.). 7, 50 f., 55, 167.
Svenska Klassiska Lyceum i Åbo. 7, 115, 146 f.
Svenska Lyceum, Helsingfors. 8.
Svenska Normallyceum i Helsingfors, dess Kamratskaps orkester. 7, 121.
Svenska Oratorieföreningen i Helsingfors. 144.
Svenska Sångare, se Sällskapet Svenska Sångare.
Svenska Teatern i Helsingfors. 132, 145 f.
Sällskapet Muntra Musikanter (MM). 43 ff., 47 ff., 52, 83, 85, 87, 101, 124 f., 129, 134, 139, 143, 147 f., 157, 164 f.
Sällskapet Svenska Sångare (SS). 8, 48, 101, 135, 142 f., 148, 152, 158.
Tampereen Naislaulajat. 142 f.
Teosto. 117-120, 169.
Trio Hannikainen. 12, 15.
Vasa Brages kör. 151, 155.
Vasa Sångargille. 140.
Westerlunds musikförlag. 51, 56 f., 107, 119.
Viborgs stadsorkester. 8.
Ylioppilaskunnan laulajat (YL). 43, 50, 158.
Åbo stadsorkester. 8, 125, 147.

ACTA MUSICA

Källskrifter och studier utgivna av
Musikvetenskapliga institutionen vid Åbo Akademi

I	Otto Andersson, utg.	FREDRIK PACIUS' MANSKVARTETTER.
Åbo 1937.
II	Otto Andersson, utg.	"SÅNGBOK" "ÖSTERBOTTNISKA NATIONEN TILLHÖRIG". Åbo 1942.
III	John Rosas, utg.	KÖRSÅNGER AV FREDRIK PACIUS.
Åbo 1959.
IV	Karl-Johan Hansson	KORALPSALMBOKEN 1697. En undersökning av dess tillkomst och musikaliska innehåll.
Åbo 1967.
V	Paavo Berglund	A COMPARATIVE STUDY OF THE PRINTED SCORE OF THE SEVENTH SYMPHONY OF SIBELIUS. Turku 1970.
VI	Fabian Dahlström	MUSIKLIV I HANGÖ 1874-1914. Åbo 1976.
VII	Fabian Dahlström	FINLÄNSK KLAVERTILLVERKNING före år 1900 samt beskrivning av Sibeliusmuseets inhemska klaversamling. Åbo 1978.
VIII	Fabian Dahlström	NILS-ERIC FOUGSTEDTS KOMPOSITIONER FÖR KÖR. Åbo 1984.

Distribution: Sibeliusmuseum, Biskopsgatan 17, 20500 Åbo.

ISSN 0357-3435

ISBN 951-649-050-6